

การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่า
วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชน ตำบลหินมูล
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2567

การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่า
วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชน ตำบลหินมูล
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

พิชยา อินทรรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

สำนักบริหารและพัฒนาระบบบริหาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่า
วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชน ตำบลหินมูล
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

พิชยา อินทรรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา เสถียรพิระกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีเงินยวง)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ เหมฮัก)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชานนท์ สมบูรณ์ชัย)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ชื่อเรื่อง	การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชน ตำบลหินมูลอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ชื่อผู้เขียน	นางพิชชา อินทรักษ์
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา เสถียรพิระกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตภาชนะจากใบไม้ และการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยน้ำว้าจำนวน 10 คน ที่อาศัยอยู่ในตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีความต้องการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์, การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม, การจัดเวทีประชาคม, การประชุม การศึกษาดูงาน และนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นไปได้ทางเทคนิคของการใช้เครื่องผลิตภาชนะใบไม้ เป็นเครื่องแบบมือโยกสอง handed ที่สามารถใช้แรงงานเพียงคนเดียวทำการผลิตด้วยได้ครั้งละ 2 ใบ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. และ 12 ซม. ใช้กำลังผลิตวันละ 6 ชม. ผลิตด้วยใบไม้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. และ 12 ซม. ได้จำนวน 300 และ 200 ใบ ตามลำดับ ต้นทุนการผลิตด้วยใบไม้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. และ 12 ซม. คือ 0.48 และ 0.99 บาทต่อใบ ตลาดภายในจังหวัดนครปฐมมีความต้องการใช้กล้วยใบไม้จำนวน 1,000-2,000 ใบต่อสัปดาห์ มีแนวโน้มความต้องการสั่งซื้อทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้นในอนาคต จุดคุ้มทุนที่กลุ่มฯ ผลิตจำหน่ายเฉลี่ยที่ 195,163 บาท ระยะคืนทุนประมาณ 4 ปี ด้านการสร้างกลุ่ม สมาชิกทั้ง 10 คนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 4 ครั้ง ติดตามผลหลังการฝึกอบรม 5 ครั้ง ทำให้กลุ่มมีความพร้อมสูงในการคัดเลือกวัสดุ การผลิต เทคนิคการใช้เครื่องผลิต การบำรุงรักษา ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการผลิต ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มและคัดเลือกประธานกลุ่ม 1 คน เลขานุการ 1 คน และคณะกรรมการกลุ่ม 3 คน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการในกลุ่ม มอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบตามความถนัด เช่น คัดเลือกและจัดเตรียมวัสดุในการผลิต ขั้นตอนการผลิต ออกร้านจำหน่ายสินค้า จำหน่ายสินค้าช่องทางออนไลน์ ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งทุนที่ใช้ดำเนินการผลิต สมาชิกในกลุ่มทำการจัดหาเงินทุนหมุนเวียนโดยการระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเป็นเงินทุนสำหรับการดำเนินการ

คำสำคัญ : กลุ่มอาชีพ, ภาชนะจากใบไม้, วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

Title	THE CREATION OF OCCUPATION GROUPS PRODUCTION A PLANT LEAF CONTAINER FOR VALUE ADDING OF AGRICULTURE WASTE MATERIALS OF HIN MUN COMMUNITY, BANG LEN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE
Author	Mrs. Phichaya Intararak
Degree	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Kanitta Satienerakul

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) explore the feasibility of producing containers from leaves and 2) create an occupational group producing containers from leaves to increase the value of agricultural waste materials of the Hin Moon sub-district community, Bang Len district, Nakhon Pathom province. The sample group consisted of 10 farmers growing Kluai namwah banana in Hin Moon sub-district and they were obtained by purposive sampling. Data were collected through interview schedule, participatory and non-participatory observation, community forum, meeting educational trip, and analyzed by using descriptive statistics.

Results of the study revealed that the technical feasibility of using a leaf container production tool was a two-head manual press that could be operated by a single worker. It could produce two cups at a time with 8 and 12 cm. in diameter. The production capacity was 6 hours per day which covered 300 and 200 cups, respectively. The production costs were 0.48 and 0.99 bath per cup, respectively. Markets in Nakhon Pathom province needed 1,000-2,000 cups per week with a tendency to have more online orders in the future. The average break-even point for sales was 195,163 baht and the payback period was approximately 4 years. Regarding group forming, all of the ten farmers gained knowledge from the Energy and Environmental Engineering Operations Center, Kasetsart University (4 times of knowledge transfer). There was follow-up after training for 5 times, making the group highly prepared in selecting materials, production,

production techniques, maintenance as well as various factors related to the production.

There was a process to establish the group and select a group president/a secretary and 3 groups committee members. Their duties involved group managerial administration and responsibilities in various areas according to expertise. It included selection/preparation of materials, production procedures, setting up a shop to sell products, selling products through online channels, and accounting for income and expenses. Group members provided revolving funds by raising funds from group members for operations.

Keywords : occupational group, leaf container, agricultural waste materials

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา เสถียรพีระกุล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ให้ความกรุณาเสียสละเวลาที่มีค่าในการเคี้ยวเคี้ยว ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ช่วยตรวจสอบ แก้ไขความเรียบร้อย ตลอดจนให้คำแนะนำทางวิชาการที่ดีเสมอมา ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีเงินยวง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ เหมฮัก อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวคิดในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งแนะนำเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนพระราชทานจากสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสเข้ารับการศึกษานในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นงลักษณ์ เล็กรุ่งเรืองกิจ และ อาจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิง ดร.นัยนา โพธิวาส์ ที่ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณมลธสร สุขสวัสดิ์ และ คุณแจ่มจันทร์ รัตน์นุมน้อย ผู้นำกลุ่มเกษตรกรเกษตรผู้ปลูกกล้วยน้ำว้าตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เจ้าหน้าที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่สละเวลา ในการให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ และนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืนทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณสำหรับกำลังใจจากครอบครัวซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยว ที่คอยห่วงใย สนับสนุน การศึกษา เป็นแรงในสำคัญจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พิชยา อินทรรักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มา และความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร	7
ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ	21
แนวคิดการสร้างกลุ่มอาชีพ.....	28
แนวคิดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่นำมาผลิตเป็นภาชนะ	34
การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ	39
ข้อมูลทั่วไปของตำบลหินมูล	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56

สถานที่ดำเนินการวิจัย.....	56
ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล.....	62
ตอนที่ 1 การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่า วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของ ชุมชนตำบลหินมูล.....	62
ตอนที่ 2 การศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตภาชนะใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่า วัสดุเหลือใช้ทาง การเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล.....	77
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	91
สรุปผลการวิจัย.....	91
ข้อเสนอแนะ.....	93
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	97
ประวัติผู้วิจัย.....	102

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงการพัฒนาในกลุ่มอาชีพในด้านต่าง ๆ	33
ตารางที่ 2 แสดงค่าลงทุนโครงสร้างและเครื่องจักร.....	86
ตารางที่ 3 แสดงกำลังผลิต.....	87
ตารางที่ 4 แสดงค่าใช้จ่ายในการผลิต	87
ตารางที่ 5 แสดงระยะเวลาคืนทุน.....	88
ตารางที่ 6 เปรียบเทียบราคาจำหน่ายถ้วยใบตอง ถ้วยกาบมะพร้าว และถ้วยพลาสติก.....	89

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16
ภาพที่ 2 เครื่องอัดกระทงใบตอง.....	35
ภาพที่ 3 เครื่องอัดกระทงใบตองแบบสองหัวกด รุ่น 3	36
ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	55
ภาพที่ 5 การประชุมกลุ่มชาวบ้านตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อสำรวจปัญหา และความต้องการด้านอาชีพ	65
ภาพที่ 6 อบรมหลักสูตรการทำกากกล้วยและการผลิตกล้วยกากกล้วยและใบตองครั้งที่ 1.....	66
ภาพที่ 7 อบรมหลักสูตรการทำกากกล้วยและการผลิตกล้วยกากกล้วยและใบตองครั้งที่ 2.....	67
ภาพที่ 8 ภาพการคัดเลือกประธานกลุ่ม เลขานุการ และคณะกรรมการของกลุ่ม.....	69
ภาพที่ 9 ภาพกิจกรรมสร้างกระบวนการกลุ่มอาชีพ.....	69
ภาพที่ 10 การอบรมให้ความรู้การคำนวณต้นทุนในการผลิต	70
ภาพที่ 11 ออกบูชจำหน่ายสินค้าในงานเกษตรแฟร์ ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร	71
ภาพที่ 12 ต้อนรับคณะดูงานจากประเทศญี่ปุ่น	72
ภาพที่ 13 อบรมหลักสูตรการทำกากกล้วยและการผลิตกล้วยกากกล้วยและกล้วยใบไม้.....	73
ภาพที่ 14 ออกบูชแสดงและจำหน่ายสินค้าที่ โครงการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม	74
ภาพที่ 15 เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ ในการผลิตภาชนะจากวัสดุเหลือใช้ ทางการเกษตร(ใบตอง).....	75
ภาพที่ 16 ภาพติดตั้งป้ายกลุ่มอาชีพ	76
ภาพที่ 17 เครื่องผลิตภาชนะใบไม้เพื่อการผลิตระดับชุมชน รุ่นที่ 3 มีโยกสองหัวกด	78
ภาพที่ 18 แสดงขั้นตอนการผลิตภาชนะจากใบตอง.....	80

ภาพที่ 19 แสดงเครื่องอบโอโซนและตู้อบโอโซนฆ่าเชื้อโรค 81

ภาพที่ 20 บรรจุภัณฑ์ภาชนะจากใบตอง 86

บทที่ 1

บทนำ

ที่มา และความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมทั่วโลกกำลังเผชิญปัญหาวิกฤติจากขยะพลาสติก โดยเฉพาะปัญหาขยะล้นเมืองจากบรรจุภัณฑ์ ภาชนะของใช้พลาสติกนานาชนิด จากรายงานกรีนพีซระบุว่าทั่วโลกผลิตขยะพลาสติกประมาณ 6,300 ล้านตัน ปริมาณขยะจำนวน 9% ถูกนำไปรีไซเคิล ราว 12% เข้าโรงงานเผาขยะ และหลงเหลือปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม 79% หากแนวโน้มการผลิตและการจัดการขยะยังดำเนินต่อไปเช่นปัจจุบัน คาดการณ์ว่าภายในปี 2593 ขยะพลาสติกประมาณ 12,000 ล้านตัน ยังคงหลงเหลืออยู่ในสิ่งแวดล้อม (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2563) สำหรับประเทศไทยมีปริมาณขยะพลาสติกและโฟมมากถึง 2.7 ล้านตัน หรือเฉลี่ย 7,000 ตันต่อวัน เป็นถุงพลาสติก 80% หรือ 5,300 ตันต่อวัน หรือประมาณ 2 ล้านตัน ส่วนที่เหลือเป็นขยะโฟม 0.7 ล้านตัน ซึ่งต้องใช้เวลาย่อยสลายยาวนานถึง 450 ปี โดยพบว่าขยะพลาสติก 50% กำจัดไม่ถูกวิธี และหากใช้วิธีฝังกลบจะใช้พื้นที่มากกว่าขยะปกติถึง 3 เท่า หรือหากนำไปเผาทำลายจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก รวมทั้งมีสารตกค้างในสิ่งแวดล้อม เนื่องจากถุงพลาสติกทำจากเม็ดปิโตรเลียม ทำให้มีการปนเปื้อนของสารตกค้างในดินและน้ำ ส่งผลก่อให้เกิดก๊าซเรือนกระจก สาเหตุของภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน ในปี 2561 ไทยมีปริมาณขยะพลาสติกมากถึง 481,381 ตัน สูงเป็นอันดับ 3 ในอาเซียน (พิชามญชุ์, 2562) จากสถิติปริมาณขยะพลาสติกในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2562, 2563, และ 2564 (ม.ค.-เม.ย.) มีปริมาณ 3.45, 3.23 และ 1.15 ล้านตัน คิดเป็นอัตราการทิ้งพลาสติก 9,500, 8,800, และ 9,600 ตันต่อวัน หรือเทียบกับ 96, 127, และ 139 กรัมต่อคนต่อวัน โดยปริมาณขยะพลาสติกที่เกิดขึ้นในปี 2564 คิดเป็นร้อยละ 13.97 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด (กรมควบคุมมลพิษ, 2565) อีกทั้ง สังคมในปัจจุบันผู้คนคุ้นเคยกับอาหารถุง อาหารใส่กล่องโฟม หรือกล่องพลาสติกในการนำมาใส่อาหาร แต่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงอันตรายที่แฝงอยู่ในภาชนะบรรจุที่เหมาะสม อันตรายจากสารปนเปื้อนที่แยกตัวออกมาจากภาชนะ โดยเฉพาะในกล่องโฟม ทำให้มีผลต่อสุขภาพของผู้บริโภคและที่สำคัญ คือ กล่องโฟมหรือกล่องพลาสติกทำให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม กว่าจะย่อยสลายต้องใช้เวลานานหลายร้อยปี (สมเกียรติ และคณะ, 2561) โดยขยะบรรจุภัณฑ์เหล่านี้ไม่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ร้อยละ 70 จะถูกนำไปกำจัดได้โดยวิธีการเผา ทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และสารพิษต่าง ๆ เป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน (Global Warming) จึงมีแนวคิดในการนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ในการทดแทนบรรจุภัณฑ์จากพลาสติก โดยนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เป็นโมเดลภาชนะทางเลือกที่

ช่วยเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรด้วยการพัฒนาเป็นภาชนะในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวัน ช่วยลดการใช้ภาชนะพลาสติกและโฟมสำหรับใส่อาหาร ลดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเผาขยะพลาสติกที่มีผลต่อสภาวะอากาศที่เป็นพิษในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน การเพิ่มช่องทางการดำเนินธุรกิจและการประกอบอาชีพให้กับสังคม ตอบโจทย์สังคมผู้บริโภคในยุคนิวนอร์มอล ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น สะดวกและปลอดภัย (ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมวัสดุ, 2565)

ซึ่งในปัจจุบัน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2565) โดยศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมวัสดุ ได้มุ่งการดำเนินงานวิจัยพัฒนาและบูรณาการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ได้มีการคิดค้นนวัตกรรมร่วมลดขยะพลาสติก ประสบผลสำเร็จในการวิจัยและพัฒนาภาชนะจากวัสดุธรรมชาติ 2 ผลงานวิจัย ได้แก่ ภาชนะใบไม้และภาชนะจากเยื่อพืช เพื่อเป็นวัสดุทดแทนการใช้พลาสติก นอกจากนี้คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) ได้สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมเครื่องขึ้นรูปงานใบไม้รักษ์โลก โดยนำวัสดุชีวภาพมาทดแทนการใช้งานขามพลาสติก หรือโฟม สำหรับใส่อาหาร ที่เรียกว่า “เครื่องขึ้นรูปภาชนะจากใบไม้” ด้วยแรงบันดาลใจและแนวคิดที่ต้องการค้นคว้าหาวัสดุชีวภาพมาทดแทนการใช้งานขามพลาสติกหรือโฟม ซึ่งย่อยสลายได้ยากใช้เวลานานกว่า 300 ปี (ศูนย์นวัตกรรมไทย, 2563) เครื่องขึ้นรูปภาชนะจากใบไม้ เป็นเครื่องที่นำวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ กาบหมาก ใบสั๊ก ใบบัว และใบตอง เป็นต้น มาขึ้นรูป เป็นภาชนะเพื่อทดแทนการใช้งานขามพลาสติกโดยอาศัยแรงอัดและความร้อนในการขึ้นรูปภาชนะตามแบบแม่พิมพ์ ประกอบกับความต้องการของตลาดภาชนะที่ย่อยสลายได้ง่าย กำลังเติบโตรวดเร็วทั้งในประเทศและส่งออกต่างประเทศ โดยรัฐบาลหลายประเทศโดยเฉพาะสหภาพยุโรปต่างก็สนับสนุนให้ภาคเอกชนขยายการผลิตวัสดุชีวภาพ แทนพลาสติกสังเคราะห์

การเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรด้วยการพัฒนาเป็นภาชนะในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันจึงมีประโยชน์ทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อม การเพิ่มช่องทางการดำเนินธุรกิจและการประกอบอาชีพให้กับสังคม ภาชนะใบไม้และภาชนะจากเยื่อพืชมีข้อดีคือ ช่วยลดการใช้ภาชนะพลาสติกและโฟมสำหรับใส่อาหาร ลดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเผาขยะพลาสติกที่มีผลต่อสภาวะอากาศที่เป็นพิษในปัจจุบัน ตอบโจทย์สังคมผู้บริโภคในยุคนิวนอร์มอล ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น สะดวกและปลอดภัย ผู้บริโภคมีทางเลือกในการใช้ภาชนะใบไม้แทนงานขามพลาสติก ส่งเสริมการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์ เสริมสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ทั้งเป็น Sharing and Caring Economy สนับสนุนการแบ่งปันประโยชน์หลายฝ่ายและรักษาสิ่งแวดล้อมไปด้วยนวัตกรรมเด่นเครื่องขึ้นรูปงานใบไม้ (ชุตินา, 2565)

ในแง่ของการเกษตร การใช้วัสดุชีวภาพที่นำมาผลิตเป็นภาชนะแทนจานชามพลาสติกมีหลากหลายชนิด เช่น กาบหมาก ใบตอง ใบสั๊ก ใบบัว และใบเล็บครุฑ เป็นต้น วัสดุเหล่านี้ถูกทิ้งหลังจากเก็บผลผลิตเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการเพิ่มปริมาณขยะ และใช้ทรัพยากรที่ไม่เกิดประโยชน์สูงสุด การนำวัสดุเหลือทิ้งเหล่านี้มาผลิตเป็นภาชนะแทนการใช้จานชามพลาสติก จึงเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ประโยชน์สูงสุด และเป็นการเพิ่มมูลค่า เสริมสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน และสำคัญที่สุดคือ การช่วยลดการใช้ภาชนะพลาสติกที่ใช้เวลาย่อยสลายนานกว่า 300 ปี ด้วยภาชนะชีวภาพที่สามารถย่อยสลายได้ด้วยตัวเองภายในระยะเวลาอันสั้น แม้เครื่องขึ้นรูปภาชนะจากใบไม้ยังไม่แพร่หลายในการผลิต แต่สิ่งหนึ่งที่ประชาชนคนไทยแสดงออกให้เห็นคือ หลายพื้นที่ตามตลาดนัดหรือร้านอาหาร ผู้ประกอบกิจกรรมมักออกแบบภาชนะที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติให้เห็นกันมากขึ้น ทั้งใบตอง ใบจาก ใบสั๊ก ซึ่งสิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า คนไทยไม่ได้นั่งนอนที่จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ระบบนิเวศคงอยู่สืบไปชั่วลูกหลานในอนาคต (เกษฎา, 2561)

ชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมก็เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ COVID-19 ทำให้รายได้ลดลง ชาวบ้านจึงอยากหารายได้เพิ่มจากวัสดุตามธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูปเป็นสินค้าเพื่อสร้างรายได้ ประกอบกับในชุมชนมีการปลูกต้นกล้วยน้ำว้าเป็นจำนวนมาก ผลกล้วยสดนำไปจำหน่ายในตลาดของชุมชน ผลกล้วยสุกนำมาแปรรูปเป็นกล้วยกรอบและกล้วยตาก มีส่วนที่เหลือทิ้งโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์คือใบตอง และกาบกล้วย การนำวัสดุเหลือทิ้งเหล่านี้มาผลิตเป็นภาชนะแทนการใช้จานชามพลาสติก จึงเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ประโยชน์สูงสุด และเป็นการเพิ่มมูลค่า เสริมสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนให้แก่ชุมชน

จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้กับเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยน้ำว้าในตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมขึ้น โดยการนำใบตอง และกาบกล้วยที่มีอยู่ในชุมชนมาวัสดุในการผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชน โดยพิจารณาถึงบริบทและศักยภาพของชุมชนว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใดต่อการสร้างกลุ่มขึ้นในครั้งนี้ โดยพิจารณาปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันเพื่อนำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการสร้างกลุ่มและบริหารจัดการกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของชุมชน ตลอดจนศึกษาแนวทางการสร้างกลุ่มเพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
2. เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยน้ำว้าในตำบลหินมูลมีรายได้จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร
3. เพื่อเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานต่าง ๆ นำไปใช้ในการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร อาทิ กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ขอบเขตการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การศึกษาความเป็นไปได้ ในการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาความเป็นไปได้ด้านเทคนิค เป็นการศึกษารูปแบบนวัตกรรมที่นำมาผลิตภาชนะใบไม้ กระบวนการผลิต รวมถึงเทคนิคและปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตภาชนะใบไม้

1.2 การศึกษาความเป็นไปได้ด้านการตลาด เป็นการศึกษ ปริมาณการใช้ภาชนะใบไม้ในชุมชนและคนที่ต้องการใช้เพื่อนำมาตัดสินใจในด้านการผลิตเพื่อให้เกิดความสอดคล้อง ระหว่างการผลิตกับความต้องการของคนในชุมชนและคนที่สนต้องการใช้ ซึ่งจะพิจารณาถึงกลุ่มผู้บริโภคเป็นหลัก และการนำเอาทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาดมาประกอบการวิเคราะห์ อันประกอบด้วย

- ผลิตภัณฑ์ (Product) ได้แก่ รูปแบบบรรจุภัณฑ์
- ราคา (Price) ได้แก่ ราคาที่ชุมชนและผู้ที่ต้องการใช้สามารถซื้อได้ด้วย

พึงพอใจ

- ช่องทางการจำหน่าย (Place or Distributor) ได้แก่ การกระจายผลิตภัณฑ์จากต้นทางการผลิตไปสู่ปลายทางการบริโภค ในวิธีการที่เหมาะสม และประหยัดค่าใช้จ่าย

- การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของภาชนะจากใบไม้ที่มีความปลอดภัย รักษาสิ่งแวดล้อม และลดการใช้พลาสติกที่ย่อยสลายยาก

1.3 การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน เป็นการศึกษาข้อมูลด้านการเงินประกอบการตัดสินใจในมูลค่าของการลงทุน ได้แก่ ระยะคืนทุน โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาด้านการตลาดและด้านเทคนิคมาพิจารณาการดำเนินการ

2. ศึกษาการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยน้ำว้า ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนมกราคม 2565 – กรกฎาคม 2567

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

กลุ่มอาชีพ หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกต้นกล้วยน้ำว้า ในตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

การสร้างกลุ่มอาชีพ การรวมตัวของเกษตรกรผู้ปลูกต้นกล้วยน้ำว้าในตำบลหินมูลที่ดำเนินกิจกรรมผลิตและจำหน่ายกล้วยไม้ร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม มีระเบียบข้อบังคับ

ภาชนะจากใบไม้ คือ เครื่องใช้จำพวกถ้วย ชามที่ทำมาจากใบไม้หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของต้นไม้ตามธรรมชาติสำหรับบรรจุอาหารเพื่อบริโภค ได้แก่ ใบตอง กาบกล้วย

วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร หมายถึง เศษเหลือจากกระบวนการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ใบตอง กาบกล้วย

เครื่องผลิตภาชนะใบไม้ หมายถึง เครื่องขึ้นรูปภาชนะจากใบไม้ เป็นเครื่องที่นำวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ใบตอง กาบหมาก มาขึ้นรูป เป็นภาชนะเพื่อทดแทนการใช้งานชามพลาสติกโดยอาศัยแรงอัดและความร้อนในการขึ้นรูปภาชนะตามแบบแม่พิมพ์ โดยความร้อน และแรงอัดจะทำให้ใบไม้รวมกันเป็นหนึ่งเดียว และมีความหนาแน่นสามารถนำมาใช้งานได้

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่อง การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงปัญหาและดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้องครอบคลุมเนื้อหา มีแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ศึกษาได้นำมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ
3. แนวคิดการสร้างกลุ่มอาชีพ
4. แนวคิดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่นำมาผลิตภาชนะ
5. การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ
6. ข้อมูลทั่วไปของตำบลหินมูล
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

**หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
บรมนาถบพิตร**

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานเพื่อช่วยเหลือราษฎรตลอดระยะเวลา ที่ทรงครองราชย์ยาวนาน 70 ปี ทำให้เกิดเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากมายในทุกด้าน กระจายไปทั่วทุกพื้นที่ของประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ในฐานะหน่วยงานกลางในการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับแนวพระราชดำริในการทรงงานโครงการต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2549)

1. ซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน

ทรงมีพระราชดำรัสเรื่อง ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคนได้ร่วมมือกันช่วยชาติ พัฒนาชาติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณประโยชน์แท้จริงสำเร็จ...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันพฤหัสบดีที่ 12 กรกฎาคม 2522

“...ถ้าสุจริตแม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่ง ให้มีอันเป็นไป พูดอย่างนี้หยาบคายแต่ขอให้มีอันเป็นไป ถ้าไม่สุจริต ถ้าสุจริตและมีความตั้งใจในธรรม ขอให้ต่ออายุได้ถึง 100 ปี ถ้าอายุมากแล้วก็แข็งแรง แล้วสุจริตประเทศไทยจะรอดพ้นอันตรายอย่างมาก...”

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ผ่านการอบรม
หลักสูตรผู้ว่าราชการจังหวัดบูรณาการ ณ วังไกลกังวล
วันอาทิตย์ที่ 3 ตุลาคม 2547

2. อ่อนน้อม ถ่อมตน

การอ่อนน้อม ถ่อมตน เป็นคุณสมบัติที่ทุกคนพึงมีพึงปฏิบัติให้เป็นปกติวิสัยซึ่งทำให้สังคมมีความสมานฉันท์ ทรงปฏิบัติให้เห็นมาโดยตลอด ทรงอ่อนน้อมมาก เวลาที่เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร ทรงน้อมพระวรกายไปหาประชาชน คุณเข่าหน้าประชาชน ถามทุกข์สุขปรึกษาหารือเป็นชั่วโมง ๆ ประชาชนนั่งพับเพียบ พระองค์ก็ทรงทรุดพระวรกายนั่งพับเพียบบนพื้นเดียวกัน

3. ความเพียร

ความเพียรเป็นคุณสมบัติที่จะทำให้งานสำเร็จ ต้องมีความมุ่งมั่น โดยเฉพาะการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทรงปฏิบัติให้เห็นโดยทรงเรือใบจากวังไกลกังวลข้ามอ่าวไทยขึ้นฝั่งที่สัตหีบ ทรงใช้เวลาเดินทาง 17 ชั่วโมงบนเรือขนาดยาวเพียง 13 ฟุต ลำเรือแคบ ๆ ทรงแสดงให้เห็นถึงการใช้เวลาความเพียรในการทำงานให้สำเร็จ นอกจากนี้ยังทรงแสดงเรื่องความเพียรผ่านพระราชนิพนธ์พระมหาชนก ซึ่งพระราชนิพนธ์นี้ทรงใช้เวลาค่อนข้างนาน ในการคิดประดิษฐ์ ทำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้า

กับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบและคติธรรมต่าง ๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อมรับมาศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายาม แม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหาร ปู ปลา จมน้ำตาย ก่อนถึงฝั่ง

4. รู้ รัก สามัคคี

“รู้ รัก สามัคคี” เป็นพระราชดำรัสที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้วจะต้องมีความรักเป็นพลังผลักดันที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ ถ้าเรามีความรักแล้วจะมีแรงกระตุ้นให้ทำงานด้วยความเต็มใจ

สามัคคี : การที่เราจะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กร เป็นหมู่คณะจึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

5. ทำเรื่อย ๆ ทำแบบสังฆทาน

ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศชาติเกิดขึ้นอย่างไม่รู้จบ จำเป็นต้องทุ่มเทกำลังความสามารถเข้าไปแก้ไข จะหยุดการทำงานไม่ได้ จึงต้องทำเรื่อย ๆ ไม่สามารถหยุดงานช่วยเหลือประชาชนได้ โดยพระองค์ทรงงานมาตลอด 70 ปี

“หลักสังฆทาน” มีความหมายคือ “ให้เพื่อให้” เป็นการให้โดยไม่เลือก ไม่หวังผลตอบแทน และไม่เลือกปฏิบัติ

การทำงานช่วยเหลือประชาชนจะไม่ทรงเลือก ไม่กำหนดว่าเป็นใคร มีเชื้อชาติศาสนาใด จึงเป็นการทำลักษณะคล้ายสังฆทานที่ให้โดยไม่ต้องระบุผู้รับ ดังมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งถามว่า

“...การเป็นพระเจ้าแผ่นดินนั้น เป็นตลอด 24 ชั่วโมง พระองค์ทรงอยู่บนยอดปิระมิดของสังคม แต่ ปิระมิดในประเทศไทย เป็นปิระมิดหัวกลับ”

6. มีความสุขในการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น

ความสุขเป็นเรื่องของการทำประโยชน์ให้เกิดขึ้น ซึ่งความสุขที่แท้จริงคือ การทำประโยชน์ให้ผู้อื่น มิใช่ทำให้ตนเองเพียงเท่านั้น ต้องสร้างประโยชน์กับคนอื่น เมื่อคนอื่นมีความสุขแล้วเราก็มีความสุขด้วย โดยความสุขของผู้อื่น คือความสุขส่วนรวมนั่นเอง เราต้องยึดประโยชน์ส่วนรวมมาก่อน ประโยชน์ส่วนตน ดังมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“...ขอใจนะที่มาช่วยฉันทำงาน ฉันขอบอกก่อนนะ ช่วยฉันทำงาน ไม่มีอะไรจะให้ นอกจากมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น...”

7. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างผู้รู้จริง

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และแผนที่ตลอดจนสอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง รวมทั้งศึกษาตรวจสอบและทอดพระเนตรในพื้นที่จริง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชน และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

8. ระเบิดจากข้างใน

ทรงมุ่งมั่นเรื่องการพัฒนาคน ดังพระราชดำรัสว่า “ระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัว หรือตั้งตัว อย่าให้โดยที่ผู้รับยังไม่พร้อมที่จะใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

9. ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงานจะทรงเริ่มต้นจากสิ่งจำเป็นที่สุดของประชาชนก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งจะเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาทความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขั้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจ

กลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศ กำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้...”

พระบรมราชาวาสในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม 2517

10. ภูมิสังคม

การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคนตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน และใช้หลักในการปรับตัวให้อยู่กับธรรมชาติให้ได้ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเค้าต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

11. องค์กรวม

ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้นจะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงอย่างครบวงจร ทรงเรียกรวีนีว่า องค์กรวม (Holistic) หมายถึง การมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแบบบูรณาการ และกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง โดยพิจารณาครบทุกด้านของปัญหาพร้อมแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงกันเป็นระบบ เช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” มี 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 คือ การมองในเรื่องของการบริหารจัดการที่ดินตั้งแต่การถือครองที่ดินของประชากรไทยโดยเฉลี่ยที่ดินประมาณ 10-15 ไร่ และแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ และเป็นเรื่องพื้นฐานของเกษตรกรในการพึ่งตนเองคือ พออยู่ พอกินก่อน

ชั้นที่ 2 คือ การให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือสหกรณ์เพื่อการจัดการและการตลาดสำหรับผลผลิตที่เหลือกินเหลือใช้

ชั้นที่ 3 คือ การรวมกลุ่ม รวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อพร้อมที่จะออกไปสู่กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร เพื่อยกระดับไปสู่ธุรกิจชุมชนต่อไป

12. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนคนไทยทราบกันดีว่า เรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎรทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เองหาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูง หรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ทรงให้ใช้หลัก Cost Effectiveness (คุ้มค่า) ไม่ใช่ Cost Benefit (คุ้มทุน) เสมอไป ซึ่งหมายถึงปัญหาของมนุษย์คิดเป็นราคาไม่ได้ อย่าไปเน้นกำไร หากเราต้องจัดการให้ความทุกข์ของเขาหมดไปให้ได้ โดยเน้นความยั่งยืนและประโยชน์สุข

13. ขาดทุนคือกำไร

การพัฒนาเพื่อการอยู่ดีกินดีของประชาชนนั้น อย่าไปนึกหวังกำไรหรือผลตอบแทนแต่เพียงอย่างเดียว ทำอะไรต้องลงทุนลงแรงและปัจจัยบางอย่างเสียก่อนเพื่อสร้างผลกำไรในอนาคต คือ ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าหากว่าอยากให้ประชาชนอยู่ดีกินดี รัฐจะต้องลงทุน ต้องสร้างโครงการซึ่งต้องใช้เงินจำนวนเป็นร้อยเป็นพันเป็นหมื่นเป็นล้าน. ถ้าทำไปก็เป็น “loss” เป็นการเสีย เป็นการขาดทุน เป็นการจ่าย คือรัฐบาลต้องตั้งงบประมาณรายจ่าย ซึ่งมาจากเงินประชาชน. แต่ถ้าโครงการดี ในไม่ช้าประชาชนก็จะได้กำไร จะได้ผล. ราษฎรจะอยู่ดี กินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป ส่วนรัฐบาลไม่ได้อะไร. แต่ข้อนี้ถ้าดูให้ดี ๆ จะเห็นว่าถ้าราษฎรอยู่ดีกินดี มีรายได้ รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก ไม่มีการหนีภาษี เพราะเมื่อมีรายได้ดีขึ้น เขาก็มาสามารถเสียภาษีได้มากขึ้น...”

พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2534

14. ปลุกป่าในใจคน

ป่าไม้เป็นปัจจัยสำคัญของชีวิตมนุษย์ หากไม่มีการปลูกจิตสำนึกในการรักษาป่าไม้ให้กับทุกคนแล้ว จะทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นไปด้วยความยากลำบาก เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลรักษาป่าไม้ด้วยหน้าที่พึงกระทำ แต่ชาวบ้านจะสามารถดูแลและหวงแหนป่าไม้ด้วยจิตสำนึกเพื่อรักษาปัจจัยแห่งชีวิตของตนเอง ทรงมีพระราชดำรัสว่า ควรจะมีป่าไม้หมู่บ้านเสียที ป่าจะได้กลับมา หมายถึงชาวบ้านลุกขึ้นดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรป่าด้วยตนเอง ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้น จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

พระราชดำรัสพระราชทานแก่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ณ หน่วยจัดการต้นน้ำทุ่งจ้อ
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ วันเสาร์ที่ 31 มกราคม 2519

15. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองเห็นถึงปัญหาของธรรมชาติได้อย่างละเอียด หากเราต้องการแก้ไขปัญหาธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นการบำบัดน้ำเสีย ด้วยการใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย โดยอาศัยหลักแรงโน้มถ่วงตามธรรมชาติ (Gravity Flow) หรือการใช้พืชกรองน้ำเสีย การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม ด้วยพระราชดำริ ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปลอ่ยให้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติ รวมถึง การกำจัดขยะ ด้วยการหมักเพื่อให้จุลินทรีย์ที่มีอยู่ในธรรมชาติย่อยสลาย ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...แต่ 3,000 ไร่ น้ำมันอยู่สูง จะนำน้ำโสโครกจากที่นี่ไปที่โน้นต้องสูบไปไม่ไหว แต่ว่าจะทำเป็นบึงใหญ่ที่จะเก็บน้ำได้สำหรับเวลาหน้าน้ำมีน้ำเก็บเอาไว้หน้าแล้งก็ปล่อยลงมา ส่วนหนึ่งอาจปล่อยลงมาสำหรับล้างกรุงเทพฯ ได้เจ็จจางน้ำโสโครกในคลองต่าง ๆ ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2532

“...สิ่งโสโครกจากบ้านเรือนที่เทศบาลสูบไป มักนำไปปล่อยลงคลอง ลงแม่น้ำ ถ้าหาที่แห่งหนึ่งนอกเมือง ทำถังหมักสิ่งโสโครกไว้ 10 วัน สิ่งที่เป็นสิ่งโสโครกก็หายโสโครก เชื้อโรคอะไรก็หมดไป ถ้าให้ดีเอาไว้ 28 วัน ให้มันจริง ๆ จัง ๆ พวกเชื้อที่ร้ายแรงที่ยังมีอยู่ก็หมด แม้แต่กลิ่นก็หายหมด เสร็จแล้วเอามาตากใช้ประโยชน์ได้ ทั้งส่วนที่เป็นของแข็งและส่วนที่เป็นน้ำ เป็นปุ๋ยที่ไม่เหม็น เทศบาลต่าง ๆ ที่มีปัญหานี้ก็ต้องพยายามพิจารณาว่าจะทำอะไรต่อไป...”

พระราชดำรัสเสด็จออกมหาสมาคม เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
วันอังคารที่ 4 ธันวาคม 2544

16. อธรรมปราบอธรรม

ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและเปลี่ยนแปลงสถานะที่ไม่ปกติให้เข้าสู่ปกติ ทรงคิดค้นวิธีบำบัดน้ำเสียโดยใช้ผักตบชวาดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ และเป็นที่มาของ “อธรรมปราบอธรรม” ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...เห็นไหมว่าน้ำเน่ามันเป็นอธรรม ผักตบชวาที่เราไม่ต้องการมันก็เป็นอธรรมเหมือนกัน..ฉันจะเอาอธรรมสู้กับอธรรม ให้ออกมาเป็นธรรมชาติให้ได้...”

17. ประโยชน์ส่วนรวม

ทรงเห็นว่าการทำงานทุกอย่างของเรานั้นมีผลเกี่ยวเนื่องถึงประโยชน์ส่วนรวมของบ้านเมืองและประชาชนทุกคน เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ทุก ๆ ประการให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ โดยเต็มกำลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ การปฏิบัติพระราชกรณียกิจและการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกร ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจจะรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่าให้ ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เพื่อเป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

พระบรมราชาโชวาทพระราชทานแก่นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วันจันทร์ที่ 20 ธันวาคม 2514

“...บ้านเมืองของเราเป็นปึกแผ่นมั่นคง และร่มเย็นเป็นสุขสืบมาช้านาน เพราะเรามีความยึดมั่นในชาติ และต่างบำเพ็ญกรณียกิจตามหน้าที่ ให้สอดคล้องเกื้อกูลกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ คนไทยทุกคน จึงควรจะได้ตระหนักในข้อนี้ให้มาก แล้วตั้งใจประพฤติตัวปฏิบัติงาน ให้สมแก่ฐานะและหน้าที่ เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ส่วนรวม คือความมั่นคงปลอดภัยของชาติบ้านเมืองไทย...”

พระราชดำรัสในการเสด็จออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ท้องพระโรง ศาลาราชประชาสมาคม วังไกลกังวล
วันพฤหัสบดีที่ 5 ธันวาคม 2556

18. การพึ่งตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในเบื้องต้นเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้ประชาชนมีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ และขั้นตอนต่อไปคือ การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อม สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยใช้หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางเส้นทางชีวิตของตนเองให้เรียบง่ายธรรมดา และเดินทางสายกลางด้วยปัญญาพร้อมคุณธรรมในจิตใจ เพื่อนำชีวิตไปสู่ความสมดุลของทรัพยากร ให้มีความมั่นคง และเกิดความยั่งยืนในที่สุด เปรียบเสมือนเป็นการวางรากฐานของอาคารให้แข็งแรง ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอดีพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวดเพราะผู้มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันศุกร์ที่ 19 กรกฎาคม 2517

19. เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักความคิดที่จะดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เพื่อนำชีวิตไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน เสมือนเป็นการวางรากฐานของตัวอาคาร ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้

“...เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวหน้าต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ

กว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี...”

ภาพที่ 1 แสดงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

20. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

เข้าใจ : ทำอะไรต้องเข้าใจปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการจัดการ และปรับความเข้าใจระหว่างผู้ให้ ผู้รับเสียก่อน ให้เข้าใจซึ่งกันและกัน

เข้าถึง : เมื่อเข้าใจระหว่างกันทุกประการครบถ้วนแล้ว ต้องเข้าถึงการกระทำ สร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงเครื่องมือเครื่องมื่อและวัสดุอุปกรณ์ และความสามัคคีร่วมจิตร่วมใจของผู้ปฏิบัติ ร่วมมือร่วมไม้กันทำงาน

พัฒนา : เมื่อต่างฝ่ายเข้าใจกันแล้ว เข้าถึงกันแล้ว การพัฒนาก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง หากแต่นำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

21. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก คิด Macro เริ่ม Micro

ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ไขปัญหของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าคนที่มักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออกเป็นอย่งนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน...

...มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริงแต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...

...แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบรี้อทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย...

...อย่างบ้านคนอยู่ เราบอกบ้านนี้มันผุตรงนั้น ผุตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะซ่อม...

...เอาตกลงรื้อบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...
...วิธีทำต้องค่อย ๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

22. ไม่ติดตำรา ทำให้ง่าย

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริมีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลม และรวมชอมกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน คือ “ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย เพราะสภาพปัญหาไม่เหมือนกัน หากใช้ปัญญาไตร่ตรองให้รอบคอบ ครบถ้วนจะพบวิธีการพัฒนาใหม่ ๆ ในการแก้ไข้ปัญหาของประชาชน

ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นสิ่งง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ไข้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งยาก ให้กลายเป็นง่ายนั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า “ทำให้ง่าย” หรือ “Simplicity” จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

23. การมีส่วนร่วม

ในการทรงงานพระองค์ทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ทั้งประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมแสดงความคิดเห็น หรือที่เรียกประชาพิจารณ์เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน โดยให้อาชาวบ้านเป็นครู ดังพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำให้กว้างขวาง นักแน่นรู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

24. พออยู่พอกิน

ให้ประชาชนสามารถอยู่อย่าง “พออยู่พอกิน” ให้ได้เสียก่อนแล้วจึงค่อยขยับขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

การดำเนินชีวิตให้พออยู่พอกินนั้น ต้องมีทรัพยากรให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ต้องอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ หากขาดแคลนจะทำให้ไม่เพียงพอ อดอยากไม่มั่นคงในชีวิต จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกวันแต่ทรัพยากรลดลงทุกทีภาวะขาดแคลนย่อมเกิดขึ้น ทรงแก้ไข้ปัญหาทุกด้านเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรงฟื้นฟูและรักษา

ความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติที่เสียไป เพื่อสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้น เพราะเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเซย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวด...ที่สุดก็คือประโยชน์ร่วมกัน คือ ความพอมีพอกิน พออยู่ ปลอดภัยของประเทศชาติ...”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

25. บริการรวมที่จุดเดียว

การบริการรวมจุดสำหรับเกษตรกรเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนที่จะมาขอใช้บริการ จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยทรงให้ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว ซึ่งมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...กรม กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประชาชนทุกด้าน ได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรองดองกัน ประสานกันตามธรรมดาแต่ฝ่ายใดต้องมีศูนย์ของตน แต่ว่าอาจจะมีงานถือว่าเป็นศูนย์ของตัวเองคนอื่นไม่เกี่ยวข้องและศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กอง ทั้งในด้านเกษตรหรือในด้านสังคม ทั้งในด้านทางการ ส่งเสริมการศึกษามาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชน ซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดู ส่วนเจ้าหน้าที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่พร้อมกันในที่เดียวกัน เหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้าน ก็หมายถึงว่า ที่สำคัญปลายทางคือประชาชน จะได้รับประโยชน์และต้นทุนของผู้เป็นเจ้าหน้าที่จะให้ประโยชน์...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2526

26. ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น กระฉับกระเฉง มีพลังเป็นปัจจัยของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

การทำงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพต้องอาศัยจิตใจเป็นเรื่องสำคัญ ต้องสร้างบรรยากาศรอบตัวให้มีความสุข ไม่เครียด ทรงมีพระราชดำรัสว่า ทำงานต้องสนุกกับงานมิฉะนั้นเราจะเบื่อและ

หยุดทำงานในระยะต่อมา ดังนั้นปัจจัยของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ คือ ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น

ร่าเริง รื่นเริง เวลาทำงานตัวเราเองก็ต้องร่าเริง และระหว่างทำงานก็ต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เข้าร่วมในการทำงานมีความรื่นเริง

คึกคัก ครึกครื้น คือ ตัวเองต้องคึกคักกระฉับกระเฉงมีพลังเสียก่อน และต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ครึกครื้นสนุกสนาน

พระบรมราโชวาทพระราชทาน ในงานประชุมสโมสรไลออนส์สากล ประจำปี 2513

27. ชัยชนะของการพัฒนา

การแก้ไขปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นเหมือนการเข้าสู่สงครามที่ไม่ใช้อาวุธในการแก้ไขปัญหา แต่ใช้การพัฒนาเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และทุกครั้งที่สามารถแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ จึงถือเป็นการได้รับชัยชนะโดยการพัฒนา

พระสงฆรรค์ชัย หมายถึง จะทรงนำทัพเอง

ธงกระบี่รุธ หมายถึง ทรงปรารถนาอยากจะทำให้ทุกคนติดตามและช่วยรบอยู่ในกองทัพของพระองค์ด้วย

พระมหาสังข์ หมายถึง เพื่อให้เกิดความร่ำรวย งอกงาม เจริญก้าวหน้า

ดอกบัว หมายถึง ความบริสุทธิ์ ความสงบ มีคุณธรรม

“...ประโยชน์อันพึงประสงค์ของการพัฒนานั้น ก็คือ ความผาสุกสงบ ความเจริญมั่นคง ของประเทศชาติและประชาชน. แต่การที่จะพัฒนาให้บรรลุผล ประโยชน์ดังกล่าวได้ จำเป็นที่จะต้องพัฒนาฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้อยู่ดีกินดีเป็นเบื้องต้นก่อน เพราะฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนนั้น คือรากฐานอย่างสำคัญของความสงบและความเจริญมั่นคง. ถ้าประชาชนทุกคน มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีแล้ว ความสงบ และความเจริญ ย่อมจะเป็นผลก่อเกิดต่อตามมาอย่างแน่นอน. จึงอาจพูดได้ว่า การพัฒนามีคือการทำสงครามกับความยากจนเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนโดยตรง. เมื่อใดก็ตาม ที่ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีและประเทศชาติมีความสงบ มีความเจริญ เมื่อนั้นการพัฒนาจึงจะถือได้ว่าประสบความสำเร็จ เป็นชัยชนะของการพัฒนาอย่างแท้จริง...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ

วันศุกร์ที่ 26 กรกฎาคม 2539

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เปรียบเสมือน “เข็มทิศ” นำทางให้ราษฎรนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและในการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง และประสบความสำเร็จในชีวิต เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจสามารถแยกหลักการทรงงานออกเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 *หลักธรรม* หรือ *หลักของจิตใจ* หมายถึง การนำหลักการทรงงานมาเป็นฐานคิดในการที่จะลงมือปฏิบัติงานหรือการดำรงตน ให้อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ชอบธรรม

แนวทางที่ 2 *หลักคิด* หมายถึง การนำหลักการทรงงานมาเป็นแนวคิดในการดำรงตน และการปฏิบัติงาน โดยสามารถนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบท หรือภูมิสังคมของตนเอง

แนวทางที่ 3 *หลักปฏิบัติ* หมายถึง การนำหลักการทรงงานมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตหรือการปฏิบัติงาน ให้ออกสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2549)

การวิจัยเรื่อง “การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ได้นำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางให้ผู้วิจัยนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง โดยการให้ชุมชนระเบิดจากข้างใน สร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนให้มีความพร้อมที่จะพัฒนา เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ผู้วิจัยต้องเข้าใจปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการ และปรับความเข้าใจระหว่างผู้ให้และผู้รับ เข้าถึงการกระทำ สร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงเครื่องมือเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ และความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ร่วมกันดำเนินการไปสู่การพัฒนา ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างผู้รู้จริง ต้องศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตลอดจนสอบถามเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และคนในชุมชนให้ได้ รายละเอียดที่ถูกต้องตรงกับความต้องการของคนในชุมชนและสอดคล้องกับภูมิสังคม ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศ สังคมวิทยา ประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน ทำตามลำดับขั้น เริ่มต้นจากสิ่งจำเป็นที่สุดก่อน ทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือมีความพอมี พอกิน ของใช้ของคนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด คนในชุมชนสามารถทำได้เองหาได้เองในท้องถิ่น ไม่ยุ่งยาก ไม่ติดตำรา ทำให้ง่าย ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ การมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ทั้งคนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็น เน้น การพึ่งตนเอง ช่วยเหลือสนับสนุนให้คนในชุมชนประกอบอาชีพให้มีความพอดีพอกินพอใช้พอที่จะพึ่งพาตนเองได้ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างยั่งยืน โดยใช้หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่พอดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ

อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการดำเนินการ ขณะเดียวกันต้องมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน เพื่อให้การรวมกลุ่มเป็นไปด้วยความเข้าใจกัน มองเห็น ประโยชน์ส่วนรวม และรู้ รัก สามัคคี เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปได้อย่างยั่งยืนจากการร่วมมือร่วมใจกันของทุกคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานยังต้อง อ่อนน้อม ถ่อมตน และมี ความเพียร เมื่อมีปัญหาและอุปสรรค ต้องทุ่มเท กำลังความสามารถในการทำงานร่วมกับชุมชน ทำเรื่อง ๆ ทำแบบสังฆทาน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีความสุขในการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ยึดประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตน ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น กระฉับกระเฉง มีพลังเป็นปัจจัยของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิด ชัยชนะของการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ

ฮอปพอค (Hoppock, 1935 อ้างใน ญัฐอริยา, 2553) ได้กล่าวถึงทฤษฎี การพัฒนาอาชีพ (Hoppock Composite Theory) ว่าการพัฒนาอาชีพเริ่มจากการที่บุคคลเริ่มตระหนักว่า มีอาชีพบางชนิดที่จะทำให้เขาได้รับความพึงพอใจ และสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้โดยกล่าวว่า “การเลือกอาชีพจริง ๆ เราทุกคนมีความรู้สึกเกี่ยวกับความต้องการในอาชีพใดอาชีพหนึ่งมานานแล้ว และทัศนคติต่ออาชีพบางชนิดนี้จะเป็นผลต่อทิศทางการเลือกอาชีพของเราภายหลัง”

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551ก) การพัฒนาอาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพ ที่มีการพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าอยู่ตลอดเวลาโดยมีส่วนครองตลาดได้ตามต้องการของผู้ผลิตแสดงถึงความมั่นคงในอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551ข) การพัฒนาอาชีพ หมายถึง การประกอบอาชีพ ที่มีการพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าอยู่ตลอดเวลาโดยมีส่วนครองตลาดได้ตามความต้องการของผู้ผลิต แสดงถึงความมั่นคงในอาชีพ ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้ผลิต ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพเป็นความจำเป็นและสำคัญมากในการพัฒนาอาชีพ หรือพัฒนาธุรกิจโดยการนำเอาความสามารถออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อการประสบผลสำเร็จอย่างงดงาม โทลเบิร์ต (Tolbert, 1980: 31 อ้างใน ญัฐอริยา, 2553) ระบุว่า การพัฒนาทางอาชีพ หมายถึง กระบวนการที่ต่อเนื่องของชีวิตบุคคล ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมทางอาชีพ การประมวลความคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางอาชีพ การเรียนรู้เกี่ยวกับโอกาสทางอาชีพ และการได้ทดลองสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เช่น การทำงาน ครึ่งเวลาหรือเต็มเวลา และการพักผ่อนจากการทำงาน เป็นต้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 อ้างใน ธิชาติ, 2551) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาอาชีพว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนาความเชื่อ ค่านิยม ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ตลอดจนความรู้ที่เกี่ยวกับโลกอาชีพ ซึ่งการพัฒนาบุคคลในด้านอาชีพจึงเกี่ยวข้องกับการที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพ ตลอดจนการตั้งจุดมุ่งหมายของชีวิตและการทำงาน

สมิต สัจฉกร (2538 อ้างใน ธิชาติ, 2551) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาอาชีพว่า เป็นกิจกรรมทางการบริหารงานบุคคลเพื่อกำหนดงานให้พนักงานที่มีความสามารถสูงให้ได้รับ การพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าด้วยการจัดทำแผนเกี่ยวกับหน้าที่งาน และการจัดการเกี่ยวกับหน้าที่ การงาน

ทง ทวงเติม (2538 อ้างใน ธิชาติ, 2551) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาอาชีพว่าเป็น กระบวนการพัฒนาความก้าวหน้าของพนักงานตามสายอาชีพงานเดิม เพื่อให้พนักงานประสบความสำเร็จก้าวหน้าและองค์กรได้รับประโยชน์จากทรัพยากรบุคคลสูงสุด

ธิชาติ (2551) ได้กล่าวถึงการพัฒนาอาชีพว่า หมายถึง กระบวนการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาอาชีพของบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการและพัฒนาตนเองจนประสบความสำเร็จในงานอาชีพให้เจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นแนวทางการบริหารงานบุคคลในการเลื่อนตำแหน่งแต่งตั้งรวมทั้งการที่บุคคลรู้จักตนเองว่ามีความถนัดความสามารถด้านใด สามารถเลือกทำงานในสิ่งที่ตนมีทักษะมีความรู้ความสามารถตรงตามความถนัดความต้องการของตนเองเพื่อความมั่นคงก้าวหน้าในอาชีพและมีผลตอบแทนที่เหมาะสมตามความพึงพอใจของตน มีความอดทน ซื่อสัตย์ มีคุณธรรมในอาชีพที่ปฏิบัติอยู่ รับผิดชอบในงานที่ทำทั้งยังรู้จักแสวงหาความรู้และทักษะ มีการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยการฝึกฝนอบรมเทคนิคในการทำงานให้ทันโลก เหตุการณ์อย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้องค์กรนั้นอยู่ได้ โดยมีอ่อนจุดแข็งขององค์กรมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต จึงจะช่วยให้การทำงานในอาชีพนั้นประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ทำให้การทำงานในองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม

ซูเปอร์ (Super, 1957 อ้างใน ญฐอริยา, 2553) ได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพว่าการเลือกอาชีพและสรุปรวบรวมตั้งเป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้น โดยใช้ชื่อทฤษฎีว่า “ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ” (Theory of Vocational Development) ซูเปอร์ใช้คำว่า “การพัฒนา” กินความหมายกว้าง ซึ่งรวมถึงความชอบ การเลือกการพิจารณาตัดสินใจ และการเข้าประกอบอาชีพ และเกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ความรู้รากฐานเบื้องต้นของทฤษฎีมีอยู่ 12 ประการ คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)
2. ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล (Multipotentiality)
3. รูปแบบของความสามารถในอาชีพ (Occupational Ability Patterns)
4. การเลียนแบบบทบาทของบุคคลอื่น (Identification and Role of Models)

5. ความต่อเนื่องในการตัดสินใจ (Continuous Process)
6. วัย (Life Stage)
7. รูปแบบของอาชีพ (Career Patterns)
8. ได้รับการแนะนำ
9. ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม (Development of The Result of Interaction)
10. การเปลี่ยนแปลง
11. ความพึงพอใจ (Job Satisfaction: Individual Differences, Status and Role)
12. งานคือวิถีทางของชีวิต (Work is a Way of Life)

นอกจากนั้น ซุปเปอร์ (Super, 1957 อ้างใน ญรัฐอริยา, 2553) ยังได้เสนอหลักเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพไว้ดังนี้

1. การพัฒนาทางอาชีพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มสนใจเลือกอาชีพไปจนถึงประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงเป็นระยะเวลานาน
2. การพัฒนาทางอาชีพ เป็นขั้นตอน และมีระเบียบแบบแผน
3. บุคคลจะมองเห็นความจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่
4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง เริ่มตั้งต่อก่อนวัยรุ่น และเข้าใจชัดเจนเมื่อเข้าสู่ วัยรุ่น
5. วิธีและอัตราการเคลื่อนไหวของแต่ละบุคคลจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดาความต้องการ ค่านิยม ความสนใจ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
6. ความพอใจในงานและชีวิตขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความสามรถ ความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพในงานอาชีพ
7. บุคคลจะเลียนแบบจากบิดามารดาโดยทางอ้อม ซึ่งมีบทบาทต่อการเลือกอาชีพด้วย
8. การพัฒนาทางอาชีพดำเนินไปตลอดเวลา
9. คุณสมบัติของบุคคลหนึ่งอาจจะเหมาะสมกับอาชีพหนึ่ง

กินซ์เบิร์ก (Ginzberg, 1974 อ้างใน ญรัฐอริยา, 2553) แบ่งช่วงการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะคือ

1. ระยะเพ้อฝัน (Fantasy Period) คือระยะที่เด็กมีอายุ 0-10 ปี เป็นช่วงวัยเด็กตอนต้นถึง 10 ปีเป็นระยะที่เด็กคิดฝันเอาเองว่าโตขึ้นจะประกอบอาชีพอะไรโดยความคิดนี้อาจได้รับอิทธิพลมาจากโทรทัศน์ผู้ปกครองและสื่อต่าง ๆ เช่น เด็กอาจเพ้อฝันจะเป็นทหาร ตำรวจแพทย์ พยาบาลวิศวกร โดยที่มิได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงว่าจะเป็นไปได้หรือไม่แต่เป็นสิ่งที่ฝัน เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเอง

2. ระยะเวลาเปลี่ยนแปลง (Tentative Period) คือระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 11-17 ปี เป็นระยะเวลาการเลือกอาชีพแต่ก็ยังไม่ตกลงใจแน่นอน เริ่มจากการที่เด็กสังเกตเห็น พบว่า มีกิจกรรมบางชนิดที่เขาสนใจและชอบมากกว่ากิจกรรมอื่น ต่อมาก็เริ่มรู้สึกว่าเขาทำกิจกรรมที่สนใจได้ดีกว่ากิจกรรมชนิดอื่น การเลือกอาชีพในระยะนี้การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกที่ยึดองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเอง เช่น คำนึงถึงความสนใจความสามารถความถนัด ค่านิยมของตนเอง ช่วงนี้แบ่งระยะเวลาเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 ขั้นย่อย คือ

2.1 ขั้นความสนใจ (Interest Stage) เป็นช่วงของเด็กวัยระหว่างอายุ 11-12 ปี เด็กจะเลือกอาชีพตามความสนใจ ซึ่งส่วนมากจะสัมพันธ์กับความปรารถนาในระยะเพื่อฝัน อาจตั้งคำถามว่าสนใจอาชีพอะไร หรืออยากทำงานอะไร

2.2 ขั้นคำนึงถึงความสามารถ (Capacity Stage) เป็นช่วงของเด็กอายุระหว่าง 13-14 ปี จะเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถโดยการประเมินความสามารถตนเองว่าสามารถทำอะไรได้ดีกว่าผู้อื่นบ้างเพราะเริ่มเรียนรู้ว่าการเลือกที่อาศัยความสนใจอย่างเดียวอาจผิดพลาดได้

2.3 ขั้นคำนึงถึงค่านิยม (Value Stage) เป็นช่วงของเด็กอายุระหว่าง 15-16 ปี ซึ่งจะเริ่มรู้ถึงค่านิยมและสังเกตว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเขาสิ่งที่เขาต้องการคือเงิน เกียรติยศ โอกาสในการแสดงความคิดสร้างสรรค์ค่านิยมเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพของเขา

2.4 ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transition Stage) เด็กอายุ 17 ปีจะเริ่มรู้จักพิจารณาจาก ข้อเท็จจริง มีการนำเอาความสนใจความสามารถและค่านิยมของตนเองมาพิจารณาเลือกอาชีพ มีการวางแผนบ้างแต่ยังไม่เป็นการตัดสินใจที่แน่นอน

3. ระยะเวลาพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง (Realistic Period) เป็นระยะของเด็กที่มีอายุระหว่าง 17-20 ปี ซึ่งเป็นระยะที่เด็กพิจารณาตนเองและอาชีพประกอบกัน เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพจะเป็นการพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงระยะนี้เป็นระยะแสวงหาข้อเท็จจริงจากอาชีพต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพให้เป็นอย่างถูกต้อง โดยคำนึงถึงโอกาสข้อจำกัด และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ระยะนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นย่อย คือ

3.1 ขั้นสำรวจอาชีพ (Exploration) เป็นขั้นที่บุคคลจะสำรวจว่าอาชีพใดจะเหมาะกับเขาบ้าง เด็กจะมีการประเมินตนเองในพฤติกรรมทางอาชีพของเขาอย่าง ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น

3.2 ขั้นรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ (Specification Stage) เด็กจะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ไม่ใช่เป็นการคิดกว้าง ๆ ลอย ๆ เท่านั้นว่าจะประกอบ อาชีพใด เช่น ไม่ใช่บอกเพียงแค่ว่าจะเรียนวิชาทางการศึกษาแต่จะเน้นชัดไปว่าเป็นสาขาอะไรเช่น สาขาเกษตรกรรม เป็นต้น

3.3 ขั้นตัดสินใจเลือกอาชีพ (Specification Stage) เป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการเลือกอาชีพในขั้นนี้บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงอาชีพเดียวเช่น วิศวกร หรือทันตแพทย์

กินซ์เบิร์ก (Ginzberg, 1974 อ้างใน จิรนนท์, 2552) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาอาชีพของ ตั้งแต่ระยะเพื่อฝันจนถึงขั้นสุดท้าย ของระยะเลือกอาชีพตาม ความเป็นจริง กินเวลาประมาณ 10 ถึง 15 ปี ทุกระยะและทุกขั้นตอนของการเลือกอาชีพดังกล่าว (Ginzberg and Associates) ตระหนักว่าได้เป็นไปได้โดยประมาณเท่านั้นทั้งนี้ก็เพราะสังคมทุกสังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น และก็มีอาชีพเพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก และนอกจากนั้น บุคคลแต่ละคนยังมีความแตกต่างกันมาก ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม สภาพร่างกาย และจิตใจอีกด้วย สํารวจได้พบว่า ขั้นทั้งสามที่เกิดกับบุคคลนั้นเร็วกว่าที่ Ginzberg and Associates ได้กล่าวไว้ใน แนวคิด Ginzberg and Associates จึงนับว่ามีประโยชน์ต่อการแนะแนวอาชีพโดยเฉพาะการช่วย แนะแนวได้ตระหนักว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลไม่ได้ทำได้ช่วยระยะเวลาอันสั้น แต่จะต้องเป็นกระบวนการที่ใช้เวลายาวนาน

ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากทฤษฎีของซูเปอร์และกินซ์เบิร์ก (Super and Ginzberg) ไทด์แมน และโอฮารา (Tideman and O'Hara, 1963 อ้างใน ญัฐอริยา, 2553) ได้แบ่งขั้นตอนต่าง ๆ ตามทฤษฎีเช่นเดียวกัน เพียงแต่ได้เพิ่มเติมให้ละเอียด ให้ชัดเจน และ เน้นเรื่องของการตัดสินใจว่าสิ่งสำคัญสำหรับพัฒนาการ ด้านอาชีพทำให้บางครั้งทฤษฎีนี้มีชื่อ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า A decision Making and Adjustment Theory of Vocational Development

ไทด์แมน และโอฮารา (Tideman and O'Hara, 1963 อ้างใน ญัฐอริยา, 2553) มองเรื่องของพัฒนาการอาชีพว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้การทำงานเป็นวิธีการแสดงออก ทางบุคลิกภาพ และเป็นการปรับตัวทางสังคม การแสดงออกทางบุคลิกภาพนี้หมายถึงการที่บุคคลแต่ละคนได้แสดงออกซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (ที่ทำให้เขาแตกต่างออกไปจากผู้อื่น) ส่วนการปรับตัวทางสังคม เป็นการที่บุคคลพยายามปรับตัวเองเข้ากับผู้อื่น เพื่อเขาจะได้เป็นที่ยอมรับในสังคมและได้เข้าถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและอาชีพที่จะเห็นได้ชัดเจนจากการที่บุคคลต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจเขาได้ย้ำเรื่องของการตัดสินใจว่าเป็นหัวใจของพัฒนาการทางอาชีพ การตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นในด้านของการเรียน การทำงาน หรือกิจกรรมประจำวันล้วนมีส่วนเสริมสร้างที่จะทำให้เป็นรูปแบบของพัฒนาอาชีพของบุคคลผู้นั้น เขาได้แบ่ง ขั้นตอนการตัดสินใจออกเป็น 2 ระยะ

1. ระยะคาดการณ์ล่วงหน้า (Period of Anticipation) แบ่งเป็นขั้นย่อย ๆ 4 ขั้น คือ

1.1 ขั้นการสำรวจ (Exploration) เกิดเมื่อบุคคลพิจารณามองเห็นทางเลือกหลายทาง จึงเริ่มสำรวจทางเลือกเหล่านั้น

1.2 ขั้นเห็นรูปแบบทางเลือกเด่นชัดขึ้น (Crystallization) บุคคลเริ่มมองเห็นว่าทางเลือกใดที่เป็นไปได้และตัดทางเลือกที่เป็นไปไม่ได้ทิ้งไป

1.3 ขั้นการเลือก (Choice) เลือกอาชีพที่ชอบมากกว่าอาชีพอื่นและจัดอันดับอาชีพที่ต้องการ

1.4 ขั้นเจาะจงตัวเลือก (Specification) เมื่อเลือกอาชีพที่สนใจแล้วก็จะไปหาข้อมูลรายละเอียดของอาชีพนั้น ๆ เช่น ลักษณะงาน การฝึกอบรม การหาแหล่งงาน เป็นต้น

2. ระยะเวลาดำเนินงานตามแผนการปรับตัว (Period of Implementation and Adjustment) มี 3 ขั้นย่อยคือ

2.1 ขั้นอุปมาน (Induction Stage) บุคคลก้าวเข้าสู่งานอาชีพที่ได้วางเป้าหมายเลือกไว้ และอาจต้องปรับตัวโดยปฏิบัติตามกลุ่มอาชีพที่เขาปฏิบัติกัน

2.2 ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transition) เป็นขั้นที่บุคคลพยายามปรับ หรือผสมผสานเป้าหมายของกลุ่มเข้ากับเป้าหมายของตนเองอาจเป็นการประนีประนอม หรือคล้อยตามเพื่อกลายเป็นสมาชิกของกลุ่มไปในที่สุด

2.3 ขั้นการอนุรักษ์ (Maintenance) เป็นขั้นที่บุคคลหาความสมดุล มั่นคงใน งานเกิดความพึงพอใจว่างานนั้นเหมาะกับเขา

ในกรณีที่บุคคลไม่สามารถผสมผสานเป้าหมายของกลุ่มเข้ากับเป้าหมายส่วนตัว หรือเขาอาจไม่พอใจกับการเลือกอาชีพของเขา เขาอาจแสวงหาอาชีพใหม่และเริ่มกระบวนการตัดสินใจใหม่อีกครั้งก็ได้ซึ่งการตัดสินใจครั้งที่สองก็อาจนำข้อมูลที่ได้อีกมาวิเคราะห์ให้เป็นประโยชน์ได้เช่นกัน

ไทด์แมน และโอฮารา เชื่อว่ากระบวนการพัฒนาในแต่ละขั้นเป็นสิ่งที่ย้อนกลับใหม่ได้ เช่นบุคคลซึ่งที่อยู่ในขั้นเจาะจงตัวเลือกอาจย้อนกลับไปอยู่ในขั้นการเลือกใหม่ก็ได้เท่า ๆ กับที่จะไปอยู่ในขั้นอุปมานได้เช่นกัน ทั้งนี้เพราะเขาเชื่อว่าในเรื่องของการตัดสินใจนั้น คนเราสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ สิ่งเดิมที่เคยตัดสินใจไปแล้วอาจนำมาพิจารณาใหม่ถ้ามีตัวแปรใหม่เกิดขึ้น แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วบุคคลมักจะดำเนินตามขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มตัดสินใจไม่ถูกไปจนกระทั่งถึงตัดสินใจได้และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ในที่สุด

สำหรับ ซูเปอร์ (Super, 1957 อ้างใน วารี, 2548) เสนอทฤษฎีพัฒนาการ ด้านอาชีพ (Super's Theory of Vocational Development) โดยการเสนอหลักการว่า

1. พัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องมีการเปลี่ยนแปลงแล้วแต่ความสนใจในอาชีพ ความสามารถ สภาพการณ์ที่บุคคลดำรงชีวิต และทำงาน ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และประสบการณ์

2. คุณสมบัติของแต่ละคน จะมีความเหมาะสมกับอาชีพหลายอย่างบุคคลที่มีความแตกต่างกันในด้านความถนัด ความสนใจ ความสามารถ และบุคลิกภาพ ย่อมจะเลือกงานที่แตกต่างกัน

3. ลักษณะอาชีพ ความมั่นคงในการประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว ความสามารถทางสติปัญญา บุคลิกภาพ และโอกาสที่แต่ละบุคคลได้รับตลอดจน การปรับตัวในอาชีพที่มีไม่เท่ากัน

4. การส่งเสริมให้มีการพัฒนาการด้านอาชีพทำได้โดยส่งเสริมให้พัฒนาความสามารถให้ เต็มที่ ให้รู้จักสภาพข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับลักษณะของตนและสิ่งแวดล้อม

5. กระบวนการพัฒนาทางด้านอาชีพเกี่ยวกับการพิจารณาตนเองของบุคคล

6. การพิจารณาตนเองด้านการเลือกอาชีพได้ก่อตัวและชัดเจนขึ้นในช่วงวัยรุ่น และมีส่วน เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเลือกอาชีพมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น

7. องค์ประกอบเกี่ยวกับความจริงทั้งหลาย ทั้งลักษณะของตนเอง และลักษณะของ สังคม มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น

8. การเลือกอาชีพและระดับของอาชีพมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา สภาพเศรษฐกิจ และ สังคมของครอบครัว ความต้องการ ค่านิยม ความสนใจ ทักษะเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพระหว่าง บุคคล ระดับการศึกษา และความต้องการของตลาดแรงงาน

9. ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เป็นการเพิ่มพูนความรู้สึกลึกซึ้งในทางที่ดีต่อตนเอง

10. การประกอบอาชีพของบุคคลเป็นการกำหนดวิถีชีวิต จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการ พัฒนาอาชีพ

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพหรือการพัฒนาการทางอาชีพนั้น ควรยึด หลักทางสายกลางในการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีกระบวนการและขั้นตอนที่เป็น ระบบ มีองค์ประกอบที่สำคัญ อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ ดี โดยมีเงื่อนไขอยู่บนพื้นฐานของความรอบรู้ ความเข้าใจ ในความแตกต่างกันตามธรรมชาติ ทั้งระดับ พื้นที่ ระดับ ชุมชน ระดับครัวเรือนและระดับบุคคลตามภูมิสังคมและแต่ละพื้นที่ที่จะส่งเสริมอาชีพหรือ พัฒนาอาชีพ ดังนั้นการส่งเสริมอาชีพให้กับบุคคลหรือชุมชนนั้น ๆ จึงควรทำการลงพื้นที่เพื่อสำรวจ ข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงของชุมชน จะได้ทำการส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสมเพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและ ยั่งยืน

แนวคิดการสร้างกลุ่มอาชีพ

ความหมายกลุ่ม

ความหมายกลุ่ม เครก และคณะ (Krech et al., อ้างใน เฉลียว, 2545) ให้ความหมายของกลุ่มว่า “กลุ่ม” หมายถึง การที่มีคนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มาพบกันในสถานการณ์ต่อไปนี้

1. มีอุดมคติในการรวมกลุ่มร่วมกัน คือ มีความเชื่อ คุณค่า และบรรทัดฐานซึ่งจะนำไปสู่การกระทำร่วมกัน
2. มีสัมพันธภาพในกลุ่มอย่างอิสระ และการแสดงพฤติกรรม ของสมาชิกแต่ละคนมีอิทธิพลต่อกัน

บรอดเบก (Brocdbeck) อธิบายว่า กลุ่ม คือ การรวมตัวกัน ของปัจเจกบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ความเกี่ยวข้องนั้น มีลักษณะที่แน่นอน กล่าวคือ สามารถสังเกตเห็นได้ และชนิดของ ความเกี่ยวข้องนั้นจะขึ้นอยู่กับหรือชี้ให้ทราบถึงชนิดของกลุ่มว่า จะเป็นครอบครัว ผู้พึ่งสภาพแรงงาน หรือฝูงชน

อาร์เธอร์ เอฟ เบนท์ลีย์ (Arther F. Bentley) ผู้ริเริ่ม แนวคิดเรื่องกลุ่มทางการเมืองได้ให้ความหมายไว้ว่า “กลุ่ม” คือ มวลมนุษย์ ที่มารวมกันเพราะมีกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และปัจเจกชนแต่ละคน จะใช้กลุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ กลุ่มทุกกลุ่มจะมีผลประโยชน์จึงจะเป็นของคู่กัน

ประเวศ (2537) กล่าวว่า “กลุ่ม หรือ องค์กรชุมชน” ถือเป็น กลไกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน เพราะองค์กร ดังกล่าวคือรูปแบบของการรวมตัวกันทางสังคมที่จะต้องถ่วงดุล กับอำนาจรัฐ และอำนาจเงิน เป็นการรวมตัวกันของชาวบ้านตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ซึ่งมีชื่อเรียกกันหลายอย่าง เช่น องค์กรชุมชน องค์กรประชาชน องค์กรชาวบ้าน หรือกลุ่มสนใจ เป็นต้น

ดังนั้น กลุ่มหรือองค์กรชุมชน เป็นองค์กรที่เกิดจาก การรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนนั้น ๆ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน รูปแบบของการรวมกลุ่มของชาวบ้านมีหลายรูปแบบ บางองค์กรเกิดจากการจัดตั้งอย่างเป็นทางการโดยรัฐ หรือ ไม่เป็นทางการโดยองค์กรพัฒนาเอกชน ดังนี้

1. องค์กรชาวบ้านที่ทางราชการจัดตั้ง เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร เป็นต้น โดยองค์กรเหล่านี้จะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ กฎหมาย ภาวะเปียบ ทางราชการกำกับดูแลและให้การสนับสนุน
2. องค์กรชาวบ้านแบบไม่เป็นทางการ มักมีชื่อเรียกเป็นกลุ่ม ที่ชาวบ้านรวมตัวกันทำกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มทอผ้า กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ฯ เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มักมีภาวะเปียบไม่มากนักและไม่ขึ้นต่อทางราชการ หรือเอกชนที่เข้าไปจัดตั้งแต่จะขึ้นอยู่กับ

กับความสมัครใจ และการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาเองจึงค่อนข้างอิสระ และมักจัดรูปแบบโครงสร้างองค์กรตามเนื้อหาของงานหรือกิจกรรมที่ดำเนิน

3. องค์กรชาวบ้านที่รวมตัวกันเป็นเครือข่าย อาจเป็นองค์กรที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นเอง หรือมีองค์กรพัฒนาเอกชน ราชการ เข้าไปสนับสนุนการรวมกิจกรรมที่คล้าย ๆ กัน เป็นกลุ่มก้อนหรือรวมปัญหาหลาย ๆ ปัญหาเข้าด้วยกัน เช่น ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

4. องค์กรที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นมาเอง โดยไม่มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน แต่จะมีการยอมรับผู้นำคนใดคนหนึ่งเข้ามาเป็นหัวหน้าและยอมรับฟังคำสั่งต่าง ๆ เช่น การรวมตัวเพื่อดูแลรักษาต้นน้ำลำธาร คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สรุปได้ว่า “กลุ่ม” หมายถึง การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีจุดประสงค์ของการรวมกันที่แน่นอนชัดเจน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนมีบรรทัดฐานกฎระเบียบและข้อปฏิบัติที่สมาชิกตกลงร่วมกัน มีความสามัคคี มีโครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจน

โดยในทางปฏิบัติ “กลุ่ม” จะเป็นการรวมตัวกันมากกว่า 10 คน โดยกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ มีองค์ประกอบหลักในการพิจารณาซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินงาน หรือมีการส่งเสริม/สนับสนุน โดยใช้หลัก 5 ก (กลุ่มสมาชิก คณะกรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุน)

ขั้นตอนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่ม ขั้นตอนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กลุ่มงานส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน, 2560) ดังนี้

1. สสำรวจสถานการณ์และความต้องการของชุมชน เป็นการหาข้อมูล เพื่อให้ได้รู้สถานการณ์ ที่แท้จริง และความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยการ

- 1.1 ร่วมกับภาคีการพัฒนาสำรวจชุมชน
- 1.2 นำข้อมูลชุมชนมาวิเคราะห์
- 1.3 จัดเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- 1.4 จัดทำประชาพิจารณ์ชุมชน

2. วิเคราะห์ปัญหาชุมชนและผลประโยชน์ของชุมชน เพื่อให้รู้ความต้องการ ปัญหาของชุมชน รู้กิจกรรมที่จะดำเนินการ

3. แสวงหาผู้นำ/จัดตั้งกลุ่ม

- 3.1 แสวงหาผู้นำที่มีความสามารถและเข้าใจการดำเนินกิจกรรม
- 3.2 จัดตั้งกลุ่มที่เกิดจากการเรียนรู้และความต้องการของสมาชิก

4. สนับสนุนและพัฒนากลุ่ม

- 4.1 ผู้นำ พัฒนาตนเอง เป็นการสร้างผู้นำด้วยการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ

- 4.2 สมาชิก เพิ่มพูนความรู้ สร้างความเป็นเจ้าของ มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน
- 4.3 กิจกรรม มีระบบข้อมูล แผนดำเนินงานของกลุ่ม และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
- 4.4 บุรณาการกลุ่ม มีการขยายผล ต่อยอด สร้างเครือข่าย และจัดตั้งเป็นนิติบุคคล เมื่อผลการดำเนินงานของกลุ่มมีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้
- 4.5 ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและธรรมาภิบาล ในการบริหารงาน และการพัฒนากลุ่ม
5. ติดตามและประเมินผล
- 5.1 โดยกลุ่มประชุมสมาชิก คณะกรรมการตรวจสอบ ถอดบทเรียน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และมีการประชาสัมพันธ์
- 5.2 โดยเจ้าหน้าที่ ประเมินผลทางการ/ไม่เป็นทางการ อย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลมาพัฒนากลุ่ม
- 5.3 ภาศึการพัฒนา – ตรวจบัญชีโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ - มีการวิจัยและพัฒนา โดยกรมการพัฒนาชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- สิ่งบ่งชี้ความเข้มแข็งของกลุ่ม
1. สมาชิกมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อกัน และเข้ามามี ส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
  2. มีแผนการดำเนินงาน
  3. มีเครือข่ายในการทำงาน
  4. คณะกรรมการมีภาวะผู้นำสูง มีธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการกลุ่ม
  5. กลุ่มมีกิจกรรมต่อยอด/ขยายกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา และเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกกลุ่ม
  6. มีผลผลิตของกลุ่มที่เป็นรูปธรรม
  7. มีหลักฐาน/เอกสารสมบูรณ์

ความหมายกลุ่มอาชีพ

อาชีพ ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ว่า คือ การเลี้ยงชีวิต การทำมาหากิน อาชีพที่เป็น สัมมาชีพ หมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายได้มากกว่า รายจ่าย เป็นความพยายามที่จะปรับจากการทำมาหากินเป็นทำมา ค้าขาย โดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นตัวตั้ง หรือเป็นเป้าหมายสุดท้าย และต้องคำนึงถึงความเป็นทางสังคม กล่าวคือ ความสุขของตนเองและคนทำงาน รวมถึงประโยชน์ของผู้บริโภค และผู้รับบริการเป็นหลัก

กลุ่มอาชีพ หมายถึง การรวมตัวของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเดียวกัน ดำเนินกิจกรรมด้านอาชีพ กิจกรรมผลิต และจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มมีระเบียบข้อบังคับ

กลุ่มอาชีพ ตามแนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน หมายถึง กลุ่มอาชีพที่จัดตั้งขึ้นใหม่จากการรวมตัวของผู้แทนครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายตั้งแต่ 5 ครัวเรือนขึ้นไป ซึ่งผ่านการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน เรียกว่า ครัวเรือนสัมมาชีพ ชุมชนที่มีการประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทอาชีพเดียวกัน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

1. เพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนมีการรวมกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และก่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง
2. เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถในด้านการผลิต การตลาด และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชน
3. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสัมมาชีพตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ

1. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน หรือประเภทอาชีพเดียวกันเข้าร่วมเป็น สมาชิกกลุ่มอาชีพ
2. ประชุมหรือจัดเวทีสร้างความรู้ความเข้าใจโดยอธิบาย วัตถุประสงค์ หลักการ และวิธีการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ ความสำคัญของกลุ่มที่มีต่อสมาชิกกลุ่มและชุมชนรวมถึงกิจกรรม ที่สมาชิกจะร่วมกันทำตามความต้องการและเหมาะสมกับศักยภาพสภาพท้องถิ่น
3. ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ โดยสมาชิกร่วมกันกำหนด องค์กรประกอบพื้นฐานของกลุ่ม ดังนี้
  - 3.1 ตั้งชื่อกลุ่มตามความเห็นชอบของสมาชิก
  - 3.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ชัดเจน
  - 3.3 กำหนดที่ตั้งของกลุ่มเพื่อเป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม
  - 3.4 เลือกผู้นำกลุ่ม ตัวอย่างเช่น ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม เภรัญญิกกลุ่ม
  - 3.5 กำหนดกฎกติกาและข้อปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่ม

การบริหารกลุ่มอาชีพ

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาชีพให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกันของสมาชิก รวมถึงทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ประกอบด้วย

1. สมาชิก

- กลุ่มอาชีพเป็นการรวมตัวกันของคนที่มีอาชีพเดียวกัน อย่างน้อย 5 คน ขึ้นไป
- ที่ตั้งของกลุ่มควรเลือกสถานที่เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกสามารถ

เดินทางได้สะดวก

- สมาชิกเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กลุ่มกำหนด เช่น ในหมู่บ้านเดียวกัน พร้อมปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อตกลงของกลุ่ม และสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มด้วยความเต็มใจ

2. กรรมการ

กรรมการคือ กลุ่มคนซึ่งได้รับคัดเลือกจาก สมาชิกในกลุ่มให้บริหารกลุ่ม ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

ตำแหน่งหลัก คือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ เป็นต้น โดยบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละตำแหน่งมีดังนี้

2.1 ประธาน เป็นประธานในที่ประชุมกำหนดเรื่องที่จะเข้า ประชุม กำหนดแผนการประชุม เพื่อให้ได้ มติ นโยบาย แผนงาน วิธีการ ขั้นตอนของการ ปฏิบัติงาน

2.2 รองประธาน ติดต่อประสานงาน และร่วมกับประธานในการ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่ประธาน หรือที่ประชุม กลุ่มมอบหมาย

2.3 เลขานุการ รวบรวมเรื่องต่าง ๆ ให้ประธานกรรมการเพื่อพิจารณา หรือสั่งการให้นำเข้าที่ประชุม จัดทำรายงานการประชุมและจดบันทึกต่าง ๆ ใน การดำเนินงานของคณะกรรมการ ติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการและสมาชิก ปฏิบัติตามที่ประธาน หรือที่ประชุมกลุ่มมอบหมาย

2.4 เหรัญญิก จัดทำทะเบียนต่าง ๆ หลักฐานการรับ-จ่ายเงิน ของกลุ่ม ดำเนินการติดตามและควบคุมเกี่ยวกับการเงินและ บัญชีของกลุ่ม รับผิดชอบเก็บรักษาเงินของกลุ่ม ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ประชุมกลุ่มมอบหมาย

3. กฎและกติกาของกลุ่ม

กฎและกติกากลุ่ม ควรทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ สมาชิกในกลุ่มร่วมกันร่างขึ้นมา และได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกในกลุ่ม

4. ทุน

ทุนของกลุ่มอาชีพ อาจเป็นเงิน เครื่องจักร อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มดำเนินการได้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยแหล่งที่มาของทุนอาจได้มาจาก

การระดมทุนของสมาชิก ควรกำหนดจำนวนหุ้นของ สมาชิกให้ชัดเจนเพื่อใช้เป็นทุนตั้งต้นในการดำเนินงานของกลุ่ม ทุนจากภาครัฐและเอกชน และทุนจากการกู้ยืม เป็นต้น

5. กิจกรรม/อาชีพ

เป็นสิ่งที่สมาชิกกลุ่มร่วมกันปฏิบัติเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชน

การพัฒนากลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพที่สามารถดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอาชีพได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนนั้น กลุ่มอาชีพจำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการพัฒนาของกลุ่มอาชีพในด้านต่าง ๆ

บริหารจัดการ	เพิ่มมูลค่าสินค้า	การส่งเสริมการตลาด	จัดสรรผลกำไร
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม	การคัดวัตถุดิบที่มีคุณภาพ	ที่ทำการกลุ่ม	จัดสรรสวัสดิการ
มีกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	การใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์	ตลาดในชุมชน	พัฒนาสาธารณประโยชน์
แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเหมาะสม	ออกแบบผลิตภัณฑ์ตรงกับความต้องการของตลาด	ร้านจำหน่ายของฝาก	ศึกษา ดูงาน
มีกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้	นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินงาน	งานแสดงสินค้าของหน่วยงานรัฐ/เอกชน	ปันผลแก่สมาชิก
มีกฎระเบียบ กติกาที่เป็นที่ยอมรับของทุกคน	มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ	แผ่นพับ แผ่นปลิว	
การพัฒนาต่อยอดของผลผลิต		สื่อออนไลน์	

ที่มา: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กลุ่มงานส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน (2560)

แนวคิดวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่นำมาผลิตเป็นภาชนะ

การเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรด้วยการพัฒนาเป็นภาชนะในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันจึงมีประโยชน์ทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อม การเพิ่มช่องทางการดำเนินธุรกิจและการประกอบอาชีพให้กับสังคม ภาชนะไบโอดีและภาชนะจากเยื่อพืชมีข้อดีคือ ช่วยลดการใช้ภาชนะพลาสติกและโฟมสำหรับใส่อาหาร ลดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเผาขยะพลาสติกที่มีผลกระทบต่อภาวะอากาศที่เป็นพิษในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีจุดเด่นที่น่าสนใจคือ ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ มีอายุการเก็บรักษาในที่แห้งได้มากกว่า 6 เดือน โดยไม่เป็นเชื้อรา จึงเป็นผลงานที่ตอบโจทย์สังคมผู้บริโภคในยุคนิวนอร์มอล ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น สะดวกและปลอดภัย (ชุตินา, 2565)

นำวัสดุธรรมชาติที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นหรือสามารถทำการปลูกมาเป็นวัตถุดิบเริ่มต้น โดยวัสดุธรรมชาติอาจอยู่ในรูปของใบที่มีลักษณะพิเศษ คือเส้นกลางใบขนาดใหญ่และแข็งแรงเพียงพอที่จะเพิ่มความคงรูปและความแข็งแรงของภาชนะหลังการอัดขึ้นรูปได้ โดยสามารถนำมาอัดขึ้นรูปด้วยความร้อนได้เลย ไม่ต้องผ่านกระบวนการทำให้เป็นเยื่อก่อน เช่น ใบทองกวาว (ใบจาม) ใบตองตึง ใบยาง เป็นต้น ภาชนะที่ได้จะมีรูปทรงตามแม่พิมพ์ที่ขึ้นรูป เช่น จานก้นตื้น หรือชามก้นลึก ด้วยลักษณะของใบไม้ที่มีสารคิวตินเคลือบผิวใบอยู่ จะทำให้จานจากใบไม้ สามารถกั้นน้ำและของเหลวด้วยตัวของใบเอง โดยไม่ต้องเติมสารอื่น ๆ เข้าไป โดยข้อดีของการใช้ใบไม้ คือ กระบวนการในการขึ้นรูปได้รวดเร็ว ไม่ต้องใช้กระบวนการที่ซับซ้อน ประหยัดค่าใช้จ่าย อายุการเก็บรักษานานกว่า 6 เดือน (ใบทองกวาว และใบตองตึง) โดยไม่มีเชื้อราเกิดขึ้น (ถ้าเก็บในที่แห้ง) ในส่วนของใบพืชที่เป็นใบขนาดเล็กหรือเป็นเส้นใย เช่น ใบหรือเส้นใยสับปะรด ใยกล้วย ใยผักตบชวา เป็นต้น จำเป็นต้องผ่านกระบวนการทำให้เยื่อก่อน จากนั้นจึงจะสามารถนำมาอัดขึ้นรูปด้วยความร้อนได้ ข้อดีของภาชนะจากเยื่อพืช คือดูดซับน้ำมันได้ในกรณีที่ใช้ของทอด แต่ไม่สามารถกั้นน้ำได้ สามารถเคลือบผิวด้วยแผ่นฟิล์มพลาสติกสังเคราะห์ชนิดเทอร์โมพลาสติก ที่เป็นเกรดซึ่งใช้กับอาหารได้ เช่น ฟิล์มพอลิโพรพิลีน ฟิล์มพอลิเอทิลีน เพื่อให้มีฟังก์ชันการใช้งานเพิ่มมากขึ้น โดยฟิล์มดังกล่าวสามารถลอกออกและทิ้งแยกกับตัวจานจากเยื่อได้

นวัตกรรมเครื่องผลิตภาชนะไบโอดี

ความเป็นมาของนวัตกรรมเครื่องผลิตภาชนะไบโอดี

ภาชนะโฟมและพลาสติกที่ใช้บรรจุอาหารแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งก่อให้เกิดปัญหาด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากย่อยสลายและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคหากนำไปใช้บรรจุอาหารที่มีความร้อน ผู้ประดิษฐ์จึงพัฒนาเครื่องอัดกระทงใบตองให้ชุมชนมีเครื่องมือ เพื่อผลิตถ้วยจากใบไม้ที่มีในท้องถิ่นหาง่าย เช่น ใบตอง และวัสดุอื่น ๆ ซึ่งบรรจุอาหารแล้วไม่เกิดสารพิษที่ส่งผล

กระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค และยังสามารถทำใบตองที่ใช้แล้วที่มีเศษอาหารติดค้างอยู่ไปหมักทำปุ๋ย เพื่อลดขยะชุมชนและช่วยให้เกิดการคัดแยกขยะอินทรีย์ที่ต้นทางออกจากขยะชุมชนและนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย เพราะไม่ใช่วัสดุมีคมในการขึ้นรูปทรงถ้วย

สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับใบไม้อื่น ๆ ที่มีในท้องถิ่นได้หลากหลายชนิด เช่น

- ใบตอง	- ใบจิก	- เตยหนาม
- ใบทองหลาง	- ใบไผ่	- บัวอเมซอน
- ใบสีก	- กาบกล้วย	- ใบบัว
- ผักตบชวา	- กาบปาล์ม	- ใบชงโค
- ใบมะตาด	- กาบไผ่	- ฯลฯ

เครื่องผลิตภาชนะใบไม้เป็นนวัตกรรมที่อาจารย์และนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดย ธัญญ (2561) และ วีรวิชญ์ (2558) พัฒนาขึ้นในรายวิชาโครงการวิศวกรรมเกษตร โดยมีอาจารย์นงลักษณ์ เล็กรุ่งเรืองกิจ เป็นที่ปรึกษาโครงการและได้นำมาต่อยอดให้สามารถใช้งานได้จริงในครัวเรือนและชุมชนเพื่อให้บริการวิชาการแก่ประชาชนและหน่วยงานที่สนใจ ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม จนเกิดเป็นนวัตกรรม “เครื่องอัดกระทงใบตอง” รุ่นที่ 1 (มือโยกต้นแบบ), รุ่นที่ 2 (มือโยกหัวกดเดียว), รุ่นที่ 3 (มือโยกสองหัวกด) และรุ่นที่ 4 (ระบบไฮดรอลิก) ซึ่งในปัจจุบันมีการ ขยายผลให้ประชาชนและหน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์จำนวนมาก ดังภาพ

ภาพที่ 2 เครื่องอัดกระทงใบตอง

ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ในงานวิจัยนี้ ได้เลือกพัฒนาชุดผลิตถ้วยใบไม้ระดับชุมชนโดยเลือกใช้เครื่องอัดกระทงใบตอง รุ่น 3 ซึ่ง เป็นแบบมือโยกสองหัวกดที่สามารถใช้แรงงานเพียงคนเดียวทำการผลิตถ้วยได้ครั้งละสองใบ ของศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อมและพัฒนาชุดตัดขอบแบบมือโยกในลักษณะเดียวกันเพื่อลดขั้นตอนและลดเวลาที่ใช้ในการตัดขอบซึ่งช่วยเพิ่มกำลังผลิตถ้วยได้มากขึ้นและช่วยให้ขอบถ้วยเรียบสม่ำเสมอมีความสวยงามและมีขนาดเดียวกันทั้งหมด ซึ่งเครื่องอัดกระทงใบตองรุ่น 3 ต้นแบบมีรายละเอียดของเครื่องดังนี้

ภาพที่ 3 เครื่องอัดกระทงใบตองแบบสองหัวกด รุ่น 3

ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

รายละเอียดและจุดเด่นของเครื่องผลิตภาชนะใบไม้

เครื่องผลิตถ้วยใบไม้หรือเครื่องอัดกระทงใบตองรุ่น 3 แบบมือโยกสองหัวกด เป็นเครื่องผลิตถ้วยใบไม้ โดยใช้มือโยกให้มีน้ำหนักกดใบไม้ลงบนแม่พิมพ์ความร้อนซึ่งรองรับการเปลี่ยนแม่พิมพ์ได้หลากหลายแบบและขนาด โดยใช้คนควบคุมเครื่องเพียง 1 คนสามารถผลิตถ้วยได้สองใบพร้อม ๆ กัน มีจอแสดงอุณหภูมิและปุ่มปรับ อุณหภูมิที่สามารถปรับเพิ่มลดให้เหมาะสมกับชนิดของใบไม้ที่นำมาใช้ผลิต สามารถปรับตั้งอุณหภูมิได้ระหว่าง 0- 300 องศาเซลเซียส แขนกดปรับแรงกดได้มากขึ้นและแขนกดถูกออกแบบให้แยกการทำงานเป็นอิสระต่อกันเพื่อ ปรับการทำงานได้ตามความเหมาะสม ค่าไฟประมาณ ชั่วโมงละ 3-8 บาท (ขึ้นอยู่กับขนาดแม่พิมพ์ที่ใช้) สามารถเปลี่ยนแม่พิมพ์ได้หลากหลาย (สั่งเพิ่มได้ตามต้องการ) และมีระบบแจ้งเตือนเวลาอัตโนมัติ โดยสามารถตั้งช่วงเวลาที่ต้องการอัดถ้วยได้ตามต้องการด้วยการส่งเสียงแจ้งเตือนเมื่อครบเวลาที่ตั้งไว้ โดยระบบเริ่มนับเวลาเมื่อยกคานกดขึ้นและระบบจะรีเซ็ตเพื่อนับเวลาใหม่เมื่อนำคานกดลง สายไฟที่รองรับการใช้งานของเครื่องควรมีขนาด 3x2.5 มิลลิเมตร รองรับ

กำลังไฟไม่ต่ำกว่า 10 แอมป์ กำลังผลิตประมาณ 400 วัตต์ต่อวัน เหมาะกับการนำไปผลิตถั่วขยาย หรือใช้เองเพื่อใส่อาหารขยายเป็นการเพิ่มจุดขายและมูลค่าอาหาร สามารถใช้ใบตองและใบไม้สดหรือใบไม้แห้งได้หลากหลายชนิด ถั่วใบไม้ที่ผลิตได้จะมีความแห้งสามารถเก็บได้เป็นเวลานานมากกว่า 1 เดือน

รายละเอียดของชุดแม่พิมพ์

ชุดแม่พิมพ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาใช้งานได้ผ่านการทดสอบจากวัสดุใบไม้และวัสดุธรรมชาติจนมีความมั่นใจ ว่าสามารถนำมาใช้ขึ้นรูปได้ตามรูปทรงของแม่พิมพ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. แม่พิมพ์แบบถั่ว (เหล็ก) ขนาด 8 เซนติเมตร ลึก 3 เซนติเมตร
2. แม่พิมพ์แบบถั่ว (เหล็ก) ขนาด 12 เซนติเมตร ลึก 3 เซนติเมตร
3. แม่พิมพ์แบบถั่ว (เหล็ก) ขนาด 12 เซนติเมตร ลึก 4.5 เซนติเมตร
4. แม่พิมพ์แบบถั่ว (เหล็ก) ขนาด 15 เซนติเมตร ลึก 3 เซนติเมตร
5. แม่พิมพ์แบบถั่ว (เหล็ก) ขนาด 15 เซนติเมตร ลึก 4 เซนติเมตร
6. แม่พิมพ์แบบถั่ว (เหล็ก) ขนาด 15 เซนติเมตร ลึก 6 เซนติเมตร
7. แม่พิมพ์แบบถั่ว (เหล็ก) ขนาด 18 เซนติเมตร ลึก 3 เซนติเมตร
8. แม่พิมพ์ปากถั่วสี่เหลี่ยม (เหล็ก) ปาก 12x18 เซนติเมตร ก้น 6x12 เซนติเมตร ลึก 1.5 เซนติเมตร
9. แม่พิมพ์ตัวถั่วสี่เหลี่ยม (เหล็ก) ปาก 12x18 เซนติเมตร ก้น 6x12 เซนติเมตร ลึก 3 เซนติเมตร
10. แม่พิมพ์ตัวถั่วสี่เหลี่ยม (เหล็ก) ปาก 12x18 v ก้น 6x12 เซนติเมตร ลึก 4.5 เซนติเมตร

ที่มา: ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ส่วนประกอบของเครื่องอัดกระแทกใบตองรุ่น 3

1. ฐานแท่นเครื่องรองรับแม่พิมพ์ ขนาดกว้าง 30x30 เซนติเมตร
2. เสาโครงสร้างพร้อมยึดแขนโยก ความสูง 70 เซนติเมตร
3. แม่พิมพ์พร้อมชุดให้ความร้อน
4. ชุดควบคุมอุณหภูมิและจอแสดงผล
5. ชุดจับเวลาและส่งเสียงแจ้งเตือนพร้อมจอแสดงผล
6. เมนสวิตช์ควบคุมการจ่ายไฟเข้าสู่ตัวเครื่องและจอแสดงผล
7. ตู้และสวิตช์ควบคุมการจ่ายไฟเข้าสู่แผ่นให้ความร้อนและแม่พิมพ์

วิธีใช้งาน

1. ติดตั้งเครื่องอัดกระแทกใบตองรุ่น 3 บนแท่นที่มีความเรียบมั่นคงไม่โยกคลอน และยึดเครื่องเข้ากับแท่นให้มั่นคง โดยความสูงของแท่นรับความอยู่สูงจากพื้นประมาณ 40-50 เซนติเมตร เพื่อให้หนึ่งทำงานได้ในระดับ ความสูงของการโยกคั่นโยกอย่างเหมาะสม
2. เสียบปลั๊กไฟฟ้าเข้ากับเต้าเสียบ ที่มีขนาดความต่างศักย์ไฟฟ้า 220 โวลต์ และขนาดกระแสไฟไม่น้อยกว่า 10-15 แอมป์ (ขึ้นอยู่กับขนาดและชนิดของแม่พิมพ์) และเปิดสวิตช์ควบคุมการจ่ายไฟเข้าสู่ตัวเครื่องและจอแสดงผล
3. ปรับตั้งอุณหภูมิและเวลาตามต้องการ โดยอ่านวิธีการปรับตั้งจากคู่มือใช้งาน
4. ปิดสวิตช์ที่ตู้ควบคุมไปที่ตำแหน่ง ON เพื่อจ่ายไฟเข้าสู่แผ่นให้ความร้อนและแม่พิมพ์
5. ระหว่างรอนอุณหภูมิได้ระดับตามที่ตั้งไว้ให้ใส่ถุงมือกันความร้อนและให้นำใบไม้วางเรียงลงบนแม่พิมพ์
6. นำคั่นโยกกดลงบนใบไม้ที่วางไว้จนครบเวลาเสียงแจ้งเตือน แล้วนำถ้วยออกมาผึ่งให้เย็น
7. ปิดสวิตช์ที่ตู้ควบคุมไปที่ตำแหน่ง OFF เพื่อตัดการจ่ายไฟเข้าสู่แผ่นให้ความร้อนและแม่พิมพ์
8. รอนอุณหภูมิของแม่พิมพ์ลดลงต่ำกว่า 50 องศาเซลเซียส แล้วจึงปิดเมนสวิตช์เพื่อตัดการจ่ายไฟเข้าสู่ตัวเครื่องและจอแสดงผล
9. เมื่ออุณหภูมิที่แม่พิมพ์ลดลงจนเป็นปกติ ให้ทำความสะอาดโดยใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาดแล้วขโลมด้วยน้ำมันพืช

การดูแลและบำรุงรักษา

1. ควรหยุดพักโดยการปิดเครื่องเป็นเวลา 20-30 นาที เมื่อมีการใช้งานต่อเนื่องนาน 3 ชั่วโมง เพื่อช่วยยืดอายุของแผ่นให้ความร้อน
2. การผลิตถ้วยควรเลือกผลิตใบไม้ที่ละชนิด และควรปรับตั้งระยะแม่พิมพ์ให้เหมาะสมกับชนิดของใบไม้ ที่เลือกมาใช้ในแต่ละครั้งของการผลิต โดยศึกษาการปรับตั้งแม่พิมพ์จากคู่มือใช้งาน เพื่อป้องกันการรับแรงกดที่เกินกำลังของวัสดุโครงสร้างเมื่อนำวัสดุที่มีความหนาแน่นมา ใช้ผลิตถ้วย เช่น กาบปาล์ม กาบหมาก
3. การใช้งานในสถานที่ที่มีไฟตกควรมีตัวกันกระแสเพื่อป้องกันเมนสวิตช์เสียหาย

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการหรือการวิเคราะห์โครงการทางด้านต่าง ๆ อันได้แก่ การวิเคราะห์ทางด้านเทคนิค การวิเคราะห์ทางการเงิน และการวิเคราะห์ทางการตลาด เพื่อให้มั่นใจได้ว่าโครงการนั้นมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่คุ้มค่าต่อการลงทุน สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์โครงการทางด้านเทคนิค ทางด้านการเงิน และทางการตลาด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการนั้น ๆ หรือไม่ (พงศพันธ์ุ, 2558)

1. การวิเคราะห์โครงการทางด้านเทคนิค

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ทางด้านเทคนิค

ในกรณีที่ชุมชนมีวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ต้องการนำมาผลิตเป็นสินค้า ซึ่งการตัดสินใจว่าจะผลิตเป็นสินค้าประเภทใด ใช้เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ใดบ้างในการการผลิต ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำกระบวนการผลิตและขั้นตอนการผลิต ต้องใช้เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน

- เพื่อผลิตสินค้าที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัสดุในชุมชน

ชุมชนมีวัสดุที่จะนำมาผลิตเป็นสินค้า ควรคำนึงถึงรูปแบบทั้งกระบวนการผลิต ขั้นตอนการผลิต เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต การใช้วัสดุในท้องถิ่น เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ดังนั้นจึงต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัสดุที่มีในชุมชน

- เพื่อพิจารณาความเหมาะสมทางเทคนิคและระบบการบำรุงรักษาและการวางแผนด้านเทคนิคในอนาคตโครงการที่กำลังพิจารณาควรมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนเทคนิคการผลิต อย่างไรก็ตามหากมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและมีระบบการบำรุงรักษาหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะบ่งชี้ว่าโครงการจะสามารถแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างไร

- เพื่อนำผลการวิเคราะห์โครงการทางด้านเทคนิคไปใช้ในการวิเคราะห์โครงการทางด้านอื่น ๆ

การวิเคราะห์โครงการทางด้านเทคนิคมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ทางการเงิน เช่น การวิเคราะห์โครงการทางด้านเทคนิคในการเลือกเทคนิคการผลิตที่ใช้เครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต เทคโนโลยีการผลิตและปัจจัยการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตทำให้สามารถนำมาประมาณการต้นทุนการผลิตของโครงการและประมาณการกำลังการผลิตซึ่งจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์โครงการทางการเงิน การเลือกใช้เครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต เทคโนโลยีการผลิตจะ

สามารถนำมาพิจารณาได้ว่ามีผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมหรือทำลายระบบนิเวศน์ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากน้อยแค่ไหนอย่างไร

ดังนั้นความถูกต้องแม่นยำในการวิเคราะห์โครงการทางด้านเทคนิคมีผลต่อความถูกต้องในการวิเคราะห์โครงการทางด้านอื่น ๆ ต่อไป เช่น หากประมาณการใช้จ่ายการผลิตหรือวัตถุดิบในการผลิตผิดพลาดน้อยเกินไปก็จะทำให้ประมาณต้นทุนการผลิตต่ำกว่าความเป็นจริงอาจมีผลทำให้ตั้งราคาขายน้อยเกินไปหรือมีผลกำไรน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้ได้ซึ่งจะมีผลต่อการวิเคราะห์โครงการทางการเงินในการคำนวณหาผลตอบแทนและต้นทุนของโครงการ

ปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางด้านเทคนิค

- กระบวนการผลิต

กระบวนการผลิตจะมีหลายรูปแบบโดยจะเปรียบเทียบกับรูปแบบทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการโดยที่เสียต้นทุนการผลิตต่ำที่สุด

- กำลังการผลิตและแรงงาน

กำลังการผลิตและแรงงานในการผลิต ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด และขนาดของเครื่องจักรที่เลือกใช้ให้เหมาะสมกัน รวมทั้งการมีวัสดุในชุมชนที่เป็นแหล่งวัตถุดิบเพียงพอในการผลิตทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ต้องมีการวางแผนขนาดกำลังการผลิตมากน้อยเพียงใดให้เพียงพอต่อความต้องการ

- สถานที่ ทำเลที่ตั้งของเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิต

การผลิตสินค้าแต่ละประเภทจะเลือกสถานที่ ทำเลที่ตั้งที่แตกต่างกันไป ทำเลที่ตั้งส่วนใหญ่ในชุมชนจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมความสะดวกในการเดินทางของสมาชิกในกลุ่ม การขนส่งของวัสดุในการผลิต สินค้า ความสะดวกและปลอดภัยในการใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิตต่าง ๆ

ดังนั้นการวิเคราะห์โครงการทางด้านเทคนิคจะเป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจความเป็นไปได้ของกลุ่มว่าเป็นโครงการที่มีเทคนิคการผลิตและกระบวนการผลิตที่เหมาะสมกับสมาชิกในกลุ่มและมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติได้จริงหรือไม่

2. การวิเคราะห์โครงการทางการเงิน

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ทางการเงิน

- เพื่อประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนของโครงการ

โดยจะเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนหรือรายได้ที่เกิดกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในรูปของตัวเงินและประเมินผลตอบแทนจากการลงทุนในหรือความสามารถทำกำไรว่าเป็นไปได้หรือไม่ สมาชิกของกลุ่มจะได้ผลตอบแทนหรือกำไรมากน้อยเพียงใด เมื่อดำเนินกิจกรรมแล้วจะใช้เวลาดำเนินงานนานเพียงใด รวมทั้งประมาณการแนวโน้มในอนาคตว่าจะสามารถทำกำไรได้หรือไม่ ในการดำเนิน

กิจการของกลุ่มจะก่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าต่อการลงทุนของสมาชิกมากน้อยเพียงใด การวิเคราะห์โครงการทางการเงินจะเน้นที่ตัวเงินโดยคิดมูลค่าตามราคาตลาด ณ ปัจจุบัน

- เพื่อวิเคราะห์สถานะทางการเงินของกลุ่มและแหล่งที่มาของเงินทุน

จะสามารถประมาณการงบการเงินของกลุ่มได้ ทำให้ทราบสถานะทางการเงินของกลุ่ม ความสามารถในการทำกำไรของกลุ่ม รวมทั้งสภาพคล่อง แหล่งที่มาของเงินทุน รวมถึงเงินลงทุนที่ จะต้องใช้ในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผลของการวิเคราะห์สถานะทางการเงินของกลุ่มจะเป็นเครื่องช่วย ในการตัดสินใจและทำให้มั่นใจได้ว่ากิจกรรมของกลุ่มมีความเป็นไปได้ในการลงทุนสามารถดำเนิน กิจกรรมได้เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มสามารถมีรายได้และสร้างกลุ่มอาชีพได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

- เพื่อพิจารณาการบริหารจัดการทางการเงินของกลุ่ม

เพื่อพิจารณาการวางแผนทางการเงินของกลุ่ม ว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร มีแหล่งที่มาของ เงินทุน มีการบริหารและการควบคุมการดำเนินงานทางการเงินอย่างเป็นระบบหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้กลุ่มประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงินและเพื่อให้แน่ใจได้ว่าโครงการจะสามารถ ดำเนินไปได้โดยไม่มีปัญหาทางการเงิน

- เพื่อประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนของกลุ่มในการใช้วัสดุที่มีในชุมชนอย่างมี ประสิทธิภาพ

เพื่อให้แน่ใจได้ว่ากิจกรรมที่ลงทุนไปนั้นจะคุ้มค่ากับการใช้วัสดุที่มีในชุมชน โดยจะคำนึงถึง ต้นทุนคงที่ ต้นทุนไม่คงที่ ต้นทุนค่าเสียโอกาส ซึ่งการประเมินผลตอบแทนหรือผลประโยชน์จาก กิจกรรมเปรียบเทียบกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของกลุ่มจะแตกต่างจากการวิเคราะห์โครงการทางการเงิน ทั้งนี้การวิเคราะห์โครงการทางด้านเศรษฐศาสตร์จะศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเพื่อให้ มั่นใจได้ว่าผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่สังคมจะได้รับจะคุ้มค่าต่อการลงทุนจากการใช้ทรัพยากร หรือต้นทุนที่เกิดขึ้นโดยจะประเมินมูลค่าออกมาเป็นตัวเงินซึ่งจะเน้นที่ผลประโยชน์ของชุมชนเป็น หลัก

- เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของกลุ่มว่ามีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

จะพิจารณาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ และให้แน่ใจได้ว่าการลงทุนใน กิจกรรมจะคุ้มค่าในการลงทุนและการลงทุนของกลุ่มมีส่วนช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้เพิ่ม สวัสดิการของชุมชนมากขึ้น ซึ่งจะเน้นผลประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ

- การประมาณการงบการเงินของโครงการ

การวิเคราะห์โครงการทางการเงินจะพิจารณาจากการประมาณการงบกระแสเงินสด การเคลื่อนไหวของกระแสเงินสดเข้าและเงินสดออกของกลุ่มซึ่งจะทำให้วิเคราะห์ได้ว่ากลุ่มจะมี รายได้ในช่วงใดและมีรายจ่าย จำเป็นต้องใช้เงินทุนในช่วงเวลาใด มากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้วางแผน

จัดหาเงินทุนได้ ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มไม่มีปัญหาทางการเงินและสามารถประมาณการได้ว่ากลุ่มจะมีกำไรหรือคุ้มทุนในช่วงเวลาใด

- การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

หลังจากที่ได้เริ่มดำเนินกิจกรรมไปแล้วจะประมาณการงบการเงิน มาคำนวณหาอัตราส่วนทางการเงินเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์โครงการทางการเงินเพื่อชี้ถึงฐานะทางการเงินของกลุ่ม ความสามารถทำกำไรของกลุ่ม รวมทั้งสภาพคล่องของกลุ่ม ความสามารถจ่ายเงินปันผล ซึ่งอัตราส่วนทางการเงินโดยทั่วไป เช่น อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขาย (net profit margin on sales) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ทั้งหมด (return on total assets) ซึ่งจะแสดงถึงผลตอบแทนจากการลงทุนหรือความสามารถในการลงทุนของกลุ่มว่ามีประสิทธิภาพอย่างไร

- การวิเคราะห์แหล่งเงินทุนของกลุ่ม

พิจารณาถึงแหล่งที่มาของเงินทุนของกลุ่มเนื่องจากการจัดหาแหล่งเงินทุนแต่ละวิธีจะมีต้นทุนค่าใช้จ่าย รวมทั้งเงื่อนไขที่แตกต่างกันซึ่งจะมีผลกระทบต่อกำไรหรือผลตอบแทนของกลุ่ม และหากเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐในการช่วยเหลือหรือสนับสนุนในการติดตั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ จะช่วยให้ระยะเวลาในการคืนทุนเร็วขึ้น

- การวิเคราะห์ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของโครงการ

เนื่องจากการลงทุนของมีความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นการประมาณการงบการเงินต่าง ๆ อาจมีการคาดเคลื่อนเปลี่ยนแปลงจากที่วิเคราะห์ไว้ได้ จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ความเสี่ยงของโครงการเพื่อช่วยในการตัดสินใจในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือความไม่แน่นอนเกิดขึ้น โดยอาจจะวิเคราะห์ความเสี่ยง เช่น การวิเคราะห์ความไว (sensitivity analysis) การวิเคราะห์สถานการณ์ (scenario analysis) เป็นต้น

3. การวิเคราะห์โครงการทางการเงินด้านการตลาด

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์โครงการทางการเงินด้านการตลาด

- เพื่อวิเคราะห์หาความต้องการสินค้าของตลาด

ทำให้สามารถกำหนดลักษณะ รูปแบบและคุณภาพของสินค้าที่เหมาะสมกับของตลาดและประมาณการปริมาณการผลิตหรือกำหนดขนาดการผลิตให้เหมาะสมเพื่อให้แน่ใจได้ว่าเมื่อกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมการผลิตไปแล้วเป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งจะมีผลต่อความเป็นไปได้ของโครงการ

- เพื่อประมาณการความต้องการสินค้าและแนวโน้มในอนาคต

หากการประมาณการทางการเงินด้านการตลาดคลาดเคลื่อนก็จะมีผลทำให้การวิเคราะห์โครงการทางการเงินเทคนิคและการเงินคลาดเคลื่อนไปด้วย

- เพื่อประมาณการวัสดุที่ใช้ในการผลิตสินค้า

โดยจะพิจารณาทั้งวัสดุที่มีในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง หากแนวโน้มในอนาคตตลาดมีความต้องการมากขึ้น วัสดุที่ใช้ในการผลิตที่มีในชุมชนมีเพียงพอหรือไม่ หากต้องใช้วัสดุจากนอกชุมชนจะมีต้นทุนมากน้อยเพียงใด และคุณภาพของสินค้าที่ได้จะเหมือนกันหรือไม่

- เพื่อพิจารณาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่วนแบ่งของตลาด

แนวโน้มความต้องการของสินค้าและความสามารถในการแข่งขันว่ามีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด คู่แข่งในตลาดเป็นอย่างไร มีโอกาสในการทำกำไรได้มากน้อยเพียงใด

- เพื่อกำหนดราคาขายของสินค้า

พิจารณาราคาของสินค้าทั้งในอดีตปัจจุบันและราคาในอนาคตว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างไร เปรียบเทียบราคากับคู่แข่ง รวมทั้งราคาของสินค้าที่ใกล้เคียง

- เพื่อวางแผนการจัดจำหน่ายและการจัดการทางการตลาด

พิจารณาแผนการจัดจำหน่ายสินค้าและการจัดการทางการตลาดว่าเป็นอย่างไร มีการวางแผนการจัดการทางการตลาดที่น่าเชื่อถืออย่างไรและมีการวางแผนแนวโน้มในอนาคตเป็นอย่างไร ประเมินการส่วนแบ่งทางการตลาดและคู่แข่งเป็นอย่างไร แนวโน้มในอนาคต มีช่องทางการจัดจำหน่ายช่องทางใดบ้าง ทางหน้าร้านหรือจำหน่ายออนไลน์ ทางเฟสบุ๊ค หรือตามแอฟริเคชั่นต่าง ๆ มีต้นทุนในการจัดจำหน่ายหรือประชาสัมพันธ์หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาสถานที่ตั้งโครงการและสถานที่จัดจำหน่ายเหมาะสมหรือไม่ซึ่งจะมีผลต่อต้นทุนค่าขนส่งด้วย

ดังนั้นการวิเคราะห์โครงการทางการตลาดเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการว่าจะสามารถบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์หรือเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเมื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกมาแล้วจะเป็นที่ต้องการของตลาดหรือมีตลาดรองรับซึ่งแสดงว่ากลุ่มจะมีรายได้หรือมีผลตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน

สรุปจากการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและการวิเคราะห์โครงการทางด้านต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เนื่องจากแต่ละโครงการแตกต่างกันทั้งลักษณะ รูปแบบ ขนาด และวัตถุประสงค์ ดังนั้นในการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการหรือทางวิเคราะห์โครงการอาจเน้นทางด้านใดด้านหนึ่งตามความเหมาะสมและวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการ แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นโครงการของภาครัฐหรือเอกชนจำเป็นต้องวิเคราะห์โครงการทางด้านเทคนิค เพื่อให้สามารถเลือกใช้รูปแบบการผลิตที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประมาณการต้นทุนการผลิต เพื่อพิจารณาความเหมาะสมทางเทคนิคและระบบการบำรุงรักษา การวิเคราะห์โครงการด้านการเงิน เพื่อให้แน่ใจได้ว่าโครงการมีความเหมาะสมและคุ้มค่าต่อการลงทุน เพื่อวิเคราะห์สถานะทางการเงินและแหล่งที่มาของเงินทุน เพื่อพิจารณาการจัดการทางการเงิน เพื่อประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์โครงการทางการตลาด เพื่อวิเคราะห์หาความต้องการสินค้าและบริการของตลาด เพื่อประมาณการความต้องการของสินค้าและแนวโน้มในอนาคต เพื่อประมาณ

การความสามารถผลิตสินค้าในอนาคต เพื่อพิจารณาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่วนแบ่งของตลาด ดังนั้นจึงต้องมีภาวะวิเคราะห์โครงการหรือการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าโครงการที่เลือกมีความคุ้มค่าต่อการลงทุนและสามารถดำเนินการได้จริงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ข้อมูลทั่วไปของตำบลหินมูล

ประวัติชุมชน

ตำบลหินมูล เนื่องจากในสมัยเมืองอุทงเป็นราชธานี พระเจ้าอุทงได้พาครอบครัวราษฎรอพยพหนีโรคระบาดมาตั้งเมืองใหม่บริเวณนี้ และได้เกณฑ์ราษฎรขุดคูเมืองไว้ ปัจจุบันเรียกว่า “คูเมือง” ในการขุดคูเมืองครั้งนั้นเป็นดินหลังวัดศิลามูล พบเจดีย์เก่าแก่ พบหิน และเศษถ้วยชามแตกเป็นจำนวนมาก จึงเป็นเหตุให้ตั้งชื่อตำบลนี้ว่า “ตำบลหินมูล” (องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล, 2563)

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลไทรงาม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบัวปากท่อ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

เนื้อที่

องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล มีพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งหมด 27,196 ไร่ คิดเป็น 43.51 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่ในการทำการเกษตร จำนวน 18,550 ไร่

ภูมิประเทศ

องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูลพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ราษฎรประกอบอาชีพทำนาทำสวน ในฤดูน้ำหลากน้ำจะท่วมพื้นที่เป็นบางส่วน

การคมนาคม

ลักษณะถนนและการคมนาคมโดยทั่วไป มีการคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ สามารถติดต่อกับอำเภอบางเลนและตำบลอื่น ๆ โดยมีเส้นทางใหญ่ ๆ 3 สาย คือ

1. สายบางหลวง – บางเลน ระยะทาง 12 กิโลเมตร
2. สายบางเลน – วัดไผ่โรงวัว ระยะทาง 20 กิโลเมตร
3. สายไผ่หลวง – ลานคา ระยะทาง 10 กิโลเมตร

สภาพประชากร

การปกครองแบ่งเป็น 12 หมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อ – สกุล ผู้ใหญ่บ้าน
1	บ้านท่าดินแดง	นายประเสริฐ มีมูลทอง (กำนัน ต.หินมูล)
2	บ้านบางหวายน้อย	นางสุภาพร มูลประหัต
3	บ้านหวายน้อย	นายมนต์ชัย แสงอาทิตย์
4	บ้านคลองขวิด	นายสิทธิชัย มูลทองน้อย
5	บ้านไต้วัดศิลามูล	นายประพันธ์ วิมูลชาติ
6	บ้านคลองท่อ	นายประกอบ ศิลารัตน์
7	บ้านไผ่หลวง	นายครรชิต เกิดศรีซัง
8	บ้านหน้าวัดศิลามูล	นายสุบิน หอมชุ่ม
9	บ้านบัวล้มช้าง	นายไพรัช เส็งเจริญ
10	บ้านหนองชะโด	นายโกมินทร์ สมัครัฐกิจ
11	บ้านหนองปรัง	นายปรีชา เทสพันธ์
12	บ้านหนองบอน	นายทวี เส็งดอนไพร

ที่มา: ฝ่ายทะเบียนและบัตร อำเภอบางเลน (2563)

จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด จำนวน 1,833 ครัวเรือน มีประชากร 6,009 คน แบ่งเป็น

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	พื้นที่(ไร่)	ตร.กม.	ชาย (คน)	หญิง(คน)	รวม(คน)
1	บ้านท่าดินแดง	161	1,923	3.07	218	183	401
2	บ้านบางหวายน้อย	110	1,849	2.95	103	100	203
3	บ้านหวายน้อย	114	2,083	3.33	191	170	361
4	บ้านคลองขวิด	70	1,558	2.50	115	119	234
5.	บ้านใต้วัดศิลามูล	281	2,221	3.55	419	449	868
6	บ้านคลองท่อ	365	3,443	5.50	662	680	1,342
7	บ้านไผ่หลวง	121	3,915	6.26	214	232	446
8	บ้านหน้าวัดศิลามูล	185	2,800	4.48	321	340	661
9	บ้านบัวลุ่มช้าง	146	2,994	4.80	235	233	468
10	บ้านหนองชะโด	53	1,228	1.97	81	101	182
11	บ้านหนองปรุง	110	1,680	2.70	194	218	412
12	บ้านหนองบอน	117	1,502	2.40	205	226	431
รวม		1,833	27,196	43.51	2,958	3,051	6,009

สภาพทางเศรษฐกิจ

ตำบลหินมูลมีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 18,550 ไร่ พื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรแต่ละประเภทแยกได้ดังนี้

พื้นที่นา	จำนวน	17,922 ไร่ (ทำนาปีละ 2 ครั้ง)
พื้นที่พืชไร่ / พืชผัก	จำนวน	27 ไร่
พื้นที่ไม้ผล / ไม้ยืนต้น	จำนวน	328 ไร่
พื้นที่บ่อกุ้ง / บ่อปลา	จำนวน	273 ไร่

การประกอบอาชีพของประชากร

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือรับจ้างทั่วไปและรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ โดยมีรายได้เฉลี่ยของประชากรในตำบลหินมูล เฉลี่ย 25,000 บาท/คน/ปี

เกษตรกร	70 %
รับจ้างทั่วไป	15 %
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	8 %
ธุรกิจส่วนตัว	4 %
พนักงานหน่วยงานเอกชน	2 %
อื่น ๆ	1 %

ผลิตผลหรือสินค้า / บริการ สำคัญของตำบล

1. ไข่ไก่
2. ขนุน
3. กัญชง
4. กระเทียม
5. มะพร้าว
6. มะม่วง
7. ชมพู
8. ข้าว

ข้อมูลด้านอื่น ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ทรัพยากรน้ำ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ เพื่อราษฎรได้ใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตร คือ แม่น้ำท่าจีน คลองคูเมืองและบึงหนองบอน คุณภาพน้ำมีความเหมาะสมพอสมควร การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

ทรัพยากรดิน ลักษณะดินทั่วไปในพื้นที่ตำบลหินมูล มีลักษณะร่วน และบางส่วนมีสภาพดินเป็นดินเหนียว มีลักษณะดินดำ มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำการเกษตร

กลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพหัตถกรรมจักสานผักตบชวา หมู่ที่ 1 ตำบลหินมูล สมาชิก จำนวน 30 คน

กลุ่มอาชีพผลิตน้ำยาคลายเส้นและไม้ถูพื้น หมู่ที่ 2 ตำบลหินมูล สมาชิก จำนวน 10 คน

กลุ่มอาชีพเย็บจักร หมู่ที่ 5 ตำบลหินมูล สมาชิก จำนวน 20 คน

กลุ่มอาชีพผลิตน้ำยาล้างจานและดอกไม้ประดิษฐ์ หมู่ที่ 8 ตำบลหินมูล สมาชิก จำนวน 17 คน

กลุ่มอาชีพผลิตดอกไม้จันและดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว หมู่ที่ 9 ตำบลหินมูลสมาชิก จำนวน 25 คน

ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่ (จุดเด่นในพื้นที่ที่เอื้อต่อการพัฒนา)

ประชาชนชาวตำบลหินมูล ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านกลางพื้นที่ตำบล แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำสวน ทำไร่ การเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ แต่มีปัญหาน้ำมากในช่วงปลายปีทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมพื้นที่ การเกษตร ที่อยู่อาศัยและเส้นทางคมนาคมบ้างในบางปี มีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ มีโรงสีรับซื้อ ผลผลิตของชาวนา ส่วนด้านการคมนาคมมีถนนภายในหมู่บ้านเชื่อมติดต่อกับภายนอกและถนนสายหลักที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รักท้องถิ่น ชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีร่วมใจกันในการบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม

ผลิตภัณฑ์ชุมชน

1. หน้ากากอนามัย แบบผ้า 3 ชั้น แบบจับจีบ และแบบปากนกแก้ว ติดต่อ คุณมาเรียม มูลผล โทร.081-5865129
2. ตะกร้าสานพลาสติก สำหรับใส่แก้วเยติ ติดต่อคุณกนกขวัญ เสียงดอนไพร โทร. 086-1716979
3. ขนมพื้นบ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลหินมูล อาทิ สาคุใส่หมู ขนมใส่ไส้ ถั่วแปบ โดยกำนัน ประเสริฐ มีมูลทอง โทร. 089-9874219
4. ขนมไทยไทย หมู่ที่ 1 ตำบลหินมูล จำหน่ายขนมพื้นบ้าน เช่น ขนมชั้น ตะโก้ เปียกปูน โดยกำนันประเสริฐ มีมูลทอง โทร 089-9874219
5. ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนพอเพียง หมู่ที่ 8 ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำหน่ายขนมซาลาเปา กะหรี่ปั๊ป ต้มช้ำ ขนมดอกจอก โรตีสีกรอบ ขนมจีบ ขนมเอแคลร์ และอีกมากมาย รับผิดชอบทั้งขายปลีก-ส่ง และรับจัดอาหารว่างงานอบรมต่าง ๆ ติดต่อได้ที่ท่านผู้ใหญ่สุบิน หอมชุ่ม โทร 092-7280332
6. ผลิตภัณฑ์สินค้า หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 8 ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำหน่ายขนมซาลาเปา กะหรี่ปั๊ป ต้มช้ำ ขนมดอกจอก โรตีสีกรอบ ขนมจีบ ขนมเอแคลร์ และ

อีกมากมาย รับจัดทำทั้งขายปลีก-ส่ง และรับจัดอาหารว่างงานอบรมต่าง ๆ ติดต่อได้ที่ท่านผู้ใหญ่สุบิน
หอมชุ่ม โทร 092-7280332

7. กล้วยกรอบ จากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์หินมูล
  8. กล้วยตากพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นตากกล้วยด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ในอุณหภูมิที่เหมาะสม มีความสะอาด มีหลายบรรจุภัณฑ์ให้เลือกสรร
  9. น้ำปลาอินทรีย์ ทำจากปลาน้ำจืดที่สด สะอาด ด้วยกรรมวิธีการผลิตที่สะอาด ปราศจากสารเคมี รสชาติอร่อย
  10. ผลิตภัณฑ์ชุมชน (ข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี่ จากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์หินมูล) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
  11. ผลิตภัณฑ์ชุมชน (สมุนไพรไรซ์เบอร์รี่ ข้าวสารปลอดสารพิษ จากคุณแจ่มจันทร์ / เกษตรกรตำบลหินมูล) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม หมายเลขโทรศัพท์ 0-3420-1182
  12. ผลิตภัณฑ์ชุมชน (ข้าวหอมปทุม Organic 100% จากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์หินมูล) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม หมายเลขโทรศัพท์ 0-3420-1182
  13. ผลิตภัณฑ์ชุมชน (ข้าวสารจากศูนย์ข้าวชุมชน หมู่ที่ 9 บ้านบัวล้มช้าง) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
  14. ผลิตภัณฑ์ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ จากศูนย์ข้าวชุมชน หมู่ที่ 9 บ้านบัวล้มช้าง สนใจสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
  15. น้ำส้มควันไม้ ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มเกษตรกร หมู่ที่ 6 ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ราคาลิตรละ 200 บาท สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
  16. แจกันหัตถกรรมจักสานจากผักตบชวา
- ประชากรในตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีอาชีพทำการเกษตรมากถึงร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมด พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีน จึงทำให้ตำบลหินมูลมีวิถีชีวิตตามธรรมชาติในท้องถิ่นจำนวนมาก เช่น ต้นกล้วย ผักตบชวา เป็นต้น เกษตรกรจะมีเวลาว่างหลังจากทำนา ทำไร่ ทำสวน มักจะมารวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมทำความสะอาดหมู่บ้าน งานบุญประเพณีต่าง ๆ กิจกรรมพัฒนาชุมชน และรวมกลุ่มสร้างอาชีพ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วุฒิชัย และสมทรง (2564) ได้ศึกษากิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วม แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้วิสาหกิจชุมชน และเพื่อศึกษาผลของการดำเนินกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมและการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้วิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้วิสาหกิจชุมชน โดยวิธีการทำแผนที่เดินดิน การทำปฏิทินการผลิตของชุมชน การวิเคราะห์รายรับรายจ่ายของกลุ่มอาชีพด้วยเครื่องมือโอ่งชีวิต การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 15 คน และการศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่มเล็ก ผลการดำเนินงาน พบว่า 1) กิจกรรมในการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพผู้วิสาหกิจชุมชน คือ (1) การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (2) การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PRA) ประกอบด้วย การวาดแผนที่รอบนอกและแผนที่รอบใน การวิเคราะห์กลุ่มอาชีพด้วย เทคนิคโอ่งชีวิตเพื่อวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายของกลุ่มอาชีพ (3) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้วิสาหกิจชุมชน สำหรับแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้วิสาหกิจชุมชน คือ (1) การแบ่งหน้าที่และบทบาทและวางแผนการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ (2) การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง (3) การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและ (4) การขอรับรองการเป็นวิสาหกิจ ชุมชนระดับตำบล สำหรับผลของการดำเนินกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมและการพัฒนากลุ่มอาชีพผู้วิสาหกิจชุมชน พบว่าผู้นำชุมชนและผู้แทนกลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความตระหนักในประเด็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนในระดับตำบล เกิดการพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ ได้แก่ การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการระดับพื้นที่ (ผู้ก่อการดี) จำนวน 10 คน และการพัฒนาตลาดออนไลน์ (กลุ่มอาชีพหน่อไม้ดอง) ซึ่งสามารถเพิ่มยอดจำหน่ายเป็น 5,800 บาท ต่อเดือนจากปกติขายได้เดือนละ 2,245 บาท และได้รับการจดทะเบียนรับรองเป็นวิสาหกิจชุมชนในระดับตำบล ในชื่อวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวซื้อปकिनนอน บวรออนทัวร์ ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง สระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

จันทิมา (2555) ได้ศึกษา ศึกษาสภาพปัจจุบันของกลุ่มอาชีพชุมชนบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัด ปทุมธานี และสร้างแนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชนบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีการวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชนจำนวน 6 ราย ผู้นำกลุ่มอาชีพจำนวน 5 ราย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 7 ราย รวมจำนวน 18 ราย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 45-65 ปี อาชีพแม่บ้าน ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่เป็นหญิงวัยกลางคน สมาชิกมาจากหลากหลายอาชีพ มีรายได้เฉลี่ย ค่อนข้างน้อย สมาชิกกลุ่มต้องการได้รับการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ต้องการมีรายได้เพิ่ม และต้องการมีรายได้จากอาชีพเสริม

อย่างต่อเนื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพชุมชนบางชะแวง พบว่า กลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่องประกอบด้วย 2 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มพวงหรีด และกลุ่มยาม่อง โดยมี ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำในการดำเนินงาน กลุ่มต้องการให้มีการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ มีการจัดตั้งกลุ่มและมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สมาชิกกลุ่มขาดทักษะด้าน การบริหารจัดการ การผลิต และการตลาด ขาดทักษะด้านเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ของกลุ่มขาดความเป็นเอกลักษณ์ ขาดการออกแบบและพัฒนา ผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ และขาดช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย นักวิจัยร่วมกับกลุ่มผู้นำ ชุมชนและสมาชิกกลุ่มอาชีพ ร่วมกันจัดทำแนวทางการจัดการส่งเสริมอาชีพให้ชุมชน โดยกิจกรรมต้น น้ำเป็นการจัดหาทรัพยากรโดยนำวัตถุดิบสมุนไพรในท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่า สำหรับกิจกรรมกลางน้ำ เป็น การการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ส่วนกิจกรรมปลายน้ำเป็นการเสริมทักษะความรู้ด้าน เทคโนโลยีแก่สมาชิก ชุมชน และพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย และกิจกรรมสนับสนุนเป็นการเสริม ความรู้ในการจัดตั้ง การดำเนินงานกลุ่ม อาชีพ การบริหารจัดการธุรกิจ การผลิต การขาย การตลาด และเสริมความรู้แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การดำเนิน ธุรกิจ เกิดองค์กรธุรกิจชุมชนสร้างรายได้ และเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน ผลการศึกษาเป็น ประโยชน์แก่ชุมชนในการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน และหน่วยงานภาครัฐให้การ สนับสนุนใน การยกระดับคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน สามารถดำเนินโครงการเพื่อตอบสนอง ความ ต้องการของกลุ่มอาชีพในชุมชน ส่งผลให้สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพา ตนเองได้และพัฒนาอย่าง ยั่งยืนต่อไป

สาคร (2555) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ กรณีศึกษากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จักสาน จากต้นกกบ้านหว่า ตำบลบ้านหว่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) สภาพทั่วไปของ กลุ่มแปรรูป ผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นกกบ้านหว่า กลุ่มมีโครงสร้างการ บริหารกลุ่มที่ชัดเจน มีการ แบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกจาก การระดมหุ้น มีสวัสดิการต่าง ๆ มีการรายงานงบทางการเงิน 2) ปัญหาและอุปสรรค จำนวนสมาชิกลดจำนวนลงเรื่อย ๆ สมาชิก กลุ่มที่ผลิตสินค้ามีน้อยส่วนใหญ่เข้า เพื่อระดมหุ้นทำให้ขาด แรงงานฝีมือ วัตถุดิบเริ่มหายากต้องซื้อจากนอกพื้นที่ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นต้องใช้ เงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น และยังขาดการวางแผนด้านการผลิตสินค้า 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จเกิด จากการมีผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มที่มีความรู้มีวิสัยทัศน์มีการประสานงานที่ดีสมาชิกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนมีประสานความ ร่วมมือ สรุปแนวทางในการพัฒนาของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นกกบ้านหว่า ที่จะทำให้กลุ่ม ประสบผลสำเร็จและยั่งยืน คือพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในในกลุ่ม ร่วม คิด ร่วมตัดสินใจ ร่วม วางแผน หน่วยงานภาครัฐให้การหนุนเสริมด้านงบประมาณ องค์กรความรู้อย่างต่อเนื่อง และผู้นำกลุ่ม หรือ ผู้แทนผู้นำกลุ่มมีพัฒนาการบริหารจัดการด้วยความเสียสละ โปร่งใสมีคุณธรรม

นางลักษณ์ (2565) ได้คิดค้นนวัตกรรมเครื่องอัดกระทงใบตองขึ้น โดยศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหวังให้ชุมชนและประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีเครื่องมือผลิตถ้วยใบไม้ที่มีราคาถูก มีกำลังซื้อใช้ได้เอง เพื่อผลิตถ้วยจากใบไม้ที่มีในท้องถิ่น หาง่ายเช่น ใบตอง และมีมากทุกพื้นที่ เป็นวัสดุธรรมชาติบรรจุอาหารแล้วไม่เกิดสารพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค และยังสามารถนำกระทงใบตองที่ใช้แล้วและมีเศษอาหารติดค้างอยู่ไปหมักทำปุ๋ยเพื่อลดขยะชุมชนและช่วยให้เกิดการคัดแยกขยะที่ต้นทางของแหล่งกำเนิด โดยแยกขยะอินทรีย์ออกจากขยะชุมชนและนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ โดยง่ายเพราะไม่ใช้วัสดุเคมีในการขึ้นรูปทรงถ้วย ได้พัฒนาเครื่องจำนวน 4 รุ่น ดังนี้

1. เครื่องรุ่น 1 แบบหัวเดียวไซส์เดียว ค่าไฟประมาณชั่วโมงละ 8 บาท มีให้เลือก 3 ขนาด ถ้วย คือ 15 cm, 12 cm, 10 cm มีกำลังผลิต 200 ใบต่อวัน เหมาะกับการนำไปผลิตถ้วยใช้เองเพื่อใส่อาหารขายเป็นการเพิ่มจุดขายและมูลค่าอาหาร (งดผลิต)

2. เครื่องรุ่น 1/2 แบบหัวเดียวไซส์เดียว มีจอแสดงอุณหภูมิและประหยัดไฟกว่ารุ่น 1 ค่าไฟประมาณชั่วโมงละ 4 บาท มีให้เลือก 2 ขนาดถ้วย คือ 15 cm, 10 cm มีกำลังผลิต 200 ใบต่อวัน เหมาะกับการนำไปผลิตถ้วยใบตองสดใช้เองเพื่อใส่อาหารขายเป็นการเพิ่มจุดขายและมูลค่าอาหาร (งดผลิต)

3. เครื่องรุ่น 2 ตัวเครื่องคล้ายรุ่น 1 คือแบบหัวเดียว มีจอแสดงและปรับลดเพิ่มอุณหภูมิได้ โดยเพิ่มแกนกดซึ่งปรับแรงกดได้มากขึ้น ค่าไฟประมาณชั่วโมงละ 4-8 บาท และสามารถเปลี่ยนแม่พิมพ์ได้หลากหลาย (สั่งเพิ่มได้ตามต้องการ) โดยแม่พิมพ์ที่มีให้ในชุดเป็นแม่พิมพ์พิเศษ (เหล็ก) 1 ชุด คือถ้วยขนาด 12 ซม. ลึก 3 ซม. เครื่องรุ่น 2 นี้ มีกำลังผลิต 200ใบต่อวัน เหมาะกับการนำไปผลิตถ้วยใช้เองเพื่อใส่อาหารขายเป็นการเพิ่มจุดขายและมูลค่าอาหาร โดยสามารถใช้ใบตอง ใบไม้สดหรือใบไม้แห้ง

4. เครื่องรุ่น 3 สองหัวกด รองรับการเปลี่ยนแม่พิมพ์ได้หลากหลายแบบ มีชุดแม่พิมพ์พิเศษ (เหล็ก) แบบถ้วยขนาด 12 ซม. ลึก 3 ซม. ให้ 1 ชุดต่อหัวกด (ทั้งสองหัวกด) โดยมีแกนเพิ่มปรับแรงกดพร้อมจอแสดงอุณหภูมิที่ปรับเพิ่มลดได้ มีกำลังผลิต 400 ใบต่อวัน เหมาะกับการนำไปผลิตถ้วยขายหรือใช้เองเพื่อใส่อาหารขายเป็นการเพิ่มจุดขายและมูลค่าอาหาร สามารถใช้ใบตอง ใบไม้สดหรือใบไม้แห้งเพื่อใช้ผลิตถ้วยใบไม้แห้งเพื่อเก็บได้นาน

5. เครื่องรุ่น 4 เครื่องไฮดรอลิก เปลี่ยนไซส์ได้ 3 ขนาด (แบบ) สำหรับผลิตภาชนะใบไม้เพื่อจำหน่ายจำนวนมาก

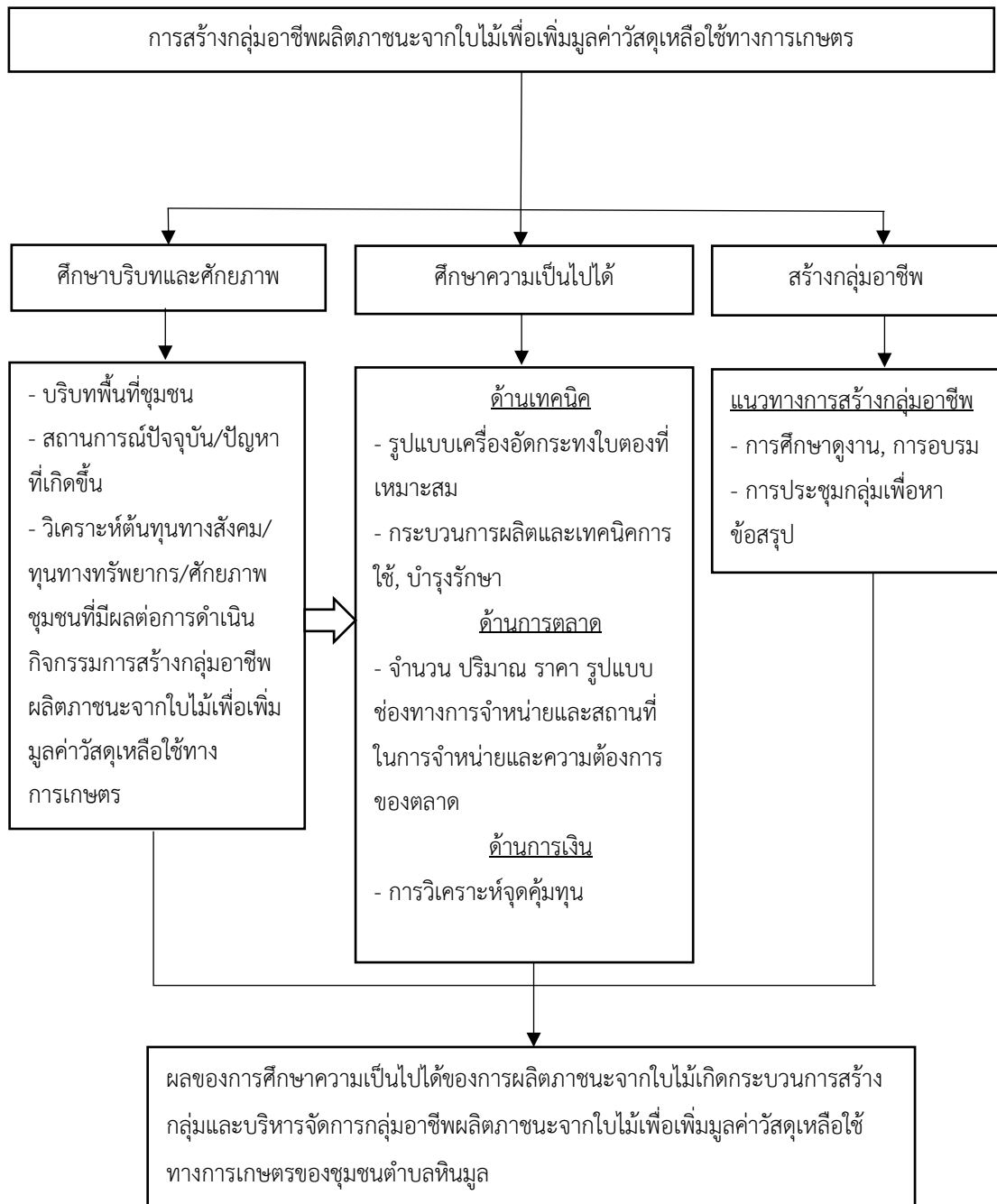
ลดตามศ (2558) ปัจจุบันประเทศไทย ได้มีการนำพลาสติกมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เนื่องจากคุณสมบัติหลักของพลาสติกมีราคาถูก น้ำหนักเบา มีความยืดหยุ่น มีความหนาแน่นต่ำ ทนแรงอัดได้สูง คงทนต่อสารเคมี ไม่เป็นสนิม ไม่ผุกร่อน ไม่ย่อยสลายทางชีวภาพ ทำให้พลาสติกมีข้อดี

เหนือวัตถุอื่น ๆ และด้วยคุณสมบัติที่ไม่สามารถย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ ส่งผลให้พลาสติกมีอายุยาวนานนับร้อยปี ทำให้มีถุงพลาสติกถูกทิ้งเป็นถังขยะจำนวนมาก โดยพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2546 - 2556 มีขยะพลาสติกเกิดขึ้นอยู่ในช่วง 1.6 - 2.89 ล้านตัน โดยเป็นขยะ ถุงพลาสติกประมาณ 80 % ของปริมาณพลาสติกทั้งหมด การจัดการขยะพลาสติกในปัจจุบัน คือ การฝังกลบ ซึ่งสิ้นเปลืองพื้นที่เป็นอย่างมาก เนื่องจากพลาสติกย่อยสลายได้ช้า ดังนั้นในปัจจุบันการเลือกใช้วัสดุหรือบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ง่ายและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีนัยต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม อาทิ ปัญหาโลกร้อนและการหมดของน้ำมันปิโตรเลียม เป็นต้น โดยได้มีการศึกษาใช้เส้นใยหรือ วัสดุธรรมชาติต่าง ๆ มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์แทนพลาสติก ในจังหวัดเชียงรายนั้นมีเศษวัสดุเหลือทิ้งจากการทำเกษตรอยู่หลายชนิด แต่มีปริมาณที่ค่อนข้างมากแปรตามพืชพันธุ์ทางเกษตรที่ปลูกในระดับ เศรษฐกิจ ได้แก่ ใบสับปะรด ใบข้าวโพด และฟางข้าว ซึ่งวัสดุดังกล่าวมีลักษณะของเส้นใยธรรมชาติ การศึกษา ครั้งนี้จึงสนใจนำเศษวัสดุเหลือทิ้งจากเกษตรกรในระดับท้องถิ่นมาผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์แทนถุงพลาสติก โดย มุ่งเน้นศึกษาในการขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์ คุณลักษณะทางกายภาพของบรรจุภัณฑ์และการนำไปใช้ทดแทน เพื่อ ศึกษาแนวโน้มความเป็นไปได้ในการนำวัสดุเหลือทิ้งจากเกษตรไปใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ชีวภาพและเป็นมิตรต่อ 7 สิ่งแวดล้อมทดแทนการใช้พลาสติกในอนาคตต่อไป ผลการศึกษาพบว่าใบสับปะรดเป็นวัสดุที่เหมาะสมที่สุดใน การนำมาทำบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากสามารถแปรรูปได้เส้นใยที่มีผิวเรียบ มีความยืดหยุ่นสูง อย่างไรก็ตามนำมาผลิตบรรจุภัณฑ์

กวิน (2541) เนื่องจากปัญหามลภาวะจากขยะประเภทบรรจุภัณฑ์สังเคราะห์ เช่น โฟม หรือพลาสติก เป็นปัญหาใหญ่ในการกำจัด เนื่องจากการย่อยสลายตามธรรมชาติใช้เวลานานจึงได้มีการรณรงค์การลดใช้พลาสติกและโฟมในการบรรจุ แต่ได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากความสะดวกสบายในการใช้บรรจุภัณฑ์สังเคราะห์ที่ไม่สามารถทดแทนได้ด้วยวัสดุจากธรรมชาติ ดังนั้นเพื่อเป็นการแบ่งเบาปัญหาดังกล่าวให้มีความรุนแรงลดลง จึงได้มีการวิจัยและพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากวัสดุทางธรรมชาติ โดยเลือกใช้ใบตองซึ่งใช้ในการบรรจุอาหารและอื่น ๆ มาตั้งแต่อดีต อีกทั้งยังสามารถหาใบตองได้โดยทั่วไปจึงนับว่าเป็นแนวโน้มที่ดีในการแบ่งเบาปัญหาเนื่องจากขยะประเภทบรรจุภัณฑ์สังเคราะห์ได้ดีอีกทางหนึ่ง ขั้นตอนการดำเนินงานรีดใบตองสดด้วยการนำถุงทรายมาทับบนใบตอง ซึ่งวางอยู่บนเตา - ซีเมนต์ที่มีความร้อนระดับอุณหภูมิ 180 องศาเซลเซียส นาน 30 วินาที จากนั้นทาด้วยกาวแป้งมัน ๆ และวางใบตองลงที่ละชั้น เรียงโดยให้เส้นของใบตองสลับกันแบบตั้งฉากซึ่งกันและกัน ดังแสดงในรูปที่ 2 เป็นจำนวน 7 ชั้น จากนั้น ตั้งฝังไว้ที่แห้งที่อุณหภูมิห้อง (ประมาณ 2 ชั่วโมง) ก่อนนำไปอัดขึ้นรูปด้วยแม่พิมพ์รูปถ้วยที่อุณหภูมิ 65 หรือ 70 องศาเซลเซียส นาน 60 หรือ 30 วินาที ตามลำดับด้วยแรงกดขนาด 6 ตัน และพักชิ้นงานไว้ประมาณ 2 วันก่อนนำไปใช้งาน

กฤษฎา และสรวิศ (2565) ลักษณะทางกายภาพของถ้วยใบตองตานีหลังการขึ้นรูปโดยใช้ PCM ช่วยในการกระจายความร้อนของแม่พิมพ์ตัวบนและแม่พิมพ์ตัวล่าง ถ้วยใบตองหลังการขึ้นรูปจะมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 11 cm ลึก 6 cm ใช้ฮีตเตอร์แท่ง 300 W จำนวน 3 แท่งเป็นแหล่งความร้อนและใช้พาราฟินช่วยในการกระจายความร้อนไปยังส่วนต่าง ๆ ของแม่พิมพ์ การอัดขึ้นรูปจะใช้แรงจากคั่นโยกเพื่อให้ใบตองเกิดการเสียรูป ผลการทดลองการเพิ่มเวลาในการอัดร้อนขึ้น จะช่วยให้ภาชนะมีรูปทรงใกล้เคียงกับแม่พิมพ์ยิ่งขึ้นแต่อาจไม่สมบูรณ์ การเพิ่มจำนวนชั้นของใบตองโดยใช้เส้นใยวางตั้งฉากตามแนวนอนในแต่ละชั้นจะช่วยเพิ่มความทนทานในการใช้งานให้กับภาชนะ แต่อาจไม่เหมาะสมในเชิงพาณิชย์เนื่องจากต้นทุนมีราคาเพิ่มขึ้นและรูปลักษณะของภาชนะที่หนาเกินไปอาจไม่เหมาะสมกับการใช้งานและการเพิ่มอุณหภูมิในการขึ้นรูปจะช่วยใบตองขึ้นรูปได้ง่ายขึ้นไม่เกิดการฉีกขาดของใบตองทั้งด้านในและด้านนอกและไม่เกิดการคายตัวระหว่างการทดสอบบรรจุน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยให้ภาชนะมีความทนทานและคงตัว หลังจากนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์พบว่า การอัดร้อนขึ้นรูปภาชนะใบตองที่ อุณหภูมิ 115 องศาเซลเซียส จำนวนใบตอง 3 ชั้นและเวลาในการอัด 2 นาที จะทำให้ระยะการคืนทุนน้อยที่สุด คือ 11 เดือน ในอนาคตจะปรับปรุงการใช้ระบบไฮดรอลิกแทนการใช้คั่นโยกเพื่อให้ได้แรงอัดที่คงที่ และศึกษาสัดส่วนการประสานที่เหมาะสมกับภาชนะ การทดสอบเพิ่มจำนวนชั้นใบตองจาก 2 ชั้น เป็น 3 ชั้น และ 4 ชั้น ตามลำดับ โดยให้ทิศทางของเส้นใบตองวางตั้งฉากกันในแต่ละชั้น พบว่าคะแนนคุณภาพของภาชนะมีค่าเพิ่มขึ้น ทั้งด้าน ความคงตัว ความสมบูรณ์หลังการขึ้นรูป และความทนทานในการใช้งาน จากการสำรวจราคาใบตองตานีในท้องตลาดในช่วงทำการทดสอบพบว่า ใบตอง 5 kg จะมี ราคาอยู่ที่ 70 บาท ซึ่งสามารถนำมาทำเป็นใบตองแห้งเพื่อใช้ในการขึ้นรูปภาชนะได้ประมาณ 135 แผ่น ราคาของเครื่องอัดภาชนะอยู่ที่ประมาณ 40,000 บาท โดยคำนวณค่าไฟฟ้าในกรณีฮีตเตอร์ทั้ง 3 แท่งทำงานแบบเต็มประสิทธิภาพ เฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมง จำนวน 30 วันต่อเดือน ราคาค่าไฟฟ้า ยูนิทละ 4 บาท คิดเป็นเงิน 28.80 บาทต่อวัน กำหนดราคาขายภาชนะใบตองราคา 2.50 บาทต่อชิ้น จากการคำนวณเงื่อนไขการทดสอบที่ได้คะแนนคุณภาพดีที่สุดพบว่า การอัดร้อนขึ้นรูปภาชนะ ใบตองที่อุณหภูมิ 115 องศาเซลเซียส จำนวนใบตอง 3 ชั้น และเวลาในการอัด 2 นาที จะทำให้ระยะเวลาในการคืนทุนสั้นที่สุดอยู่ที่ 11 เดือน เนื่องจากมีกำไรสุทธิอยู่ที่ 112.31 บาทต่อวัน และมีอัตราการผลิต 160 ชิ้นต่อวัน สำหรับเงื่อนไขที่อัตราการผลิตมากที่สุดจำนวน 240 ชิ้นต่อวัน ต้องใช้อุณหภูมิ 115 องศาเซลเซียส จำนวนใบตอง 4 ชั้น และระยะเวลาในการอัด 1 นาที

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้กำหนดวิธีการวิจัย ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือตัวแทนของเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมแสดงความต้องการของชุมชนในการหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางการเกษตร จำนวน 42 คน จาก 12 หมู่บ้านในตำบลหินมูล ประกอบด้วย

- หมู่ 1 จำนวน 5 คน
- หมู่ 2 จำนวน 2 คน
- หมู่ 3 จำนวน 4 คน
- หมู่ 4 จำนวน 4 คน
- หมู่ 5 จำนวน 7 คน
- หมู่ 6 จำนวน 6 คน
- หมู่ 7 จำนวน 2 คน
- หมู่ 8 จำนวน 2 คน
- หมู่ 9 จำนวน 2 คน
- หมู่ 10 จำนวน 3 คน
- หมู่ 11 จำนวน 2 คน
- หมู่ 12 จำนวน 3 คน

ทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากเกษตรกรผู้มีความต้องการสร้างอาชีพจากวัสดุหรือผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในชุมชน จำนวน 28 คน และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความต้องการในการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือแต่ละประเภทมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดเวทีประชาคม (Facilitator/Moderator) ผู้วิจัยใช้เพื่อทำการสอบถามความคิดเห็นและทัศนคติของประชาชนในหมู่บ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในหัวข้อวิจัย การสร้างกลุ่มและบริหารจัดการกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ซึ่งจะชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะทำการศึกษาระหว่างผู้วิจัยชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญที่ชุมชนจะได้ประโยชน์ และใช้ทำการเปิดรับประชาชนในพื้นที่วิจัยเพื่อลงชื่อเข้าร่วมในกระบวนการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ พร้อมชี้แจงบทบาทของผู้ที่จะเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้

2. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Facilitator) เป็นผู้ดำเนินการประชุมต่าง ๆ โดยทำการขับเคลื่อนกระบวนการตามประเด็นที่ได้เตรียมไว้ ซึ่งใช้ทบทวนสถานการณ์ สภาพปัญหา ด้วยการแสดงความคิดเห็น ตั้งแต่การศึกษาสภาพบริบทและศักยภาพพื้นที่ ตลอดจนกระบวนการที่ใช้ค้นหาแนวทางการสร้างและบริหารจัดการกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้ โดยใช้หลักของการศึกษาความเป็นไปได้เข้ามาเป็นประเด็นร่วมในการสนทนากลุ่มย่อย

3. การศึกษาดูงาน (Observe activities) เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้นอกชุมชน โดยการนำกลุ่มเป้าหมายไปศึกษาดูงานขั้นตอนการผลิต และการบำรุงรักษาระบบผลิตภาชนะจากใบไม้ ตลอดจนการสร้างกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่มของชุมชนต้นแบบ เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างกลุ่มในอนาคตต่อไป

4. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชนและแกนนำชาวบ้านตลอดจนชาวบ้านที่เข้าร่วมดำเนินตามกระบวนการวิจัย ทั้งครอบคลุมไปถึงตัวแทนแต่ละครัวเรือน ในการศึกษาบริบทศักยภาพชุมชนและความต้องการของชุมชนในการหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางการเกษตร ตลอดจนกระบวนการการจัดตั้งและบริหารจัดการกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล

5. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตในขณะที่ผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทั้งการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยและรวมถึงการสังเกตบรรยากาศสภาพแวดล้อมในขณะดำเนินการวิจัย

6. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เป็นการสังเกตโดยผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัย โดยจะอยู่ในฐานะผู้สังเกตการณ์ดูความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นแล้วทำการจดบันทึก เช่น พฤติกรรม การแสดงออกทางอารมณ์ของผู้ร่วมวิจัย

7. การจดบันทึกข้อมูลการจัดเวทีประชาคม การประชุมกลุ่มย่อย การศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตภาชนะใบไม้จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูลฯ

ในขั้นตอนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้หลัก บันได 5 ขั้น (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน กลุ่มงานส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน, 2560) โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1.1 การสำรวจสถานการณ์และความต้องการของชุมชน ศึกษาค้นคว้าข้อมูลบริบทชุมชนตำบลหินมูล จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ข้อมูลทั่วไปตำบลหินมูล กลุ่มอาชีพของตำบลหินมูล ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเกษตรกรในตำบลหินมูล รวมถึงกลุ่มผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการจัดเวทีประชาคมให้ชุมชนเข้าร่วมรับรู้การทำวิจัย เป็นการแนะนำตัวผู้วิจัยและรายละเอียดการทำวิจัย ซึ่งเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้สะท้อนความเห็นต่อโครงการวิจัย โดยพิจารณาจากบริบทชุมชนว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ที่จะดำเนินการวิจัยร่วมกับชุมชน โดยดูผลตอบรับจากกิจกรรม

1.2 การวิเคราะห์ปัญหาชุมชนและผลประโยชน์ของชุมชน ดำเนินการจัดเวทีประชาคมและประชุมกลุ่มย่อย (Focus group discussion) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาในกลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นการทบทวนสถานการณ์ สภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน โดยการแสดงความต้องการด้วยการยกมือลงคะแนน (Voting system) เพื่อเสนอความต้องการของชุมชนในการหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางการเกษตร ตลอดจนความต้องการในการสร้างอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล

1.3 การจัดตั้งกลุ่มอาชีพการผลิตภาชนะจากใบไม้ ดำเนินการฝึกอบรมการผลิตภาชนะจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่สมัครใจเข้าร่วมการฝึกอาชีพ และเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนในกลุ่มเกษตรกร จนเกิดรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพการผลิตภาชนะจากใบไม้

1.4 การสนับสนุนและพัฒนากลุ่ม ภายหลังจากจัดตั้งกลุ่มอาชีพการผลิตภาชนะจากใบไม้ กลุ่มได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีหน่วยงานสนับสนุน ผ่านการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การออกบูธประชาสัมพันธ์ อาทิเช่น ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้อบรมให้ความรู้ในการคำนวณต้นทุนการผลิตฯ เป็นต้น

1.5 การติดตามและประเมินผล กลุ่มอาชีพการผลิตภาชนะจากใบไม้ ชุมชนตำบลหินมูล มีกระบวนการติดตามและประเมินผล โดยการรวมกลุ่มประชุมสมาชิกถอดบทเรียน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานกลุ่มฯ องค์กรในท้องถิ่นและหน่วยงานจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เข้าร่วมประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ อย่างต่อเนื่องและนำข้อมูลมาพัฒนากลุ่ม

2. การศึกษาความเป็นไปได้ ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลการศึกษาความเป็นไปได้ทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การประชุมกลุ่มย่อยเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ในส่วนที่เป็นการระดมความคิด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิค ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเครื่องผลิตภาชนะใบไม้เพื่อการผลิตระดับชุมชน รุ่นที่ 3 จากการสนับสนุนของศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการใช้วัสดุ 2 ชนิด คือ กาบกล้วย และใบตองสด ในขั้นตอนการผลิต ๆ แต่ละขั้นตอน

2.2 การศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลปริมาณความต้องการของคนในชุมชนและผู้สนใจที่มีความต้องการ ราคาต่อหน่วยพฤติกรรมของลูกค้า รวมถึงการสำรวจตลาดของสินค้าประเภทภาชนะจากใบไม้จากผู้ผลิตอื่นทางออนไลน์

2.3 การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการศึกษาดูงานทางด้านเทคนิคประกอบกับข้อมูลทางการตลาด อันได้แก่ งบประมาณการก่อสร้างสถานที่ผลิต ค่าใช้จ่ายในการติดตั้งเครื่อง รวมไปถึงรายจ่ายที่ใช้ในกระบวนการผลิต และรายได้จากการจำหน่าย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษา การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้แยกประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้ขึ้นได้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ตลอดจนการจัดเวทีต่าง ๆ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

2. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเทคนิค ด้านการเงิน และด้านการตลาด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การบรรยายเชิงพรรณนาสรุปในส่วนของการประชุมกลุ่มย่อย ตามรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านเทคนิค เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเกี่ยวกับ ชนิดของเครื่องผลิตภาชนะใบไม้ การใช้และวิธีการรักษา ตลอดจนวัตถุดิบหลัก คือใบตองที่ต้องนำมาใช้ในการผลิตทั้งนี้รวมถึงงบประมาณการที่ใช้ในการดำเนินการ

2.2 ด้านการตลาด เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อทราบความต้องการของผู้บริโภค โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อนำผลข้อมูลมาคำนวณด้านการเงินต่อไป

2.3 ด้านการเงิน เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ในการศึกษาข้อมูลด้านการเงินเพื่อประกอบการตัดสินใจในการสร้างกลุ่มและบริหารจัดการกลุ่ม โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาด้านการตลาดและด้านเทคนิคมาประเมินต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนทางการเงิน โดยการประมาณการต้นทุนของโครงการ ประกอบด้วยต้นทุนคงที่หรือค่าใช้จ่ายการลงทุน และต้นทุนผันแปรหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และการประมาณการผลตอบแทน หรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในโครงการมาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการประกอบการตัดสินใจโดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจเพื่อการลงทุนดังนี้

ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) คือ ระยะเวลาที่ผลตอบแทนสุทธิจากการดำเนินงานมีค่าเท่ากับค่าลงทุนโครงการพอดี โดยที่รายได้และรายจ่ายของเงินไม่เปลี่ยนแปลงตามเวลา สามารถคำนวณได้จากสูตรต่อไปนี้

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายในการลงทุน}}{\text{ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยจากการดำเนินการ}}$$

โดย : ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ประกอบด้วย ค่าโครงสร้างโรงเรือน ค่าเครื่องอัดถ้วยใบไม้ พร้อมแม่พิมพ์ ค่าอุปกรณ์และวัสดุฆ่าเชื้อโรคและบรรจุภัณฑ์หีบห่อ

ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยจากการดำเนินการ เกิดจาก ผลตอบแทนหรือรายได้จากการจำหน่ายภาชนะใบไม้ที่ผลิต ลบต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าวัสดุ (ใบตอง) ค่าไฟฟ้า เป็นต้น เฉลี่ยตลอดอายุโครงการ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

การศึกษา การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล

ตอนที่ 2 การศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล ประกอบด้วย

- 1) การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิค
- 2) การศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด
- 3) การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน

ตอนที่ 1 การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล

การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูลฯ ในขั้นตอนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้หลัก บันได 5 ขั้น (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน กลุ่มงานส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน, 2560) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สืบหาสถานการณ์และความต้องการของชุมชน

การดำเนินการสืบหาสถานการณ์และความต้องการด้านอาชีพของชุมชนตำบลหินมูล ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจความต้องการของชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2565 โดยการจัดเวทีประชาคม ณ โรงเรียนวัดศิลามูล ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่าชาวบ้านได้รับผลกระทบด้านรายได้ที่ลดลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้หลักมาจากการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร การปิดตลาดจำหน่ายสินค้าในช่วง COVID-19 จึงทำให้ชาวบ้านมีรายได้ลดน้อยลง โดยมีตัวแทนจาก 12 หมู่บ้าน ในเขตตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม รวม 42 คน (ภาคผนวก 1) เข้าร่วมประชุมโดยผู้วิจัยได้จัดเวทีสะท้อนปัญหา

โดยผู้วิจัยและผู้นำชุมชนเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ร่วมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทำหน้าที่เสริมประเด็นต่าง ๆ ที่นำไปสู่การลำดับปัญหาของชุมชน แล้วให้ผู้เข้าประชุมได้สะท้อนประเด็นปัญหาที่แต่ละครัวเรือนประสบอยู่ โดยผู้วิจัยจะทำการรวบรวมประเด็นแล้วนำมาจัดเรียงในตารางโดยใช้แผ่นกระดาษ จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมโหวตประเด็นปัญหาโดยใช้เทคนิคสติ๊กเกอร์ลงในช่องตารางที่ตนเองประสบอีกครั้ง เพื่อทำการจัดลำดับประเด็นปัญหาของชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ร่วมเสนอความต้องการในการสร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้เสริมทางการเกษตร มีความต้องการดังนี้

1. ต้องการรวมกลุ่มสร้างอาชีพจากผลผลิตทางการเกษตรหรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีในชุมชน โดยมีความต้องการสร้างอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ การทำกล้วยตาก กล้วยกรอบ กล้วยฉาบ กล้วยกวน แปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว จากพริก มะเขือ การทำผักดอง เป็นต้น มีผู้ยกมือ 28 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67

2. ต้องการเรียนทำน้ำพริกสูตรต่าง ๆ มีผู้ยกมือ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 11.91

3. ต้องการเรียนทำขนมกะหรี่ปั๊ป มีผู้ยกมือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.52

4. ต้องการให้หน่วยงานราชการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร มีผู้ยกมือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14

5. ต้องการให้รัฐบาลแจกเงิน มีผู้ยกมือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76

ผลสรุปจากการประชุมกลุ่มชาวบ้านความต้องการที่สำคัญคือชาวบ้านต้องการใช้เวลาว่างจากงานประจำมารวมกลุ่มสร้างอาชีพสร้างผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบที่มีในชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มจนสามารถนำมาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน และสามารถจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรหรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีในชุมชนทางออนไลน์ได้เพื่อให้มีรายได้เสริมจากการทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลัก จำนวน 28 คน (ภาพที่ 5)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาชุมชนและผลประโยชน์ของชุมชน

จากความต้องการรวมกลุ่มสร้างอาชีพจากผลผลิตทางการเกษตรหรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร (กลุ่มตัวอย่าง 28 คน) ได้ระดมความคิดเห็นจากการจัดประชุมกลุ่มย่อยสะท้อนปัญหาและความต้องการของกลุ่มพบว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้ประชากรตำบลหินมูลมีรายได้ลดลงเนื่องจากไม่สามารถส่งผลผลิตทางการเกษตรออกไปจำหน่ายได้ตามปกติ จึงเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกต้นกล้วยน้ำว้า จำนวน 10 คนเพื่อต้องการสร้างอาชีพจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีอยู่ในชุมชนอันได้แก่ต้นกล้วยน้ำว้า จากการสำรวจและสอบถามพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 40-70 ปี อาชีพแม่บ้านและทำเกษตรกรรม โดยพื้นที่มีการปลูกกล้วยน้ำว้าเพื่อจำหน่ายผลและตัดต้นและใบทิ้งเนื่องจากตลาดรับซื้อต้นและใบกล้วยมีน้อยส่วนใหญ่จบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รายได้เฉลี่ยค่อนข้างน้อยและไม่แน่นอน จึงมีความ

ต้องการในการรวมกลุ่มกันเพื่อหารายได้เพิ่มจากการเพิ่มมูลค่าจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คือ ใบตอง (ภาพที่ 5) สอดคล้องกับ มนสิชา (2565) ได้ศึกษา ศึกษาสภาพปัจจุบันของกลุ่มอาชีพชุมชน บางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัด ปทุมธานี และสร้างแนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน บางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่เป็นหญิงวัยกลางคน สมาชิกมาจากหลากหลายอาชีพ มีรายได้เฉลี่ย ค่อนข้างน้อย สมาชิกกลุ่มต้องการได้รับการส่งเสริม กลุ่มอาชีพ ต้องการมีรายได้เพิ่ม และต้องการมีรายได้จากอาชีพเสริม อย่างต่อเนื่อง การศึกษาสภาพ ปัจจุบันเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพชุมชนบางชะแยง พบว่า กลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่อง ประกอบด้วย 2 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มพวงหรีด และกลุ่มยาหม่อง โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้นำในการ ดำเนินงาน กลุ่มต้องการให้มีการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ มีการจัดตั้งกลุ่มและมีการดำเนินงานอย่างเป็น ระบบ สมาชิกกลุ่มขาดทักษะด้าน การบริหารจัดการ การผลิต และการตลาด ขาดทักษะด้าน เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ของกลุ่มขาดความเป็นเอกลักษณ์ ขาดการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบ ใหม่ ๆ และขาดช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย นักวิจัยร่วมกันกับกลุ่มผู้นำชุมชนและสมาชิก กลุ่มอาชีพ ร่วมกันจัดทำแนวทางการจัดการส่งเสริมอาชีพให้ชุมชน โดยกิจกรรมต้นน้ำเป็นการจัดหา ทรัพยากรโดยนำวัตถุดิบสมุนไพรในท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่า สำหรับกิจกรรมกลางน้ำเป็น การออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ส่วนกิจกรรมปลายน้ำเป็นการเสริมทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยีแก่สมาชิก ชุมชน และพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย และกิจกรรมสนับสนุนเป็นการเสริมความรู้ในการจัดตั้ง การดำเนินงานกลุ่ม อาชีพ การบริหารจัดการธุรกิจ การผลิต การขาย การตลาด และเสริมความรู้ แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การดำเนินธุรกิจ เกิดองค์กร ธุรกิจชุมชนสร้างรายได้ และเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน ผลการศึกษาเป็นประโยชน์แก่ชุมชนใน การจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่ให้การ สนับสนุนในการยกระดับคุณภาพ ชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน สามารถดำเนินโครงการเพื่อตอบสนองความ ต้องการของ กลุ่มอาชีพในชุมชน ส่งผลให้สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้และพัฒนา อย่างยั่งยืนต่อไป

ภาพที่ 5 การประชุมกลุ่มชาวบ้านตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการด้านอาชีพ

ขั้นตอนที่ 3 การจัดตั้งกลุ่ม

ในกระบวนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะใบไม้จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล ผู้วิจัยดำเนินการในกระบวนการวิจัยดังนี้

1. เกษตรกรชุมชนตำบลหินมูลซึ่งสนใจผลิตภาชนะใบไม้จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรได้เข้ารับการอบรมการผลิตภาชนะจากใบไม้ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2567 จำนวน 42 คน (ภาคผนวก 1) ณ โรงเรียนวัดศิลามูล โดยเป็นการอบรมหลักสูตรการทำกาบกล้วยและการผลิตถ้วยกาบกล้วยและใบตอง โดยมีศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าอบรมเลือกการผลิตภาชนะจากใบตองเพียงอย่างเดียว เนื่องจากการผลิตภาชนะจากกาบกล้วยมีกระบวนการเตรียมวัสดุที่ยุ่งยากและขั้นตอนในการผลิตที่ซับซ้อนกว่าการผลิตภาชนะจากใบตอง

กิจกรรมอบรมหลักสูตรการทำกากกล้วยและการผลิตภาชนะจากกากกล้วยและใบตอง ครั้งที่ 1 มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวนทั้งสิ้น 42 คน ในวันที่ 24 มีนาคม 2565 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ โรงเรียนวัดศิลามูล ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 6 อบรมหลักสูตรการทำกากกล้วยและการผลิตถ้วยจากกากกล้วยและใบตองครั้งที่ 1

2. การจัดฝึกอบรมครั้งที่ 2 ฝึกอบรมเรื่อง การผลิตภาชนะจากกากกล้วยและใบตอง เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2565 มีจำนวนผู้เข้าอบรมครั้งที่ 2 จำนวน 21 คน (ภาคผนวก 2) ณ บ้านคุณมลธสร สุขสวัสดิ์ และคุณสมจิตร พักแดงอ่อน ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า การอบรมครั้งที่ 2 มีผู้เข้ารับการอบรมลดลงจากครั้งที่ 1 ถึงร้อยละ 50 เนื่องจาก

1) สนใจ แต่ไม่ว่าง	จำนวน 11	คน	คิดเป็นร้อยละ	52.38
2) ไม่แน่ใจ	จำนวน 7	คน	คิดเป็นร้อยละ	33.33
3) ไม่สนใจ	จำนวน 3	คน	คิดเป็นร้อยละ	14.29

ผลการอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถทบทวนองค์ความรู้ และเพิ่มทักษะความชำนาญการผลิตภาชนะจากกากกล้วยและใบตอง

ภาพที่ 7 อบรมหลักสูตรการทำกากกล้วยและการผลิตถ้วยจากกากกล้วยและใบตองครั้งที่ 2

3. ภายหลังจากการฝึกอบรมการผลิตภาชนะจากกาบกล้วยและใบตอง เกษตรกรผู้สนใจมีความประสงค์จะผลิตภาชนะใบตองสด เนื่องจากกระบวนการในการเตรียมวัสดุและขั้นตอนการผลิตมีความสะดวก ไม่ยุ่งยากเมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตภาชนะจากกาบกล้วย จึงเกิดการรวมตัวกันของเกษตรกร จำนวน 6 ราย ที่ต้องการสร้างกลุ่มอาชีพในการผลิตภาชนะจากใบตองสด

4. จากการรวมตัวกันของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 ราย ได้เกิดกระบวนการสร้างและจัดตั้งกลุ่มโดยสมาชิกได้ดำเนินการ

1) แสวงหาผู้นำที่มีความสามารถและเข้าใจการดำเนินกิจกรรม

2) จัดตั้งกลุ่มที่เกิดจากการเรียนรู้และความต้องการของสมาชิก

และวันที่ 6 มีนาคม 2566 สมาชิกของกลุ่มได้ดำเนินการโหวตคะแนนเสียงของสมาชิกกลุ่มเพื่อคัดเลือกประธานกลุ่ม เลขานุการ และคณะกรรมการของกลุ่ม ได้ผลการลงคะแนนดังนี้ (ภาพที่ 8)

1) นางสาวมลธสร สุขสวัสดิ์	ประธานหัวหน้ากลุ่ม
2) นางแจ่มจันทร์ รัตน์นุ่มน้อย	เลขานุการกลุ่ม
3) นางสาวสมจิตร พักแดงอ่อน	กรรมการกลุ่ม
4) นางสาวสิตานัน อัครกิตต์วิณิช	กรรมการกลุ่ม
5) นาวดวงเดือน เทศพันธุ์	กรรมการกลุ่ม

โดยกลุ่มได้มีการระดมหุ้น เพื่อเป็นทุนสำหรับการดำเนินการ โดยหุ้นสมาชิกหุ้นละ 100 บาท ปันผลตามปริมาณหุ้น มีจำนวนสมาชิกเริ่มต้นจำนวน 6 คน สามารถรวบรวมได้ 85 หุ้น เป็นเงิน 8,500 บาท และในปัจจุบันจำนวนสมาชิกเพิ่มเป็น 10 คน ถือหุ้น 101 หุ้น เป็นเงิน 10,100 บาท

โดยมีบัญชีผู้ถือหุ้น กลุ่มอาชีพกล้วยใบไม้ ตำบลหินมูล

1) นางสาวมลธสร สุขสวัสดิ์	จำนวนหุ้น 30 หุ้น	จำนวนเงิน	3,000 บาท
2) นางสาวสมจิตร พักแดงอ่อน	จำนวนหุ้น 30 หุ้น	จำนวนเงิน	3,000 บาท
3) นางสาวชลิตา มีมูลทอ	จำนวนหุ้น 10 หุ้น	จำนวนเงิน	1,000 บาท
4) นางศรี เหมมมาล	จำนวนหุ้น 10 หุ้น	จำนวนเงิน	1,000 บาท
5) นางสาวศศิพิมพ์ มีสาวงษ์	จำนวนหุ้น 5 หุ้น	จำนวนเงิน	500 บาท
6) นางแจ่มจันทร์ รัตน์นุ่มน้อย	จำนวนหุ้น 5 หุ้น	จำนวนเงิน	500 บาท
7) นางเสเนียน รีนุสาน	จำนวนหุ้น 5 หุ้น	จำนวนเงิน	500 บาท
8) นางสาวสิตานัน อัครกิตต์วิณิช	จำนวนหุ้น 2 หุ้น	จำนวนเงิน	200 บาท
9) นางสาวสัมฤทธิ์ หลีกสุวรรณ	จำนวนหุ้น 2 หุ้น	จำนวนเงิน	200 บาท
10) นางสาวดวงเดือน เทศพันธุ์	จำนวนหุ้น 2 หุ้น	จำนวนเงิน	200 บาท

ภาพที่ 8 ภาพการคัดเลือกประธานกลุ่ม เลขานุการ และคณะกรรมการของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 สนับสนุนและพัฒนากลุ่ม

ภายหลังการดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม ในวันที่ 28 เมษายน 2565 กลุ่มได้ดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างกระบวนการกลุ่ม แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับสมาชิกในกลุ่มตามความชอบและถนัดของแต่ละคน สร้างความเข้าใจและความสามัคคีภายในกลุ่ม (ภาพที่ 9)

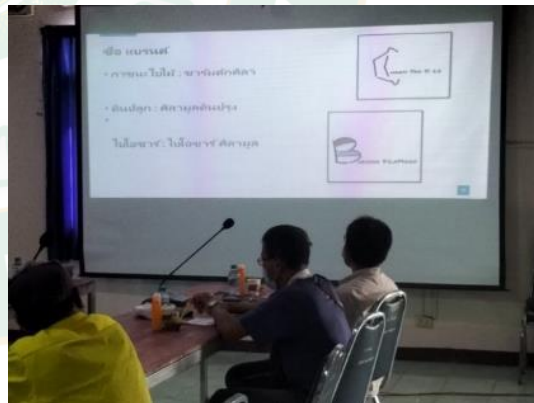

ภาพที่ 9 ภาพกิจกรรมสร้างกระบวนการกลุ่มอาชีพ

สอดคล้องกับ กรณีการ (2557) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ กรณีศึกษา กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นกกบ้านห้วย ตำบลบ้านห้วย อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จเกิดจากการมีผู้นำกลุ่ม คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มที่มีความรู้มีวิสัยทัศน์มีการประสานงานที่ดีสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนมีประสานความร่วมมือ สรุปแนวทางในการพัฒนาของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นกกบ้านห้วย ที่จะทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จและยั่งยืน คือพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในในกลุ่ม ร่วม คิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน หน่วยงานภาครัฐให้การหนุนเสริมด้านงบประมาณ องค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และผู้นำกลุ่มหรือผู้แทนผู้นำกลุ่มมีพัฒนาการบริหารจัดการด้วยความเสียสละ โปร่งใสมีคุณธรรม

ตลอดจนกลุ่มๆ ได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการผลิตภาชนะจากใบไม้ฯ อาทิเช่น

- วันที่ 25 กรกฎาคม 2565 ได้มีการให้ความรู้กับกลุ่มเรื่องการคำนวณต้นทุนในการผลิต รวมถึงการจัดตั้งกองทุนสำหรับการจัดตั้งกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะใบไม้จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยมีศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหน่วยงานสนับสนุนเพื่อเกิดองค์ความรู้ทางด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต

ภาพที่ 10 การอบรมให้ความรู้การคำนวณต้นทุนในการผลิต

- ออกบูธจำหน่ายสินค้าในงานเกษตรแฟร์ ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร วันที่ 3-11 กุมภาพันธ์ 2566 ได้รับความสนใจจากลูกค้าเป็นอย่างดี

ภาพที่ 11 ออกบูธจำหน่ายสินค้าในงานเกษตรแฟร์
ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร

- วันที่ 21 เมษายน 2566 ต้อนรับคณะดูงานจากประเทศญี่ปุ่นที่สนใจการสร้างกลุ่มอาชีพ
ผลิตภาชนะจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เหมาะสมตามภูมิสังคม

ภาพที่ 12 ต้อนรับคณะดูงานจากประเทศญี่ปุ่น

- ร่วมกิจกรรมอบรมหลักสูตรการทำกาบกล้วยและการผลิตถ้วยกาบกล้วยและถ้วยใบไม้ ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน เพื่อเป็นการทบทวนความรู้และให้เกิดทักษะในการผลิตถ้วยใบไม้ให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น

ภาพที่ 13 อบรมหลักสูตรการทำกาบกล้วยและการผลิตถ้วยกาบกล้วยและถ้วยใบไม้

- ออกบูธแสดงและจำหน่ายสินค้าที่ โครงการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม
ในวันที่ 27 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2566

ภาพที่ 14 ออกบูธแสดงและจำหน่ายสินค้าที่ โครงการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม

- วันที่ 25 เมษายน 2566 ตัวแทนกลุ่มได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการผลิตภาชนะจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร (ใบตอง) ให้กับกลุ่มสตรีเทศบาลตำบลศิระชะทอง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 15 เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์
ในการผลิตภาชนะจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร(ใบตอง)

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามและประเมินผล

การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้ ชุมชนตำบลหินมูล มีกระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม ถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและการดำเนินการของกลุ่ม มีการติดตามและประเมินผลโดยกลุ่มเอง ร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และองค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล พบว่า ตัวแทนจากชุมชนตำบลหินมูล 6 คน ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยผ่านกิจกรรมการฝึกอบรม 2 ครั้ง

ศึกษาดูงาน 1 ครั้ง และได้รับการติดตามผลหลังจากฝึกอบรม 4 ครั้ง ทำให้กลุ่มมีความพร้อมสูงในการคัดเลือกวัสดุ การผลิต เทคนิคการใช้เครื่องผลิต การบำรุงรักษา ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต ในการจัดตั้งกลุ่ม สมาชิกกลุ่มที่สนใจร่วมกับคณะเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อมฯ ทำการโหวตคะแนนเสียงของสมาชิกกลุ่มเพื่อคัดเลือกประธานกลุ่ม 1 คน เลขานุการ 1 คน และคณะกรรมการกลุ่ม 3 คน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการในกลุ่ม ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ถ่ายทอดองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ด้านกระบวนการผลิตด้วยใบไม้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม มอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบตามความถนัด เช่น คัดเลือกและจัดเตรียมวัสดุในการผลิต ขั้นตอนการผลิต ออกร้านจำหน่ายสินค้า จำหน่ายสินค้าช่องทางออนไลน์ ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งทุนที่ใช้ดำเนินการผลิต สมาชิกในกลุ่มทำการจัดหาเงินทุนหมุนเวียนโดยการระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเป็นเงินทุนสำหรับการดำเนินการ แบ่งเป็นหุ้นสมาชิกหุ้นละ 100 บาท ปันผลตามปริมาณหุ้น โดยมีสมาชิกเริ่มต้นจำนวน 6 คน รวบรวมได้ 85 หุ้น เป็นเงิน 8,500 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มเป็น 10 คน 101 หุ้น เป็นเงิน 10,100 บาท

ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566 ได้ทำการติดตั้งป้ายกลุ่มอาชีพ ณ บ้านคุณมลธสร สุขสวัสดิ์

ภาพที่ 16 ภาพติดตั้งป้ายกลุ่มอาชีพ

ตอนที่ 2 การศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตภาชนะใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่า วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเทคนิค ด้านการเงิน ด้านการตลาด มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิค

การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิค จากการแสดงความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ตลอดจนกิจกรรมศึกษาดูงานศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ซึ่งจะมีส่วนของข้อมูลโรงเรือน ชนิดของเครื่องผลิตภาชนะใบไม้ การใช้และวิธีการรักษา ทั้งนี้รวมถึงงบประมาณการจัดสร้างทั้งหมดซึ่งจะนำมาเป็นต้นแบบในการจัดสร้างในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในการสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คิดเป็น 100% เนื่องจากก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับประชาชนในพื้นที่ ชุมชนมีความสนใจในการนำผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการพัฒนาไปต่อยอด สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ แนวทางการดำเนินการของโครงการมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวัตถุดิบภายในตำบล จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสร้างรายได้ให้ชุมชน มีความต้องการพึ่งพาตนเอง ต้องการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อสร้างรายได้ ตลอดจนมีกิจกรรมทำในช่วงเวลาว่างเพื่อให้เกิดประโยชน์ ข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่องสถานที่ตั้งของเครื่องผลิตภาชนะใบไม้เพื่อหาที่ตั้งได้อย่างเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเลือกจุดศูนย์กลางของหมู่บ้านมากที่สุด ลำดับถัดมา เห็นว่าควรจัดสร้างอยู่บริเวณที่มีเขตบ้านเรือนหนาแน่น และเห็นว่าควรจัดสร้างในพื้นที่ของส่วนราชการตามลำดับ ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้การผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ผู้วิจัยได้จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการศึกษาดูงานของศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ เล็กรุ่งเรืองกิจ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกของกลุ่มอาชีพ เพื่อให้ทราบถึงระบบโครงสร้างของเครื่องผลิตภาชนะใบไม้ทั้งในส่วนของโรงเรือนและชนิดของเครื่องผลิตเพื่อนำข้อมูลที่ได้รวมถึงงบประมาณมาเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่ม

จากความต้องการของชุมชนตำบลหินมูล ในการเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คือ ใบตองและกาบกล้วยซึ่งผลิตจากต้นกล้วยในพื้นที่มีการตัดทิ้งจำนวนมากหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ประกอบกับทางกลุ่มสตรีตำบลหินมูลได้เข้าศึกษาดูงานเครื่องอัดกระทุงใบตองของศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พบว่ามีความเป็นไปได้ของการผลิตภาชนะใบไม้ และสอดคล้องกับกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุน การวิจัยและนวัตกรรมของศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม ในการใช้เครื่องผลิต ภาชนะใบไม้เพื่อการผลิตระดับชุมชน (Leaf Plate Making Machine for Community Production) รุ่นที่ 3 มีโยกสองหัวกด ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. และ 12 ซม. ขนาดเครื่อง กว้าง 30 x ยาว 30-60 x สูง 70 ซม. น้ำหนักโครงเครื่อง 20-30 กิโลกรัม (ไม่รวมแม่พิมพ์) กำลังไฟฟ้า 700-2,000 วัตต์, 220V (ขึ้นอยู่กับขนาดรูปทรงแม่พิมพ์) และปรับอุณหภูมิทำงานได้ 0-300 °C มีระบบแจ้งเตือนด้วยเสียงเมื่อครบเวลาทำงาน ซึ่งเป็นแบบมีโยกสองหัวกดที่สามารถใช้ แรงงานเพียงคนเดียวทำการผลิตถ้วยได้ครั้งละ 2 ใบ กำลังผลิตประมาณ 400 ใบต่อวัน เหมาะกับการ นำไปผลิตถ้วยขายหรือใช้เองเพื่อใส่อาหารขายเป็นการเพิ่มจุดขายและมูลค่าอาหาร สามารถใช้ใบตอง และใบไม้สดหรือใบไม้แห้งได้หลากหลายชนิด ถ้วยใบไม้ที่ผลิตได้จะมีความแห้งสามารถเก็บไว้ได้เป็น เวลานานกว่า 30 วัน โดยเก็บในถุงปิดสนิท

ภาพที่ 17 เครื่องผลิตภาชนะใบไม้เพื่อการผลิตระดับชุมชน รุ่นที่ 3 มีโยกสองหัวกด

ที่มา: ร่างคู่มือ “เครื่องและการผลิตภาชนะใบไม้เพื่อการผลิตระดับชุมชน”

ขั้นตอนการใช้เครื่องผลิตภาชนะ

โดยมีวิธีการในการผลิตภาชนะใบไม้จากใบตองสด โดยใช้เครื่องผลิตภาชนะใบไม้เพื่อการผลิตระดับชุมชน รุ่นที่ 3 มีโยกสองหัวกด รายละเอียดดังนี้

1. เลือกใบตองที่มีสีเขียวสด ไม่มีรอยฉีกหรือแตก แล้วเจียนใบตองให้มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. จำนวน 4 แผ่น นำมาวางขวางเส้นใย

2. นำใบตองวางลงบนแม่พิมพ์ กดคันโยกลงบนใบตองให้สนิท วางทับ 1-2 นาที หรือรอสัญญาณจากเครื่องดัง

3. ยกคั้นโยกขึ้น แล้วนำถ้วยออกจากเครื่อง

4. นำถ้วยมาเจียนขอบและพักให้เย็น เตรียมนำเข้าตู้อบไอซอน

ภาพที่ 18 แสดงขั้นตอนการผลิตภาชนะจากใบตอง

จากขั้นตอนการผลิตถ้วยใบไม้สอดคล้องกับ กฤษฎา และสรวิศ (2565) ใบตองตานี 5 ก.ก. จะมี ราคาอยู่ที่ 70 บาท ซึ่งสามารถนำมาทำเป็นใบตองแห้งเพื่อใช้ในการขึ้นรูปภาชนะได้ประมาณ 135 แผ่น ราคาของเครื่องอัดภาชนะอยู่ที่ประมาณ 40,000 บาท โดยคำนวณค่าไฟฟ้าในกรณีฮีตเตอร์ ทั้ง 3 แห่งทำงานแบบเต็มประสิทธิภาพ เฉลี่ยวันละ 8 ชั่วโมง จำนวน 30 วันต่อเดือน ราคาค่าไฟฟ้า ยูนิทละ 4 บาท คิดเป็นเงิน 28.80 บาทต่อวัน กำหนดราคาขายภาชนะใบตองราคา 2.50 บาทต่อชิ้น จากการคำนวณเงื่อนไขการทดสอบที่ได้คะแนนคุณภาพดีที่สุดพบว่า การอัดร้อนขึ้นรูปภาชนะ ใบตอง ที่อุณหภูมิ 115 องศาเซลเซียส จำนวนใบตอง 3 ชั้น และเวลาในการอัด 2 นาที จะทำให้ระยะเวลาใน

การคืนทุนสั้นที่สุดอยู่ที่ 11 เดือน เนื่องจากมีกำไรสุทธิอยู่ที่ 112.31 บาทต่อวัน และมีอัตราการผลิต 160 ชิ้นต่อวัน สำหรับเงินค่าใช้จ่ายที่อัตราการผลิตมากที่สุดจำนวน 240 ชิ้นต่อวัน ต้องใช้อุณหภูมิ 115 องศาเซลเซียส จำนวนใบตอง 4 ชั้น และระยะเวลาในการอัด 1 นาที

การอบโอโซนฆ่าเชื้อโรค

วันที่ 19 สิงหาคม 2565 ณ บ้านคุณมลธสร สุขสวัสดิ์ พบว่าศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้นำผู้สำหรับอบโอโซนไปติดตั้งพร้อมเครื่องผลิตโอโซนและเครื่องแพ็คสุญญากาศ เพื่อที่จะสามารถนำภาชนะที่ผลิตทำการอบโอโซนฆ่าเชื้อโรค ภายในตู้ รองรับถ้วยใบไม้ขนาด 8 ซม. และ 12 ซม. ได้ประมาณ 500-700 ใบ และนำถ้วยที่ผ่านการอบฆ่าเชื้อโรคด้วยโอโซนแล้วเป็นเวลา 30 นาที มาบรรจุในถุงหีบห่อแบบสุญญากาศ เพื่อป้องกันฝุ่น เชื้อโรคและความชื้นจากอากาศภายนอก ช่วยให้เก็บรักษาถ้วยใบไม้ได้เป็นเวลานานมากกว่า 1 ปี แต่ในทางเทคนิคแล้วแนะนำให้เก็บรักษาได้ 1-3 เดือน เพื่อให้ได้ใช้ถ้วยใบไม้ที่ไม่เก็บไว้นานเกินไป

ภาพที่ 19 แสดงเครื่องอบโอโซนและตู้อบโอโซนฆ่าเชื้อโรค

อัตราการผลิตโอโซน 32 กรัมต่อชั่วโมง กำลังไฟ 100 วัตต์ 220 โวลต์ เพื่อช่วยขจัดกลิ่นรวมถึงสามารถฆ่าเชื้อโรคได้

ขั้นตอนการอบโอโซนเพื่อฆ่าเชื้อโรค

1. เสียบปลั๊กและกดเปิดเครื่อง และกดตั้งเวลาหมุนไปที่ 30 นาที

2. นำไปไว้ในตู้ที่ปิดมิดชิดห้ามให้อากาศภายนอกเข้าไปได้พร้อมนำถ้วยกระทังใส่เข้าไปในตู้

3. ปิดตู้และทิ้งไว้ 30 นาที จากนั้นนำถ้วยกระทังออกและนำไปบรรจุหีบห่อแบบสุญญากาศ

การบรรจุหีบห่อ

ภายหลังการผลิตถ้วยจากใบตองที่ผ่านการอบโอโซนเพื่อฆ่าเชื้อโรคแล้ว กลุ่มสามารถเก็บรักษา เพื่อนำไปจำหน่ายต่อได้ โดยการบรรจุหีบห่อสุญญากาศ โดยใช้เครื่องบรรจุหีบห่อสุญญากาศ ขนาดกำลังไฟ 250 วัตต์ 220 โวลต์ ขนาดเครื่องความยาว 42 เซนติเมตร ความกว้าง 18 เซนติเมตร ความสูง 13 เซนติเมตร น้ำหนักเครื่อง 2.25 กิโลกรัม สามารถใช้ปิดผนึกความกว้างของถุงปิดผนึก 30 เซนติเมตร

มีระบบการใช้ทั้งหมด 2 โหมด ได้แก่

1. โหมดอัตโนมัติ ทำงานอัตโนมัติต่อเนื่อง 2 ขั้นตอน คือ ดูดอากาศในถุงและซีลถุง
2. โหมดแมนนวล ทำงานแยกขั้นตอน คือ กดปุ่มสั่งให้ดูดอากาศ แล้วจึงกดปุ่มเพื่อสั่งให้ซีลถุง โดยตัวเครื่องตัดขอบปากถุงด้วยระบบดิงใบมีด

ทั้ง 2 โหมดใช้เวลาสูบอากาศแบบกำหนดเอง 1-60 วินาที และเวลาปิดผนึกที่กำหนดเอง 1-15 วินาที

โดยมีขั้นตอนการบรรจุหีบห่อสุญญากาศ ดังนี้

ขั้นตอนการปิดผนึกแบบสุญญากาศ โดยใช้โหมตอัตโนมัติ

1. ยกฝาครอบด้านบนขึ้นและกดปุ่มเพื่อขยายหัวออก
2. วางถุงบรรจุภัณฑ์ไว้ที่หัวฉีด ดึงปากถุงให้ราบด้วยมือทั้งสองข้างจนตึงและไม่มีรอยย่น

3. ปิดฝาครอบด้านบน ใช้มือทั้งสองข้างกดปลายทั้งสองด้านของฝาครอบด้านบนแล้วขันตัวล็อกที่ด้านซ้ายและด้านขวาให้แน่น
4. ดันถ้วยใบตองในถุงบรรจุภัณฑ์ให้ชิดกับท่อไอเสีย

5. กดปุ่มอัตโนมัติ เพื่อเริ่มการดูดอากาศ หลังจากนับถอยหลัง (สุญญากาศเวลา) สิ้นสุดลง หัวฉีดไอเสียจะหดกลับอัตโนมัติและเริ่มนับถอยหลัง (ปิดผนึกเวลา)
6. เมื่อเสียงเงียบ แสดงว่าการปิดผนึกเสร็จสิ้น กดปุ่มเปิดที่ด้านซ้ายและด้านขวาด้วยมือทั้งสองข้างเข้าด้านใน ยกฝาครอบด้านบนขึ้นแล้วนำถุงบรรจุภัณฑ์ที่ปิดผนึกสุญญากาศออกมา

ขั้นตอนการปิดผนึกแบบสุญญากาศ โดยใช้โหมตแมนนวล

1. ยกฝาครอบด้านบนขึ้นและกดปุ่มเพื่อขยายหัวออก
2. วางถุงบรรจุภัณฑ์ไว้ที่หัวฉีด ดึงปากถุงให้เรียบทั้งสองข้าง อย่าให้มีรอยย่น

3. ปิดฝาครอบด้านบน ใช้มือทั้งสองข้างกดปลายทั้งสองด้านของฝาครอบด้านบนแล้วขันตั้งล็อกที่ด้านซ้ายและด้านขวาให้แน่น
4. ดันถ้วยใบตองในถุงบรรจุภัณฑ์ให้ชิดกับท่อไอเสีย

5. กดปุ่ม เริ่ม/หยุด เพื่อเริ่มการสกัดอากาศ สังเกตความคืบหน้าการสกัดอากาศด้วยสายตาคัดปุ่ม หัวแก๊สยืดในเวลาที่เหมาะสมเพื่อดึงหัวดูดอากาศกลับเข้าที่ และเริ่มขั้นตอนการปิดผนึก
6. เมื่อเสียงเงียบ แสดงว่าการปิดผนึกเสร็จสิ้น กดปุ่มเปิดที่ด้านซ้ายและด้านขวาด้วยมือทั้งสองข้างเข้าด้านใน ยกฝาครอบด้านบนขึ้นแล้วนำถุงบรรจุภัณฑ์ที่ปิดผนึกสุญญากาศออกมา

บรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มภาชนะจากวัสดุเหลือใช้ (ถ้วยใบตอง) เพื่อสะดวกต่อการขนส่ง ป้องกันฝุ่นละอองและยืดอายุการใช้งานได้นานกว่า 1 ปีนับจากวันผลิต

ภาพที่ 20 บรรจุภัณฑ์ภาชนะจากใบตอง

2. การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน

การประเมินต้นทุนการผลิตภาชนะใบไม้ แบ่งค่าใช้จ่ายออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ค่าใช้จ่ายในการลงทุนหรือต้นทุนคงที่ ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายโครงสร้างโรงเรือน ขนาด 4 x 5 เมตร สูง 3 เมตร มูลค่าโรงเรือนประมาณ 200,000 บาท ค่าเครื่องอัดถ้วยใบไม้พร้อมแม่พิมพ์ มูลค่า 80,000 บาท ค่าอุปกรณ์ วัสดุฆ่าเชื้อโรคและบรรจุภัณฑ์หีบห่อ มูลค่า 20,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนทั้งสิ้น 300,000 บาท (ตารางที่ 2) และกำลังการผลิตของเครื่องอัดถ้วยใบไม้สามารถผลิตถ้วยได้ 2 ขนาดคือ ถ้วยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. กำลังการผลิต 300 ใบ/วัน และถ้วยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 ซม. กำลังการผลิต 200 ใบ/วัน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 แสดงค่าลงทุนโครงสร้างและเครื่องจักร

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าโครงสร้างโรงเรือน	200,000
ค่าเครื่องอัดถ้วยใบไม้พร้อมแม่พิมพ์	80,000
ค่าอุปกรณ์และวัสดุฆ่าเชื้อโรคและบรรจุภัณฑ์หีบห่อ	20,000
รวม	300,000

ตารางที่ 3 แสดงกำลังผลิต

ปริมาณการผลิต	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม.	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 ซม.
	จำนวนถ้วย (ใบ)	จำนวนถ้วย (ใบ)
กำลังการผลิตต่อชม./ กก.ใบตอง	50	25
กำลังการผลิต/วัน	300	200

2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานหรือต้นทุนผันแปร เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต ได้แก่ ค่าแรง ต่อวัน 200 บาท ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการทำถ้วยใบไม้จำนวน 5 กิโลกรัม/กิโลกรัมละ 5 บาท เป็นเงิน 25 บาท ค่าไฟฟ้าในการผลิตถ้วยใบไม้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. จำนวน 18 บาท ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 ซม. จำนวน 24 บาท รวมค่าใช้จ่ายในการผลิตถ้วยใบไม้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. จำนวน 143 บาท/300 ใบ เฉลี่ยต้นทุนใบละ 0.48 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิตถ้วยใบไม้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 ซม. จำนวน 149 บาท/150 ใบ เฉลี่ยต้นทุนใบละ 0.99 บาท (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงค่าใช้จ่ายในการผลิต

รายการ	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม.	ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 ซม.
	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าแรง/วัน (200 บาท)	100	100
ค่าวัสดุต่อวัน (จำนวน 5 กก. X 5 บาท/กก.)	25	25
ค่าไฟฟ้า/วัน	18	24
รวมค่าใช้จ่าย	143	149
ต้นทุน/ใบ	$143/300 = 0.48$	$149/150 = 0.99$

ระยะเวลาคืนทุน จากผลการศึกษากำลังผลิตต่อเดือน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. และ 12 ซม. ได้จำนวนขนาดละ 5,000 ใบต่อเดือน ราคาจำหน่าย ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางใบละ 1 บาท และ 2 บาทตามลำดับ หากมีรายรับต่อเดือน 5,000 บาทและ 10,000 บาท จะมีรายได้ต่อเดือน 2,500 บาทและ 5,000 บาทตามลำดับ โดยจะใช้ระยะเวลาในการคืนทุนค่าเครื่องจักรอุปกรณ์ไม่รวม

ค่าก่อสร้างโรงเรือนเป็นระยะเวลา 13.33 เดือน หากมีค่าก่อสร้างโรงเรือนและเครื่องจักรจะใช้ระยะเวลาในการคืนทุน 40 เดือนตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงระยะเวลาคืนทุน

รายการ	ถัวยขนาด 8 ซม.	ถัวยขนาด 12 ซม.	รวม
กำลังผลิต/เดือน (ใบ)	5,000	5,000	10,000
ราคาจำหน่าย/ใบ (บาท)	1	2	
รายรับ/เดือน (บาท)	5,000	10,000	15,000
รายได้/เดือน (บาท)	2,500	5,000	7,500
คืนทุนเครื่องจักรอุปกรณ์ (เดือน)	100,000/7,500		13.33
คืนทุนโรงเรือนและเครื่องจักร (เดือน)	300,000/7,500		40

ทำการวิเคราะห์ระยะคืนทุน ในการใช้ผลิตภาชนะจากใบไม้ โดยใช้เครื่องอัดกระแทงใบตองแบบสองหัวกด รุ่นที่ 3 ราคาตัวเครื่อง มูลค่า 100,000 บาท ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกลุ่มได้เลือกสถานที่ติดตั้งเครื่องผลิตภาชนะใบไม้ที่บ้านคุณมลธสร สุขสวัสดิ์ จึงทำให้ไม่มีค่าก่อสร้างโรงเรือน มีต้นทุนการผลิตถัวยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. 0.48 บาท ราคาจำหน่าย 1 บาท ถัวยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 ซม. 0.99 บาท ราคาจำหน่าย 2 บาท จุดคุ้มทุนที่กลุ่มฯ ผลิตจำหน่ายเฉลี่ยที่ 195,163 บาท ระยะคืนทุนประมาณ 4 ปี

3. การศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด

จากการศึกษาหาความต้องการสินค้าของตลาดภายในจังหวัดนครปฐม ซึ่งได้แก่ตลาดสุขใจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ลดการใช้พลาสติกในการบรรจุสินค้าและอาหาร ทำให้สามารถกำหนดลักษณะ รูปแบบและคุณภาพของสินค้าที่เหมาะสมกับของตลาดพบว่า ลักษณะและรูปแบบที่เหมาะสม คือภาชนะเป็นทรงถัวยที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 เซนติเมตรและเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 เซนติเมตร เหมาะกับการบรรจุอาหารคาวและอาหารหวาน ประมาณความต้องการ 1,000-2,000 ใบต่อสัปดาห์ (ตลาดสุขใจจำหน่ายเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์) หรือคิดเป็นจำนวน 5,000-10,000 ใบต่อเดือน ปริมาณการผลิตหรือกำหนดขนาดการผลิตของกลุ่ม

สามารถผลิตได้วันละ 400 ใบ หรือสัปดาห์ละ 2,000 ใบ เดือนละ 8,000 ใบ สรุปได้ว่ากำลังผลิตของกลุ่มและความต้องการซื้อถ้วยใบไม้ไม่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ทางด้านการตลาด

หากแนวโน้มในอนาคตตลาดมีความต้องการมากขึ้น ใบตองที่ใช้ในการผลิตที่มีในชุมชนหินมู่มีปริมาณไม่เพียงพอ ต้องใช้ใบตองกล้วยน้ำว่าจากนอกชุมชนจะมีต้นทุนกิโลกรัมละ 5 บาท ราคาตามท้องตลาดภายในอำเภอบางเลนและอำเภอใกล้เคียง จะไม่มีผลทำให้ราคาต้นทุนเมื่อพิจารณาราคาขายของถ้วยใบไม้และถ้วยพลาสติกที่มีขนาดใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบราคาจำหน่ายถ้วยใบตอง ถ้วยกาบมะพร้าว และถ้วยพลาสติก

รายการ	ถ้วย	ถ้วยกาบ	ถ้วย	ถ้วย	ถ้วยกาบ	ถ้วย
	ใบตอง	มะพร้าว	พลาสติก	ใบตอง	มะพร้าว	พลาสติก
	8 ซม.	8 ซม.	8 ซม.	12 ซม.	12 ซม.	12 ซม.
ราคา (บาท)	1	2	1.9	2	8.5	3.1

ที่มา: 1. ราคาจำหน่ายถ้วยพลาสติก (<https://shopee.co.th/sudawadeejuntakanr?categoryId=10063&entryPoint=ShopByPDP&itemId=7155822294>)

2. ราคาจำหน่ายถ้วยกาบมะพร้าว <https://www.facebook.com/byAllLeaf/>

จากตารางเปรียบเทียบราคาจำหน่ายถ้วยใบตอง ถ้วยกาบมะพร้าว และถ้วยพลาสติก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. มีราคาจำหน่าย 1 บาท, 2 บาท และ 1.9 บาท ตามลำดับ ถ้วยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 ซม. มีราคาจำหน่าย 2 บาท, 8.5 บาท และ 3.1 บาทตามลำดับ จะเห็นว่าราคาถ้วยใบตองมีราคาจำหน่ายที่ต่ำกว่าราคาถ้วยกาบมะพร้าวและถ้วยพลาสติก จึงเป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้ถ้วยใบตองแทนถ้วยกาบมะพร้าวและถ้วยพลาสติก

มีการวางแผนการจัดการทางการตลาดโดยจะจำหน่ายให้กับร้านค้าผู้ประกอบการในตลาดสุขใจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมเป็นหลักและจำหน่ายออนไลน์ ทางเฟสบุ๊ก ค่าจัดส่งสินค้าลูกค้าจะเป็นผู้ชำระเองตามความเป็นจริง ทางกลุ่มจึงไม่มีต้นทุนค่าขนส่ง

ดังนั้นการวิเคราะห์โครงการทางการตลาดเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการว่าจะสามารถบรรลุได้ตามวัตถุประสงค์หรือเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเมื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกมาแล้วจะเป็นที่ต้องการของตลาดหรือมีตลาดรองรับซึ่งแสดงว่ากลุ่มจะมีรายได้หรือมีผลตอบแทนคุ้มค่าต่อการลงทุน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรของชุมชนตำบลหินมูล

กลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมงานวิจัยจำนวน 42 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีอายุระหว่าง 40-70 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้านและทำเกษตรกรรม โดยพื้นที่ที่มีการปลูกกล้วยน้ำว้าเพื่อจำหน่ายผลและตัดต้นและใบทิ้งเนื่องจากตลาดรับซื้อต้นและใบกล้วยมีน้อย รายได้เฉลี่ยค่อนข้างน้อยและไม่แน่นอน มีรายได้เฉลี่ย 500 - 2,000 บาทต่อเดือน มีความต้องการได้รับการส่งเสริมสร้างกลุ่มอาชีพและมีรายได้เสริมจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คือ ต้นกล้วยน้ำว้า

การสร้างกลุ่มอาชีพผลิตภาชนะจากใบไม้ ใช้กระบวนการสนทนากลุ่มเน้นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากชุมชนตำบลหินมูล 6 คน เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยผ่านกิจกรรมการฝึกอบรม 2 ครั้ง ศึกษาดูงาน 1 ครั้ง และได้รับการติดตามผลหลังจากฝึกอบรม 4 ครั้ง ทำให้กลุ่มมีความพร้อมสูงในการคัดเลือกวัสดุ การผลิต เทคนิคการใช้เครื่องผลิต การบำรุงรักษา ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต ในการจัดตั้งกลุ่ม สมาชิกกลุ่มที่สนใจร่วมกับคณะเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อมฯ ทำการโหวตคะแนนเสียงของสมาชิกกลุ่มเพื่อคัดเลือกประธานกลุ่ม 1 คน เลขานุการ 1 คน และคณะกรรมการกลุ่ม 3 คน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการในกลุ่ม ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ถ่ายทอดองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ด้านกระบวนการผลิตด้วยใบไม้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม มอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบตามความถนัด เช่น คัดเลือกและจัดเตรียมวัสดุในการผลิต ขั้นตอนการผลิต ออกร้านจำหน่ายสินค้า จำหน่ายสินค้าช่องทางออนไลน์ ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งทุนที่ใช้ดำเนินการผลิต สมาชิกในกลุ่มทำการจัดหาเงินทุนหมุนเวียนโดยการระดมทุนจากสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเป็นเงินทุนสำหรับการดำเนินการ แบ่งเป็นหุ้นสมาชิกหุ้นละ 100 บาท ปันผลตามปริมาณหุ้น โดยมีสมาชิกเริ่มต้นจำนวน 6 คน รวบรวมได้ 85 หุ้น เป็นเงิน 8,500 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มเป็น 10 คน 101 หุ้น เป็นเงิน 10,100 บาท

2. การศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตภาชนะจากใบไม้เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

1) ความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิคในการใช้เครื่องผลิตภาชนะใบไม้

จากความต้องการของชุมชนตำบลหินมูล ในการเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร คือ ใบตองและกาบกล้วยซึ่งผลิตจากต้นกล้วยในพื้นที่ที่มีการตัดทิ้งจำนวนมากหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ประกอบกับทางกลุ่มสตรีตำบลหินมูลได้เข้าศึกษาดูงานเครื่องอัดกระทงใบตองของศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่ามีความเป็นไปได้ของการผลิตภาชนะใบไม้ และสอดคล้องกับกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุน การวิจัยและนวัตกรรมของศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม ในการใช้เครื่องผลิตภาชนะใบไม้เพื่อการผลิตระดับชุมชน (Leaf Plate Making Machine for Community Production) รุ่นที่ 3 มีโยกสองหัวกด ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. และ 12 ซม. ขนาดเครื่อง กว้าง 30 x ยาว 30-60 x สูง 70 ซม. น้ำหนักโครงเครื่อง 20-30 กิโลกรัม (ไม่รวมแม่พิมพ์) กำลังไฟฟ้า 700-2,000 วัตต์, 220V (ขึ้นอยู่กับขนาดรูปทรงแม่พิมพ์) และปรับอุณหภูมิทำงานได้ 0-300 °C มีระบบแจ้งเตือนด้วยเสียงเมื่อครบเวลาทำงาน ซึ่งเป็นแบบมือโยกสองหัวกดที่สามารถใช้แรงงานเพียงคนเดียวทำการผลิตถ้วยได้ครั้งละ 2 ใบ กำลังผลิตประมาณ 400 ใบต่อวัน เหมาะกับการนำไปผลิตถ้วยขายหรือใช้เองเพื่อใส่อาหารขายเป็นการเพิ่มจุดขายและมูลค่าอาหาร สามารถใช้ใบตองและใบไม้สดหรือใบไม้แห้งได้หลากหลายชนิด ถ้วยใบไม้ที่ผลิตได้จะมีความแห้งสามารถเก็บไว้ได้เป็นเวลานานกว่า 30 วัน โดยเก็บในถุงปิดสนิท

2) การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน

ทำการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน และระยะคืนทุน ในการใช้ผลิตภาชนะจากใบไม้ โดยใช้เครื่องอัดกระทงใบตองแบบสองหัวกด รุ่นที่ 3 ราคาตัวเครื่อง มูลค่า 100,000 บาท ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกลุ่มได้เลือกสถานที่ติดตั้งเครื่องผลิตภาชนะใบไม้ที่บ้านคุณมลธสร สุขสวัสดิ์ จึงทำให้ไม่มีค่าก่อสร้างโรงเรือน มีต้นทุนการผลิตถ้วยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 ซม. 0.48 บาท ราคาจำหน่าย 1 บาท ถ้วยขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 ซม. 0.99 บาท ราคาจำหน่าย 2 บาท จุดคุ้มทุนที่กลุ่มฯ ผลิตจำหน่ายเฉลี่ยที่ 195,163 บาท ระยะคืนทุนประมาณ 4 ปี

3) การศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด

ตลาดภายในจังหวัดนครปฐมที่มีความพร้อมในการใช้และรับซื้อภาชนะใบไม้ ซึ่งทางกลุ่มได้นำผลิตผลกล้วยและพืชผักอินทรีย์จำหน่ายที่ตลาดสุขใจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และตลาดอื่นใกล้เคียงที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมลดการใช้ภาชนะพลาสติก ที่มีความต้องการใช้ในปริมาณมากถึง

1,000-2,000 ใบต่อสัปดาห์ (วันเสาร์-อาทิตย์) หรือคิดเป็นจำนวน 5,000-10,000 ใบต่อเดือน พร้อมทั้งความต้องการของลูกค้าต่างพื้นที่ที่มีความต้องการสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

1. ทรัพยากรในชุมชนที่มีการเพาะปลูกนอกเหนือจากต้นกล้วยน้ำว้า ยังมีพืชอีกหลากหลายชนิด เช่น พริก ขมิ้น ตะไคร้ ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่หาง่ายในชุมชน ต้นทุนในการผลิตไม่สูง จึงควรจัดกิจกรรมโดยนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาเพิ่มมูลค่า พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ ทำให้ชุมชนมีรายได้อีกทาง
2. เนื่องจากสมาชิกกลุ่มยังขาดทักษะด้านเทคโนโลยี จึงควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร กิจกรรมพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย กิจกรรมสร้างตราสินค้าและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อช่วยในด้านการตลาดให้กลุ่มเพื่อให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง
3. กิจกรรมสนับสนุนด้านการบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจชุมชน การผลิต การขายและการตลาดให้กับสมาชิกของกลุ่ม รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อช่วยเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้แก่ครัวเรือน โดยจัดอบรมความรู้และศึกษาดูงานจากชุมชนที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและธุรกิจ เพื่อให้กลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. 2565. นโยบายการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานภาครัฐ. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2021/11/pcdnew-2021-11-23_08-29-17_914529.pdf (23 เมษายน 2563).
- กรรณิการ์ ท้ามา. 2557. แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพ: กรณีศึกษากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นกกบ้านห้วย ตำบลบ้านห้วย อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. น. 164-170. ใน **การประชุมวิชาการการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4**. 11-13 มิถุนายน 2557 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี.
- กฤษฎา อ้นอ้าย และ สรวีศ สอนสารี. 2565. การศึกษาคุณภาพของถ้วยใบตอง. **วิศวกรรมสารเกษมบัณฑิต**, 12(2), 35-50.
- กวิณ สนธิเพิ่มพูน. 2541. การสร้างต้นแบบเครื่องขึ้นรูปภาชนะบรรจุจากใบตอง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วว.).
- จันทิมา ผึ้งผัน. 2555. การประเมินผลโครงการอุทยานการอาชีพพัฒนาจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรนนท์ เกรียงธีรศักดิ์. 2552. คุณภาพบริการตามความคาดหวังและการรับรู้ของนักเรียนโรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ [องค์การมหาชน]. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เจษฎา ชัยโฉม. 2561. เครื่องขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ใบไม้ รักรัศโลก เพิ่มรายได้ส่งออก ลดขยะพิษพลาสติกสยามรัฐออนไลน์. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://siamrath.co.th/n/49311> (10 กันยายน 2566).
- ฉลิว บุรีภักดี. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน (ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง). กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชุดิมา เอี่ยมโชติชวลิต. 2565. "ภาชนะจากวัสดุธรรมชาติ" ทดแทนการใช้พลาสติก เพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.technothani.com/index.php/content_page/item/194-2022-05-17-08-37-25 (1 มกราคม 2567).
- ณัฐอริยา สุขสุวรรณพร. 2553. การสร้างอาชีพเสริมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธัญญ์ เจริญทวีทรัพย์. 2561. โปรเจคเครื่องผลิตถ้วยใบตอง และทดสอบการขึ้นรูป. โครงการงานภาควิชาวิศวกรรมเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต

กำแพงแสน.

- ธิดาวดี ยัติสาร. 2551. **การพัฒนาอาชีพผลิตเรือจำลองตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.**
การค้นคว้าอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงลักษณ์ เล็กรุ่งเรืองกิจ. 2565. **รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 กิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมเครื่องผลิตภาชนะใบไม้เพื่อการผลิตระดับชุมชน.**
กรุงเทพฯ: ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฝ่ายทะเบียนและบัตร อำเภอบางเลน. 2563. **รายงานข้อมูลประชากรตำบลหินมูล อำเภอบางเลน ประจำเดือนเมษายน พ.ศ. 2563.** นครปฐม: สำนักงานอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.
- ประเวศ วะสี. 2537. **ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พงศ์พันธุ์ แพรกทอง. 2558. **การจัดตั้งและการบริหารจัดการกลุ่มน้ำดื่มชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ชุมชนบ้านหนองชุมแสง ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** การค้นคว้าอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พิชามญชุ์ รักรอด. 2562. **คนไทยใช้ถุงพลาสติกมากถึง 5,300 ตัน/วัน เอกชนหนุนยกเลิกพลาสติกใช้ ครั้งเดียว.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.bltbangkok.com/CoverStory> (1 ตุลาคม 2562).
- มนสิชา อนุกุล. 2565. **แนวทางการจัดการส่งเสริมกลุ่มอาชีพชุมชน ตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.** วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 24(1), 137-146.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. 2563. **ผู้ร้ายก็ไม่ใช่ พระเอกก็ไม่เชิง : บทบาทของพลาสติกในยุคไวรัสระบาดเมืองกับสถานะที่ไม่ชัดเจน.** [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.seub.or.th/blogging/news> (23 เมษายน 2563).
- ลดา มาศ เบ็ญชา. 2558. **ความเป็นไปได้เบื้องต้นในการผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากเศษวัสดุเหลือทิ้งทาง การเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงราย.** เชียงราย: สำนักวิทยาศาสตร์ สุขภาพมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย.
- วารี ถาวรรุ่งกิจ. 2548. **เครือข่ายการเรียนรู้ของเกษตรกรในการประกอบอาชีพเสริมในชุมชนชนบท.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีรวิชัย ฤกษ์พิศุทธิ์. 2558. **การประดิษฐ์เครื่องขึ้นรูปภาชนะบรรจุอาหารที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ.** โครงการงานภาควิชาวิศวกรรมเกษตร คณะวิศวกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- วุฒิชัย สายบุญจวง และ สมทรง บรรจงจิตินานต์. 2564. **การพัฒนากลุ่มอาชีพแบบมีส่วนร่วมสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว.** วารสารมนุษยศาสตร์

- และสังคมศาสตร์ ไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 16(2), 91-104.
- ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมวัสดุ. 2565. ผลงานวิจัยภาชนะจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.tistr.or.th/PressCenter/news/830/> (1 มกราคม 2567).
- ศูนย์นวัตกรรมไทย. 2563. เครื่องขึ้นรูปผลิตจานใบไม้. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://thaiinnovation.center/2020/12/leaf-plate/> (10 กันยายน 2566).
- สมเกียรติ สุทธิยาพิวัฒน์, ธมยันตี ประยูรพันธ์ และ มณฑนา กระโหมวงศ์. 2561. การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์อาหารจากกาบหมากเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มที่นำสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก: รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สาคร ชินวงศ์. 2555. การศึกษาความต้องการองค์ความรู้สู่การพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม. นครปฐม: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551ก. กฎหมายบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ.
- _____. 2551ข. แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549. อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กลุ่มงานส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน. 2560. แนวทางการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล. 2563. ประวัติความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบลหินมูล. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.hinmool.go.th/index.php?option=content&mode=cate&id=1> (1 มกราคม 2567).

ภาคผนวก

**ภาคผนวกที่ 1 รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรการทำกาบกล้วยและ
การผลิตถ้วยกาบกล้วยและใบตอง ครั้งที่ 1**

มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวนทั้งสิ้น 42 คน ในวันที่ 24 มีนาคม 2565 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ โรงเรียนวัดศิลามูล ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านท่าดินแดง

- 1) นางสาวขวัญชนก ยัวมูลงาม
- 2) นายประเสริฐ มีมูลทอง
- 3) นางเสนียน รื่นนุสาน
- 4) นายจันท์ นิลจินดา
- 5) นางสาวชลิตา มีมูลทอง

หมู่ที่ 2 บ้านบางหวายน้อย

- 6) นางสุภาพร มูลประหัส
- 7) นางศศิพิมพ์ มีสาวงษ์

หมู่ที่ 3 บ้านหวายน้อย

- 8) นายชะลอ ปั้นศรีนวล
- 9) นายมนต์ชัย แสงอาทิตย์
- 10) นางสาวสมจิตร พักแดงอ่อน
- 11) นายไพโร จ้อยทองมูล

หมู่ที่ 4 บ้านคลองขวิด

- 12) นายสิทธิชัย มูลทองน้อย
- 13) นางสาวมลธสร สุขสวัสดิ์
- 14) นางสาวจิรวารรงค์ ชมเชย
- 15) นางกิ่งกาญจน์ อิมลิมทาน

หมู่ที่ 5 บ้านใต้วัดศิลามูล

- 16) นายเริงฤทธิ์ ใจเยือกเย็น
- 17) นายประพันธ์ วิมูลชาติ
- 18) นางสาวดวงเดือน เทศพันธ์ุ
- 19) นายสมพงษ์ น้ำสุวรรณ
- 20) นางสาวฝ่น เทพสุวรรณ
- 21) นายสมพงษ์ มะโนมัน
- 22) นางสาวมาเรียม มูลผล

หมู่ที่ 6 บ้านคลองท่อ

- 23) นายประกอบ ศิลารัตน์
- 24) นางแจ่มจันทร์ รัตน์นุ่มน้อย
- 25) นางสาวสิตานัน อัครกิตติ์วิณิช
- 26) นางสาวสัมฤทธิ์ หลักสุวรรณ
- 27) นางศรี เหมมาล
- 28) นางสาวรัชณี รัตน์นุ่มน้อย

หมู่ที่ 7 บ้านไผ่หลวง

- 29) นายครรชิต เกิดศรีซัง
- 30) นายสายัณห์ สมศรี

หมู่ที่ 8 บ้านหน้าวัดศิลามูล

- 31) นายสุบิน หอมขุ่ม
- 32) นายสุชาติ คงคาหลวง

หมู่ที่ 9 บ้านบัวส้มช้าง

- 33) นายไพรัช เส็งเจริญ
- 34) นายศุภรัตน์ เพ็งภิญโญ

หมู่ที่ 10 บ้านหนองชะโด

- 35) นายเทิดศักดิ์ ฟ้าหวน
- 36) นายโกมินทร์ สมัครรัฐกิจ
- 37) นายรัชพล แก้วไทรหาญ

หมู่ที่ 11 บ้านหนองปรัง

- 38) นายปรีชา เทสพันธ์
- 39) นายสำนวน พุกชื่อตรง

หมู่ที่ 12 บ้านหนองบอน

- 40) นายทวี เส็งดอนไพร
- 41) นางกนกขวัญ เส็งดอนไพร
- 42) นายอดิศักดิ์ บุญทองเนียม

**ภาคผนวกที่ 2 รายชื่อผู้อบรมหลักสูตรการทำกาบกล้วยและ
การผลิตถ้วยกาบกล้วยและใบตอง ครั้งที่ 2**

มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวนทั้งสิ้น 21 คน ในวันที่ 18 เมษายน 2565 เวลา 08.30 – 16.30 น.
ณ บ้านคุณมลธสร สุขสวัสดิ์ และคุณสมจิตร พักแดงอ่อน ตำบลหินมูล อำเภอบางเลน
จังหวัดนครปฐม

หมู่ที่ 1 บ้านท่าดินแดน

- 1) นางสาวชลิตา มีมูลทอง
- 2) นางเสนียน รื่นนุसान

หมู่ที่ 2 บ้านบางหวายน้อย

- 3) นางสาวศศิพิมพ์ มีสวางษ์

หมู่ที่ 3 บ้านหวายน้อย

- 4) นางสาวสมจิตร พักแดงอ่อน

หมู่ที่ 4 บ้านคลองขวิด

- 5) นางสาวมลธสร สุขสวัสดิ์
- 6) นางสาวจิรารรงค์ ชมเชย
- 7) นางกิ่งกาญจน์ อัมลัมทาน

หมู่ที่ 5 บ้านใต้วัดศิลามูล

- 8) นางสาวดวงเดือน เทศพันธุ์
- 9) นางสาวฝน เทพสุวรรณ
- 10) นางสาวมาเรียม มุลผล

หมู่ที่ 6 บ้านคลองท้อ

- 11) นางศรี เหมมาล
- 12) นางสาวรัชณี รัตน์นุ่มน้อย
- 13) นางแจ่มจันทร์ รัตน์นุ่มน้อย
- 14) นางสาวสิตานัน อัครกิตต์วิณิช 6
- 15) นางสาวสัมฤทธิ์ หลักสุวรรณ

หมู่ที่ 7 บ้านไผ่หลวง

- 16) นายครรชิต เกิดศรีซัง

หมู่ที่ 8 บ้านหน้าวัดศิลามูล

- 17) นายสุบิน หอมชุ่ม

หมู่ที่ 9 บ้านบัวส้มช้าง

18) นายไพรัช เส็งเจริญ

หมู่ที่ 10 บ้านหนองชะโด

19) นายรัชพล แก้วไทรหาญ

หมู่ที่ 11 บ้านหนองปรง

20) นายปรีชา เทศพันธ์

หมู่ที่ 12 บ้านหนองบอน

21) นายอดิศักดิ์ บุญทองเนียม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางพิชยา อินทร์รักษ์
เกิดเมื่อ	26 พฤษภาคม 2524
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2546 วิทยาศาสตรบัณฑิต (วนศาสตร์) สาขาวนศาสตร์ชุมชน คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2547 นักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้ พ.ศ. 2556 เจ้าหน้าที่วิชาการและฝึกอบรม โครงการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2559 หัวหน้าฝ่ายบริการสังคมและชุมชน โครงการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2565 - ปัจจุบัน หัวหน้างานพัฒนาชุมชน โครงการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม